

2016•2017
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE WETENSCHAPPEN
master in de toegepaste economische wetenschappen

Masterproef

De invloed van karakteristieken van advocaten op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in zedenzaken

Promotor :
dr. Samantha BIELEN

Katoo Vercaigne

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen

2016•2017
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE
WETENSCHAPPEN
master in de toegepaste economische wetenschappen

Masterproef

De invloed van karakteristieken van advocaten op de
veroordelingsbeslissing en strafmaat in zedenzaken

Promotor :
dr. Samantha BIELEN

Katoo Vercaigne

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen

Woord Vooraf

Ter afsluiting van mijn studie Toegepaste Economische Wetenschappen aan de universiteit Hasselt heb ik gekozen tijdens mijn masterproef een analyse uit te voeren over de karakteristieken van advocaten. Sinds ik in het derde bachelorjaar de mogelijkheid heb gehad om het keuzevak beleidsmanagement op te nemen, ben ik geboeid geraakt door beleid zowel bij de overheid als in een bedrijf. Bijgevolg heb ik er dus ook voor gekozen om in mijn masterjaar de afstudeerrichting beleidsmanagement te volgen. De vraag of de karakteristieken van advocaten een invloed kunnen hebben op de uitkomst van de zaak, intrigeert me dan ook ten zeerste. Zeker in combinatie met de gebrekkige strafuitvoering en inconsistente straftoemeting leek het mij boeiend om te achterhalen of een advocaat het verschil kan maken.

Via deze weg wil ik ook enkele mensen bedanken. Allereerst gaat mijn dank uit naar dr. Samantha Bielen, mijn promotor die me telkens concrete feedback gaf over de opbouw en inhoud van deze masterproef. Daarnaast wil ik ook mijn dank betuigen aan mijn ouders die een grote steun zijn geweest voor mij tijdens de uitwerking.

Samenvatting

Bezitten advocaten karakteristieken die voor jou als beklaagde een positieve invloed kunnen hebben op de uitkomst van jouw eigen proces? Voorbeelden zoals het proces van Wesphael en zijn advocaat meester Mayence, media-advocaat Jef Vermassen of O.J. Simpson en zijn dreamteam van advocaten doen ons geloven dat een advocaat een verschil kan maken in verband met de uitkomst van de zaak. Zeker in een context van gebrekkige straftoemeting, zoals in België, kan een advocaat van invloed zijn.

Het strafwetboek schrijft, voor de verschillende misdrijven die gepleegd worden, een andere straf voor met minimale en maximale termijnen. Het is de rechter die de beslissing neemt betreffende de straftoemeting. Een rechter heeft dus de mogelijkheid bij de straftoewijzing om te kiezen welke strafmaat hij het beste acht voor de beklaagde. Bijgevolg is het van belang te onderzoeken welke criteria een rechter opneemt. Enkele beslissingselementen zijn opgenomen in het strafwetboek, namelijk de regels die leiden tot strafverzwaring en de regels die leiden tot strafvermindering. Echter bevat het strafwetboek niet voldoende bepalingen om een specifieke strafmaat te kunnen opleggen. Een rechter zal dus bijkomende buitenwettelijke criteria hanteren om zijn keuze te maken. Deze kunnen worden opgedeeld in daadgebonden, dadergebonden en rechtergebonden factoren. Daadgebonden factoren bepalen de ernstgraad van het misdrijf door bijkomende componenten op te nemen zoals de gevolgen voor de maatschappij. Ook het gedrag van de dader tijdens het misdrijf, tijdens het proces of zelfs het gerechtelijk verleden speelt mee in de beslissing die de rechter neemt. Als laatste heeft een rechter zelf karakteristieken die een invloed uitoefenen op de beslissing die wordt genomen. Zo willen rechters bijvoorbeeld een doel bereiken met de strafmaat die ze toekennen. Een andere strafmaat zorgt voor een verschillend effect bij de beklaagde. Er zijn dus verscheidene factoren die een rechter kan opnemen in zijn beslissing waarvan verschillende beïnvloed kunnen worden door een advocaat.

Uit voorgaande paragraaf kan worden geconcludeerd dat advocaten kenmerken bevatten die de strafmaat of zelfs de veroordelingsbeslissing van de beklaagde kunnen beïnvloeden. Allereerst is er literatuur onder de loep genomen om de verschillende karakteristieken te verzamelen uit internationale onderzoeken. Hierbij zijn er elf karakteristieken gevonden waarvan er negen een significante invloed hebben. Elk van deze karakteristieken bevatten eigen specifieke redenen die een verklaring kunnen geven voor de mogelijke invloed die ze hebben op een uitkomst van het proces.

De parameters die volgens de literatuur een significante invloed hebben op een uitkomst van de zaak zijn: het geslacht van de advocaat, afkomst van de advocaat, ervaring die de advocaat reeds heeft opgedaan, eliteadvocaten, grootte van het advocatenkantoor, reeds geboekt succes, presentatiestijl, specialisatie in vakdomeinen en de invloed afkomstig van het cliënteel. Zoals reeds vermeld zijn er ook twee karakteristieken die geen significante invloed hebben op een uitkomst van de zaak. Als eerste is dit opleidingsniveau, omdat onderzoek heeft uitgewezen dat het enkel mogelijk is om via werkervaring een verschil te maken op een proces. Ook door de voorbereiding

die een advocaat treft kan er geen significant verschil worden opgemaakt. Een verklaring kan hier gevonden worden in het feit dat een advocaat slechts een aantal werkuren heeft op een dag, samen met het aantal zaken dat hij moet behandelen om winstgevend te zijn. Hierdoor is het niet mogelijk om via extra voorbereiding een verschil te maken.

In het empirisch onderdeel van deze thesis zal verder onderzocht worden of het geslacht van de advocaat, het aantal jaren ervaring, grootte van advocatenkantoor waar de advocaat werkzaam is, verbonden balie, opleidingsniveau en specialisatie een significante invloed hebben op zedenzaken behandeld door een Vlaamse correctionele rechtbank. Verwacht wordt dat elk van deze karakteristieken een significant positief effect heeft op de veroordelingsbeslissing en strafmaat die een beklaagde krijgt toegewezen in zedenzaken. De strafmaat zal in deze analyse worden gemeten door de effectieve gevangenisstraf in maanden en of de beklaagde een bijkomende straf kreeg toegewezen door de rechter. Om de impact van de karakteristieken van advocaten te kennen op de afhankelijke variabelen zal een *linear probability model* worden opgesteld. Door deze analyse zullen we de coëfficiënten kennen die vergeleken kunnen worden met de p-waarde. Op die manier kunnen we kijken welke karakteristieken er een significante impact hebben op de gemeten afhankelijke variabele.

Uit de uitgevoerde analyses besluiten we dat weinig karakteristieken van advocaten een significante impact hebben. De analyse die werd uitgevoerd met als afhankelijke variabele veroordelingsbeslissing kon enkel een significant effect aantonen voor een advocaat die afstudeerde aan de Universiteit van Gent. Beklaagden die niet veroordeeld willen worden, kunnen dus beter een advocaat in dienst nemen die afstudeerde aan de Universiteit van Gent in plaats van aan de Universiteit van Antwerpen. Indien een advocaat een jaar extra ervaring heeft, zorgt dit ook voor een heel klein positief verschil in de veroordeling. Bij de analyse op de strafmaat (effectieve duur van de gevangenisstraf en bijkomende straf) was geen enkele karakteristiek significant. Bijgevolg kan geconcludeerd worden dat er geen specifieke karakteristieken van advocaten zijn die een verschil kunnen maken over de strafmaat die een beklaagde krijgt toegewezen. Indien je dus een advocaat kiest voor je verdediging in zedenzaken is het niet noodzakelijk om een advocaat met bepaalde karakteristieken te selecteren.

Inhoudsopgave

Woord Vooraf.....	1
Samenvatting	3
Onderzoeksplan	9
Probleemstelling	9
Economische relevantie	10
Onderzoeksvraag	11
Onderzoeksaanpak.....	12
Verkennde literatuurstudie.....	13
Literatuuronderzoek	15
Hoofdstuk 1: karakteristieken van advocaten	15
Inleiding	15
1. Bijstand door een advocaat	15
2. Geslacht.....	16
3. Afkomst	17
4. Opleidingsniveau	18
5. Voorbereiding van de advocaat	18
6. Ervaring	19
7. Eliteadvocaten	22
8. Aantal advocaten.....	22
9. Succes	23
10. Presentatiestijl	25
11. Specialisatie	26
12. Pro deo advocaat.....	27
13. Invloed van cliënteel.....	28
Conclusie	29
Hoofdstuk 2: straftoemeting door rechters.....	31
Inleiding	31
1. Wettelijke criteria	31
2. De straffen	33
3. Veroordelingsbeslissing	37
4. Straftoemeting.....	38

4.1.	Regels die leiden tot strafverzwaring.....	38
4.2.	Regels die leiden tot strafvermindering	39
5.	Individualisering van de straf.....	41
6.	Buitenwettelijke criteria	42
6.1.	Daadgebonden factoren	42
6.2.	Dadergebonden factoren	42
6.3.	Rechtergebonden factoren.....	43
7.	Modaliteiten van de straf.....	44
7.1.	Opschorting	44
7.2.	Uitstel.....	45
7.3.	Probatie	46
8.	Uitwerking van de beslissing	47
8.1.	Besluitvorming	47
8.2.	motivering.....	47
	Conclusie	47
	Hoofdstuk 3: het openbaar ministerie.....	49
	Werking van het openbaar ministerie	49
	Relatie tussen het openbaar ministerie en rechters	51
	Conclusie	52
	Hoofdstuk 4: Data en variabelen	53
	Relevantie van het onderzoek.....	53
	Hypothesen.....	53
	Afbakening van het onderzoeksdomein	57
	Data.....	57
	Variabelen.....	58
	1. Afhankelijke variabelen	58
	2. Key variables of interest.....	60
	3. Controlevariabelen	62
	Hoofdstuk 5: Meervoudige regressieanalyse.....	65
	Methode	65
	Model 1: veroordelingsbeslissing	65
	Model 2: effectieve gevangenisstraf	69
	Model 3: bijkomende straf	74

Conclusie	77
Hoofdstuk 6: Conclusie.....	79
Conclusie	79
Limieten en verder onderzoek	82
Lijst van geraadpleegde werken	85
Bijlagen	I
Bijlage 1: controlevariabelen.....	I
Bijlage 2: correlaties	V
Model 1	V
Model 2	VI
Model 3	XIII

Onderzoeksplan

Probleemstelling

In de verschillende wetten en decreten die ons land rijk is, wordt bepaald welke feiten strafbaar zijn (Justitie, 2016). Een misdrijf is een inefficiënte activiteit die de maatschappelijke welvaart doet dalen. De uitoefening van deze activiteiten leidt tot een marktfalen waartegen de overheid het beste kan optreden met een efficiënte combinatie van pakkans en strafmaat (Van Velthoven & Van Wijck, 2011). Criminelen kunnen we bestempelen als risicozoekend. Het zijn personen die ondanks de reële pakkans toch bereid zijn om een strafbaar feit te plegen. Daarnaast ligt het optimale criminaliteitsniveau niet op nul aangezien het voor een overheid te duur is om criminaliteit uit de samenleving te laten verdwijnen. Hieruit vloeit verder dat er nog steeds mensen misdrijven zullen plegen en bijgevolg voor de rechtbank zullen verschijnen (Van Velthoven & Van Wijck, 2011).

Wanneer je als persoon vervolgd wordt, heb je de keuze om jezelf te verdedigen. Echter zullen veel mensen ervoor kiezen om zich te laten bijstaan door een advocaat. Het Europees parlement is van mening dat juridische beroepen, waaronder de advocatuur, in onze democratische samenleving van groot belang zijn. Zij zorgen ervoor dat wij, burgers, onze fundamentele rechten kennen maar ook eerbiedigen. Tevens zien ze erop toe dat we de rechtsstaat respecteren en rekening houden met de wet (Europese Unie, 2006). De inhoud van het takenpakket van een advocaat is veelzijdig, doch kan de bijstand die hij verleent tijdens een gerechtelijke procedure, beschouwd worden als voornaamste en belangrijkste taak (Orde van advocaten Balie Hasselt, 2016).

Aan een advocaat worden voorwaarden gesteld in de wetgeving voor de uitoefening van zijn beroep. Op die manier wil de overheid ervoor zorgen dat de dienstverlening aan cliënten op een kwaliteitsvolle manier wordt verzorgd (Bracke, 2010). De vraag rijst echter of elke advocaat even effectief is in de uitoefening van zijn job. Is het voor een persoon belangrijk welke karakteristieken deze advocaat bezit? Met andere woorden: kan een beklagde worden vrijgesproken (veroordeeld) of een mildere (zwaardere) straf krijgen omwille van specifieke kenmerken die zijn advocaat bezit (Abrams & Yoon, 2007; Shinall, 2010)?

Advocaten hebben de verantwoordelijkheid om de rechtbanken te informeren over de te behandelen zaak. De manier waarop deze informatie gepresenteerd wordt, kan een groot verschil maken, zo duidt meester Mayence aan tijdens het proces van zijn cliënt Wesphael. Meester Mayence zoekt naar details binnen de zaak die van belang kunnen zijn om een veroordeling van zijn cliënt tegen te gaan. Op die manier blijft er van het sterke politiedossier niets meer over. Er wordt zelfs beweerd dat het proces van Bernard Wesphael vroeger tot een einde zou zijn gekomen, met een veroordeling als resultaat, indien hij zou bijgestaan zijn geweest door een minder ervaren advocaat (De Bock, 2016a; De Bock, 2016b).

Eveneens kan het proces van O.J. Simpson worden aangehaald als voorbeeld. Deze man werd beschuldigd van een dubbele moord op zijn ex-vrouw en haar nieuwe vriend. Simpson werd tijdens

zijn proces met raad en daad bijgestaan door zijn zogenaamde 'Dream team' van advocaten. In 1997 werd hij dan ook voor deze beschuldigingen vrijgesproken. De verdediging die de advocaten van Simpson opzette, gaf blijk van manipulatie om de onschuld van de beklaagde te bewijzen (Belga, 2016).

Men kan zich ook de vraag stellen of de advocaten die meer in de media komen, andere karakteristieken bezitten dan minder bekende advocaten. Wanneer je bijstand van een advocaat nodig hebt, ben je dan gebaat bij de keuze van een steradvocaat tegenover één van de tienduizend onbekende advocaten? De voorzitter van de orde van de balie, Dominique Matthys, is van mening dat het slechts een ongeoorloofde manier is om cliënten te sprokkelen. Deze steradvocaten moeten rechtspraak opnieuw benaderen vanuit een ernstige invalshoek (Wauters, 2015). Maar zou deze beperkte groep advocaten hun bekendheid toch te danken hebben aan het boeken van grotere successen?

Bijkomend kunnen we stellen dat België kampt met het probleem van gebrekkige strafuitvoering. Om het met de woorden van Koen Geens, huidige minister van justitie, te verwoorden: *"Een uitspraak is een uitvoering. De wet moet komaf maken met de gebrekkige strafuitvoering in ons land. Veel plegers van misdrijven die nu een gevangenisstraf krijgen, zien namelijk nooit de binnenkant van een cel."* Gevangenisstraffen onder drie jaar en andere kleine straffen worden niet uitgevoerd (De Smedt, 2015). Als slachtoffer ziet men de beklaagde dus ontkomen aan zijn verdiende loon. Het vraagstuk dat zich hier stelt, is of een advocaat met bepaalde karakteristieken zou kunnen zorgen voor een (hogere) straf die wel uitgevoerd zou worden.

Men kan wel degelijk als assumptie aannemen dat kenmerken van advocaten voor een andere uitkomst kunnen zorgen. Een rechter kan vrij, binnen een bepaalde strafvork, een beslissing nemen in het toekennen van een straf aan de beklaagde. Een uitspraak gedaan door een andere rechter over een gelijkaardig feit heeft namelijk geen bindende kracht (Verbruggen & Verstraeten, 2014). Met andere woorden: de rechter heeft een discretionaire bevoegdheid wanneer hij beslist over de straf, dit wil zeggen dat hij een zekere vrijheid heeft bij het nemen van zijn beslissing. Zo is het mogelijk om de beklaagde die iemands eerbaarheid heeft aangerand een gevangenisstraf te geven van tien tot vijftien jaar (art. 372 SW, België). Daarnaast is het ook nog mogelijk om bijkomende straffen te geven zoals het ontzetten uit de rechten (art. 388 SW, België). Rechters dienen dus enerzijds bepaalde criteria te doorlopen om te bepalen welke straf ze opleggen. Anderzijds moeten ze rekening houden met wat de wetgeving hen oplegt. Op dit gebied ontstaat wel een beleidsprobleem door de stijgende hoeveelheid hoofdstraffen, waardoor hetzelfde feit door verschillende rechters anders zal worden bestraft (Verbruggen & Verstraeten, 2014).

Economische relevantie

Een eerste aspect dat kenmerken van advocaten en hun invloed in verband brengt met economie is criminaliteit. Criminaliteit wordt beschouwd als een marktfalen, aangezien het de maatschappelijke welvaart doet dalen doordat het een inefficiënte activiteit is. Voor verschillende betrokken partijen

zoals de overheid, het slachtoffer, derden etc. gaat deze inefficiënte activiteit gepaard met kosten. Om die reden zal de overheid optreden door straffen op te leggen aan personen die de wet overtreden (Van Velthoven & Van Wijck, 2011). Deze personen zullen voor het gerecht komen en in de meeste gevallen worden bijgestaan door een advocaat.

Echter slaagt de overheid er niet in om efficiënt op te treden tegen dit marktfalen, daar we in België met een probleem van gebrekkige strafuitvoering kampen (De Smedt, 2015). Bovendien lijdt onze samenleving onder een toename van criminaliteit onder nieuwe vormen zoals financieel-economische criminaliteit, voetbalvandalisme etc. (Boutellier, 2011). Zou met een juiste bestraffing criminaliteit binnen de maatschappij kunnen worden teruggedroefd? Het is de rechter die op basis van criteria moet beslissen hoe hoog de strafmaat voor de beklaagde moet zijn, aangezien hij geniet van een discretionaire bevoegdheid (Verbruggen & Verstraeten, 2014). Het vraagstuk dat zich hier stelt is of de rechter niet in staat is om enkel op basis van het dossier een efficiënte strafmaat op te leggen aan de beklaagde. Advocaten beïnvloeden dit proces om een zo gunstig mogelijke uitkomst te bekomen voor hun cliënt. Zo heeft de advocaat van een beklaagde, die reeds voor de vierde keer werd betrappt op hetzelfde feit, de rechter toch kunnen overtuigen om hem niet naar de gevangenis te laten gaan. De politierechter en procureur waren er in eerste instantie toch beide sterk van overtuigd dat dit noodzakelijk was (ssj, 2016).

Onderzoeksvraag

In de probleemstelling kwam duidelijk aan bod dat karakteristieken die advocaten bezitten mogelijk een invloed kunnen hebben op de veroordelingbeslissing en de strafmaat die beklaagden krijgen. Aangezien het empirische deel van deze studie gebaseerd zal zijn op zedenzaken die behandeld werden door een Belgische correctionele rechtbank, zal de onderzoeksvraag luiden: "In welke mate hebben de karakteristieken van een advocaat invloed op de veroordelingbeslissing en strafmaat die beklaagden toegewezen krijgen in zedenzaken behandeld door een correctionele rechtbank?"

Om deze onderzoeksvraag op een optimale manier te kunnen beantwoorden, wordt er een onderscheid gemaakt tussen haar verschillende aspecten. Als eerste gaan we in op de verschillende karakteristieken die advocaten kunnen bezitten. Deze invalshoek wordt onderzocht door een antwoord te zoeken op volgende deelvraag: "Welke karakteristieken van advocaten hebben een significante invloed op de veroordelingbeslissing, type straf en strafmaat volgens internationale onderzoeken?" Het tweede aspect van de centrale onderzoeksvraag behandelt de uitkomst van de zaak, namelijk de veroordelingbeslissing en de strafmaat die beklaagden krijgen toegewezen. Om hier dieper op in te gaan, wordt onderzocht welke wetgeving rechters moeten respecteren bij het nemen van deze beslissing, door een antwoord te bieden op: "Welke criteria volgen rechters op in hun keuze omtrent de veroordelingbeslissing en strafmaat die ze toekennen aan een beklaagde in zedenzaken?" Om een uiteindelijk besluit te kunnen vormen op de centrale onderzoeksvraag zal het empirisch deel een antwoord vormen op volgende vraag: "Welke karakteristieken van

advocaten hebben een significante invloed op de veroordelingbeslissing en strafmaat van een beklagde in een zedenzaak behandeld door een correctionele rechtbank in België?”.

Onderzoeksaanpak

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, zal het eerste deel van het onderzoek bestaan uit een uitgebreide literatuurstudie. Deze literatuurstudie dient om wetenschappelijke artikels op te zoeken en te analyseren die *peer-reviewed* zijn, waarin kenmerken staan die advocaten bezitten en die mogelijk een invloed kunnen hebben op de uitkomst van de zaak. Onder het begrip ‘karakteristieken’ verstaan we het aantal jaren ervaring van een advocaat, specialisaties binnen het recht, het feit of advocaten zelfstandig werken of binnen een advocatenkantoor, aanwezigheid van een advocaat op het proces etc. Om de literatuurstudie zo diepgaand mogelijk te maken, wordt er in deze fase nog geen onderscheid gemaakt omtrent de uitkomst en soort zaken die de auteurs onderzoeken.

Als eerste zullen de referenties die de promotor ter beschikking heeft gesteld, gelezen worden. Als tweede stap wordt er begonnen met een onderzoek naar wetenschappelijke artikels via de bibliotheek van de Universiteit Hasselt, *Google Scholar* en *Ebscohost*. Aangezien veel onderzoek in het buitenland verricht wordt, zullen we deze artikels opzoeken met combinaties van de volgende Engelse trefwoorden: *influence, lawyers, outcome, punishment, characteristics, abilities, attorney, judges, law etc.* Indien een artikel auteurs vermeldt die een bijdrage kunnen leveren tot verdieping van de literatuurstudie, zullen ook deze artikels worden nagegaan.

Voor het empirisch gedeelte van dit onderzoek, zal allereerst een dataverzameling plaatsvinden van zedenzaken die zijn behandeld door een Belgische correctionele rechtbank. Deze dataverzameling zal gebeuren op basis van een steekproef, aangezien het verzamelen van de gehele populatie buiten de tijdsperiode en budget van deze masterproef zou vallen. Als methode van steekproeftrekking maken we gebruik van geclusterde steekproeftrekking (Callaert, z.j.). De zedendossiers die werden opgenomen, zijn degene met een eindvonnis tussen 1 januari 2010 en 31 december 2014. Deze cluster wordt beschouwd als een aselechte steekproef daar elk jaar zeer verschillende zedendossiers behandeld worden door een correctionele rechtbank. De dataverzameling werd gedaan door de onderzoeksgroep Beleidsmanagement van de Universiteit Hasselt, waaraan ik twee weken heb bijgedragen in het kader van mijn masterproef.

Vanuit deze dataverzameling kunnen we de bevindingen uit de literatuurstudie gaan toetsen met een econometrische analyse. De onafhankelijke variabele, degene die invloed heeft op de afhankelijke variabele, kunnen we binnen deze analyse definiëren als de verschillende karakteristieken die advocaten bezitten. Aangezien we de invloed van deze karakteristieken meten op de strafmaat en de veroordelingbeslissing, omschrijven we deze twee als afhankelijke variabelen. In welke mate deze onafhankelijke variabelen invloed gaan hebben op de afhankelijke variabelen, zal bepaald worden met een meervoudig regressie model (Stock & Watson, 2014). Bij deze econometrische analyse kunnen we een onderscheid maken tussen determinanten die

gemakkelijk te observeren zijn, zoals aantal jaren ervaring, leeftijd, geslacht, afkomst, in tegenstelling tot karakteristieken zoals talent dat men bezit om te onderhandelen en productiviteit. Een andere optie is om combinaties van variabelen samen te behandelen om inzicht te krijgen in de omvang van hun impact. Dit is bijvoorbeeld mogelijk bij leeftijd en jaren ervaring, aangezien deze variabelen nauw bij elkaar aansluiten. Daarnaast dienen we ook controlevariabelen op te nemen in onze analyse. Deze hebben een invloed op de onafhankelijke en afhankelijke variabelen maar behoren niet tot het interessegebied van ons onderzoek. Echter worden deze variabelen wel opgenomen om de juiste invloed te identificeren van de onafhankelijke variabelen op de afhankelijke variabelen (Stock & Watson, 2014). Een voorbeeld van een dergelijke relatie die wordt bepaald door een controlevariabele is het effect van ervaring van een advocaat op een uitkomst van de zaak wanneer de beklaagde een recidivist is. Beklaagden die een feit opnieuw plegen, komen vaak voor een hogere straf te staan. Om de werkelijke invloed van de ervaring te kennen op de strafmaat en veroordelingsbeslissing, zal de relatie van recidive en uitkomst van de zaak mee moeten worden opgenomen in de analyse.

Verkennde literatuurstudie

Er is reeds veel literatuur verzameld over de verschillende karakteristieken die advocaten bezitten en welke invloed deze kunnen hebben op straflengte, veroordelingbeslissing, type straf etc. (Abrams & Yoon, 2007; Anderson & Heaton, 2011; Fox & Birke, 2002; Harris, Peeples, & Metzloff, 2005; Shinall, 2010). We houden binnen deze literatuurstudie dus geen rekening met de aard van de uitkomst die auteurs wensen te onderzoeken. Ook wordt er geen selectie gemaakt in het soort zaken waarop het wetenschappelijke artikel is gebaseerd. Op die manier is het mogelijk om alle kenmerken van advocaten die reeds onderzocht zijn, te verzamelen. Het doel is om inzicht te krijgen in de karakteristieken die een invloed hebben op de veroordelingbeslissing en strafmaat die beklaagden in een zedenzaak krijgen toegewezen.

Om de correcte mate van invloed te kunnen berekenen, is het in eerste instantie belangrijk om het effect dat ontstaat door *attorney matching* niet te negeren in de analyse. Welke zaken een advocaat kan behandelen is namelijk niet altijd willekeurig gekozen. Advocaten hebben de mogelijkheid om cliënten te weigeren en kunnen dus een selectie maken op basis van de complexiteit van een zaak. Een zaak die meer kans op slagen heeft, kan de keuze van een advocaat in die zin beïnvloeden. Dit effect staat het bepalen van een oorzaak-gevolgrelatie tussen de karakteristieken van een advocaat en zijn behaalde successen in de weg (Anderson & Heaton, 2011; Shinall, 2010). Bijgevolg is het noodzakelijk om hiervoor controlevariabelen toe te voegen in de analyse. Dit is mogelijk door een aantal dummyvariabelen mee op te nemen zoals het feit of de beklaagde heeft bekend, of er DNA-bewijs aanwezig is etc. Op die manier kan bepaald worden hoe sterk de zaak is en zodoende of de advocaat nog veel inspanning moet leveren voor een succesvolle uitkomst.

Een onderscheid zou gemaakt kunnen worden tussen de persoonlijke karakteristieken van een advocaat en variabelen die niet door de identiteit van een persoon worden bepaald (Shinall, 2010).

Mensen hebben zich een stereotiep beeld gevormd van advocaten, zij zijn namelijk competitief en agressief (Daicoff, 1997). Daarnaast kunnen we andere kenmerken onderscheiden zoals ervaring, specialisaties binnen een rechtstak of het een *repeated* player etc. (Haynie & Sill, 2007). Hebben beide categorieën in dezelfde mate invloed op de veroordelingbeslissing en strafmaat van beklaagde binnen zedenzaken?

Echter is het niet de advocaat die een beslissing neemt aangaande de veroordeling en de bijhorende strafmaat. De rechter neemt alle feiten van de zaak door en maakt op basis hiervan een beslissing. Hij kan echter veel verschillende hoofd- en bijstraffen opleggen die elke hun eigen minima en maxima hebben. De rechter vormt zijn eerste beoordeling op basis van het dossier dat hij in handen krijgt vooraleer het proces begint. Op het proces wordt dit dossier echter nog aangevuld met doorslaggevende informatie gepresenteerd door de advocaten van beide partijen (Teerlinck, 2014). Op die manier hebben advocaten een invloed op de veroordelingsbeslissing en de strafmaat die door de rechter wordt toegekend. In welke mate die invloed een effect heeft wordt bepaald door de verschillende karakteristieken die advocaten bezitten. Daartegenover past de rechter ook wettelijke en buitenwettelijke criteria toe om tot een beslissing te komen. De wettelijke criteria zijn omschreven in de wet en bevatten elementen die tot strafverzwaring of strafvermindering leiden (Verbruggen & Verstraeten, 2014). Daarnaast passen ze ook nog verscheidene buitenwettelijke bepalingen toe die ondersteuning bieden om de beklaagde een gepaste bestraffing op te leggen (Teerlinck, 2014). Doordat er veel mogelijke straffen zijn voor een gelijkaardig feit en elke rechter andere criteria toepast en daarenboven nog eens wordt beïnvloed door de advocaten, ontstaat er in België inconsistente straftoemeting.

Literatuuronderzoek

Hoofdstuk 1: karakteristieken van advocaten

Inleiding

Een goede of slechte afloop van een zaak kan in belangrijke mate te wijten zijn aan de keuze van een advocaat. In dit onderzoek zal als eerste worden bestudeerd of de aanwezigheid van een advocaat enige invloed heeft op een uitkomst van de zaak. Indien deze vraag positief wordt beantwoord, kan je als onderzoeker de hypothese vooropstellen dat advocaten karakteristieken bezitten die de beslissing van de rechter positief beïnvloeden voor je cliënt. Een verklaring kan gevonden worden in het feit dat een advocaat een opleiding heeft gevolgd. Hij is op de hoogte van het strafrecht en de verschillende procedures die worden gevolgd binnen de rechtbank. Wanneer iemand ervoor kiest om zichzelf te verdedigen, zal die in de meeste gevallen niet dezelfde kennis bevatten. Zo kunnen er elementen vergeten worden die de zaak wel in hun voordeel zou kunnen doen uitdraaien.

1. Bijstand door een advocaat

Lederman en Hrung (2006) onderzoeken het verschil in uitkomst dat cliënten bekomen doordat ze worden bijgestaan door een advocaat. Hun hypothesen stellen dat advocaten meer toegang hebben tot informatie en bijgevolg een betere inschatting kunnen maken van de acties die de advocaat van de tegenpartij zal inroepen tegen zijn eigen verklaringen. Daarenboven zouden advocaten beter op de hoogte van de verschillende procedures en regels die van kracht zijn binnen een rechtbank. Ander onderzoek bestudeert het verschil in uitkomst dat verschillende cliënten bekomen wanneer ze zelf wel of niet worden bijgestaan door een advocaat in combinatie met de vertegenwoordiging die de tegenpartij heeft (Murayama, 1999). Dat het belangrijk is om de vertegenwoordiging van de andere partij mee op te nemen, wordt benadrukt door onderzoek van Harris et al. (2005). De identiteit en karakteristieken van de advocaat van de tegenpartij hebben immers ook een invloed op het proces en bijgevolg op je eigen cliënt.

Het effect van bijstand door een advocaat wordt onderzocht bij fraudegeschillen met belastingen. De impact van een advocaat wordt als eerste onderzocht op de tijdspanne die nodig is om een beslissing te nemen aangaande het verdere verloop van de zaak: bemiddelen of een rechtszaak aanspannen. Als tweede gaan de onderzoekers het effect na van een advocaat op de hoeveelheid geld die het ISR (*internal revenue service*) kan terugvorderen (Lederman & Hrung, 2006). Ander onderzoek wordt uitgevoerd op scheidingszaken met als uitkomst het eigendom dat partijen overhouden na het vonnis.

Het onderzoek van Lederman en Hrung (2006) concludeert dat wanneer een belastingbetaler door een advocaat wordt bijgestaan, hij gemiddeld 17,9% minder zal moeten betalen aan het ISR dan

zonder de bijstand van een advocaat, wat zorgt voor een besparing bij de belastingbetaler van 533 262 dollar. Het onderzoek betreffende de scheidingszaken heeft volgende conclusies. Wanneer één van de echtgenoten een advocaat heeft, ontvangt deze partij meer eigendom dan wanneer beide partijen geen bijstand hebben. Wanneer beide partijen een advocaat onder de arm nemen, is het de vrouw die in de meeste gevallen de meerderheid van de eigendom ontvangt. Redenen die aan de basis worden gelegd van dit effect zijn: de kennis over de regels en procedures aanwezig in een rechtbank, wettelijke ondersteuning van de onderhandeling van advocaten, fouten gemaakt door een echtgenoot worden verbloemd en relevante factoren of feiten binnen het huwelijk worden geplaatst bij belangrijke wettelijke criteria. Ook wanneer de partijen kiezen om te bemiddelen, valt het op dat er meer sessies plaatsvinden wanneer ze worden bijgestaan door een advocaat. De partijen zijn meer bereid zijn om tot een consensus te komen (Murayama, 1999). Dit in tegenstelling tot de bevindingen rond de belasting geschillen waar er minder effect meetbaar is betreffende bemiddeling (Lederman & Hrun, 2006).

2. Geslacht

Sociale psychologen hebben bewezen dat de geloofwaardigheid van een advocaat niet enkel afhangt van de stijl waarop hij informatie presenteert, de inhoud van zijn pleidooi, zijn ervaring, zijn succes etc. Ook het geslacht van de advocaat heeft in grote mate een effect op de beslissing die een rechter neemt (Hahn & Clayton, 1996). Een verklaring die auteurs aangeven voor deze vaststelling veronderstelt dat mannelijke advocaten ervan overtuigd zijn dat hun cliënt beter een bekentenis kan afleggen. Op die manier is het mogelijk voor de advocaat om een zo laag mogelijke straf af te dwingen (Abrams & Yoon, 2007). Een andere reden die verschillen tussen geslacht zou kunnen verklaren, is de stijl van communiceren. Deze is namelijk verschillend naargelang het geslacht. Mannen zijn vaker agressiever en assertiever in hun communicatie (Abrams & Yoon, 2007; Hahn & Clayton, 1996). Daarnaast is er een interactie die plaatsvindt tussen de rechter en de advocaat. Het effect dat een mannelijke advocaat heeft op een mannelijke rechter is mogelijk anders dan op een vrouwelijke rechter mede door de manier van communiceren (Hahn & Clayton, 1996). Een volgende reden die onderzoekers aangeven om het effect van geslacht van de advocaat op veroordelingsbeslissing van de zaak te verklaren, is de geloofwaardigheid. Hierbij relateert de analyse de gegevens van de case aan het geslacht van de advocaat. De onderzoekers geven als voorbeeld dat een vrouw meer moeilijkheden kan ondervinden wanneer ze een verkrachter moet verdedigen (Hahn & Clayton, 1996).

Abrams en Yoon (2007) ontdekken een statistisch significant effect van geslacht op de strafmaat. Cliënten van mannelijke advocaten hebben 3% meer kans om te worden veroordeeld volgens de eerst gestelde eis dan wanneer ze een vrouwelijke advocaat onder de arm zouden genomen hebben. Dit is het tegengestelde van hun hypothese, waarin ze verklaren dat mannelijke advocaten zorgen voor een lagere straf in ruil voor een bekentenis. Evenzeer heeft de stijl van communiceren een invloed op de uitkomst. Mannen zijn agressiever in communiceren, ze onderbreken sneller, stellen vragen, maken gebruik van grote handgebaren etc. Indien vrouwen toch onderbreken, wordt zelfs vastgesteld dat ze hier minder resultaat mee bereiken dan wanneer mannen hetzelfde

zouden doen. Toch is dit voor de auteurs geen verrassing, aangezien andere studies ook reeds hebben aangetoond dat mannen op een andere manier converseren dan vrouwen. Ook de communicatie naar de rechter toe heeft wel degelijk een invloed. Wanneer rechter en advocaat hetzelfde geslacht hebben, zal de uitkomst het meeste worden beïnvloed. Een verklaring hiervoor is dat de advocaat dan een presentatiestijl toepast die de rechter prefereert (Hahn & Clayton, 1996). Ook de studie van Sigal, Braden-Maguire, Hayden, and Mosley (1985) vindt een effect van geslacht door de verschillende presentatiestijlen. Daarbij sluit aan dat juryleden een misdrijf ernstiger beoordelen wanneer de advocaat van de verdediging een vrouw is. Impliciet wordt deze vaststelling verklaard doordat mannelijke juryleden meer belang hechten aan agressie wanneer dit door een vrouw wordt aangekaart. Dit voortkomend uit het feit dat een vrouw in de geschiedenis vaak in een kwetsbare positie terechtkwam waarin de man haar diende te beschermen. De juryleden zijn overtuigd van hun beslissing omdat de maatschappij en vooral de vrouw moet worden bespaard van deze agressie. Daarenboven duidt ander onderzoek aan dat vrouwelijke advocaten meer geld verdienen voor hun cliënten en vaker een zaak aanhangig maakten bij de rechtbank (Harris et al., 2005). Daarnaast duiden de auteurs aan dat mannelijke advocaten meer als vriendelijk worden ervaren. Waar de zaak met een vrouwelijke advocate dan weer ernstiger wordt genomen (Hahn & Clayton, 1996).

Harris et al. (2005) zijn echter van mening dat vroegere studies uitgevoerd rond de identiteit van de advocaat - en meer bepaald onderzoek over het effect van het geslacht - beperkt zijn. Aangezien er in het verleden zeer weinig vrouwelijke advocaten waren, is het onderzoek niet bruikbaar. Eveneens bevinden Hahn & Clayton (1996) in hun literatuurstudie dat geslacht van advocaten (of andere partijen) geen significante invloed kan hebben. Toch duiden ze aan dat vrouwelijke advocaten effectiever waren dan hun mannelijke collega's aangezien ze betere resultaten haalden voor een cliënt met eenzelfde overtuigingsniveau. Echter was dit het enige effect dat achterhaald kon worden. Bijgevolg besluiten de onderzoekers dat dit effect onvoldoende is om een impact van geslacht op de uitkomst van de zaak te bepalen. Twee andere studies opgenomen in de literatuurstudie van Hahn en Clayton (1996) vonden echter geen significant effect van het geslacht van de advocaat op de uitkomst van de zaak.

3. Afkomst

Afkomst van advocaten zou idealiter geen impact mogen hebben op de uitkomst van een zaak. Toch verrast het niet dat er ook discriminatie aanwezig is binnen justitie. Abrams en Yoon (2007) onderzoeken de bekwaamheid van advocaten door willekeurige zaken aangaande zware misdaden te analyseren op verschillende karakteristieken van advocaten. Op die manier concluderen ze dat cliënten van advocaten met een Latijns-Amerikaanse afkomst, een straf lengte toegewezen krijgen die gemiddeld 26% korter is in vergelijking met blanke of zwarte advocaten. Namelijk twee maanden korter dan wanneer de cliënt zou vertegenwoordigd zijn door een blanke of afro-Amerikaanse advocaat en één maand korter wanneer de vertegenwoordiging wordt uitgevoerd door een Aziatische advocaat. Daarnaast krijgen hun cliënten ook minder snel een gevangenisstraf

toegewezen. Een verklaring van de auteurs is dat deze advocaten zich tewerkstellen in een lagere categorie van jobs ofwel worden gepusht in dit marktsegment waar ze een taalvoordeel hebben.

4. Opleidingsniveau

Auteurs die onderzoeken of opleidingsniveau van advocaten een impact kan hebben op de uitkomst van de zaak, hebben als hypothese dat hoger opgeleiden gemiddeld een succesvoller resultaat bereiken voor hun cliënt. Een bijkomend verband dat ze aanbrengen is dat inkomen hier een uitgangspunt is. Personen die de kans krijgen om in meer prestigieuze scholen een opleiding te volgen, bezitten een hoger opleidingsniveau en bijgevolg een betere kans in het slagen van hun job. Deze relatie kan ook worden omgedraaid, studenten met een grotere bekwaamheid zijn degene die tot een prestigieuze school worden toegelaten en kunnen bijgevolg later betere resultaten halen (Abrams & Yoon, 2007).

Wanneer een advocaat is afgestudeerd van een prestigieuze school, impliceert dit niet dat hij beter kan bepalen welke volgende stappen hij het beste neemt. Hij is niet beter in het voorspellen van de beslissing van de rechter. Bijgevolg zou een hogere opleidingsgraad enkel een invloed kunnen hebben tijdens het proces. Er wordt wel een verschil gevonden in de studiegraad waarmee vrouwen en mannen afstuderen. Vrouwen studeren af aan universiteiten die een hogere ranking hebben. Bijgevolg denken onderzoekers dat ze een lagere straf voor hun cliënt bekomen. Desalniettemin moeten de onderzoekers in hun analyse vaststellen dat de opleiding van een advocaat geen verandering brengt in de toegewezen straf van de beklagde. Enkel werkervaring kan zorgen voor een lagere strafmaat (Abrams & Yoon, 2007; Harris et al., 2005).

5. Voorbereiding van de advocaat

Een logische hypothese is dat een voorbereide advocaat meer kennis heeft over de zaak die hij behandelt. Ook Lederman en Hrungr (2006) maken deze hypothese in hun onderzoek. Het onderzoek van Lederman en Hrungr gaat verder slechts in op het effect dat advocaten die per uur betaald worden ook meer voorbereiding zullen treffen, hetzij meer bemiddelen dan nodig om zo aan het einde meer geld te verdienen. Toch vinden ze hier geen significant effect, mede door het feit dat een advocaat geen oneindig aantal uren kan werken. Anderson en Heaton (2011) stellen in hun onderzoek vast dat advocaten niet altijd geprikkeld zijn om hun zaak goed voor te bereiden. De auteurs onderzoeken het effect van een advocaat op moordzaken in Philadelphia. Hier bestaat een uniek systeem, namelijk *the Defender Association* neemt de verdediging van veel beklagden op zich. Indien het toch niet mogelijk is om een beklagde bij te staan, gaan ze bijstand door een private advocaat toewijzen die werkt in de hoedanigheid van een pro deo advocaat. Deze private advocaat wordt dan vergoed tijdens het proces en krijgt ook voor de gepleegde voorbereiding een constant bedrag. Wegens het toekennen van een constant bedrag maakt het voor de advocaten geen verschil in welke mate ze voorbereiden. Zo ontstaat er ontmoediging voor deze private advocaten om een uitgebreide voorbereiding te treffen. Daicoff (1997) besluit in haar

literatuurstudie echter dat een voorbereide advocaat beter op de hoogte is van het dossier en zo zorgt voor een betere uitkomst voor zijn cliënt.

6. Ervaring

Ervaring wordt gelijkgesteld aan bekwaamheid in je vakgebied en hoe meer bekwaamheid, des te beter de job wordt uitgevoerd (Abrams & Yoon, 2007). We merken op dat ervaren advocaten meer geloofwaardigheid creëren voor zichzelf (Lederman & Hrung, 2006). Op die manier kunnen ze ook nieuw cliënteel overhalen (Anderson & Heaton, 2011). Er worden in de literatuur verschillende redenen aangehaald waarom advocaten met ervaring, een positieve invloed kunnen hebben op een uitkomst van de zaak. Een eerste redenering is dat deze advocaten in feite beter zijn in het inschatten van de winkans die hun cliënt heeft als ze overgaan tot een proces. Indien de kans op een succesvol einde te laag is, zal de advocaat aansturen op bemiddeling. Dit omdat de advocaten meer op de hoogte zijn van de verschillende procedures en regels die van kracht zijn tijdens de procesvoering (Anderson & Heaton, 2011; Daicoff, 1997; Haire, Lindquist, & Hartley, 1999; Harris et al., 2005; Haynie & Sill, 2007; Szmer, Johnson, & Sarver, 2007). Bijkomend impliceert een kennis van de processen dat er minder fouten worden gemaakt die zorgen voor vertraging (Lederman & Hrung, 2006). Deze procesvoering beperkt zich niet tot de regels binnen het gerecht; ook zijn ervaren advocaten op de hoogte van de waarden, verwachtingen, gedragingen en beslissingsprocedure die een rechter zich eigen heeft gemaakt (Haïre et al., 1999; Lederman & Hrung, 2006). Op die manier bezitten ze *process expertise* en kunnen ze een vertrouwensrelatie opbouwen met de magistraten en weten ze welke argumenten welke rechters zullen overtuigen. Ook de wijze waarop ze die argumenten aanbrengen zal een invloed hebben op hun overtuigingskracht (Anderson & Heaton, 2011; Flemming & Krutz, 2002; Haire et al., 1999; Szmer et al., 2007). Kennis en inzicht over de verschillende manieren van argumenteren kunnen ook nog op een andere manier in het voordeel spelen van de cliënt. Een ervaren advocaat is op de hoogte van hoe hij de argumenten van de tegenpartij moet weerleggen, waardoor zijn eigen pleidooi wordt versterkt (Lederman & Hrung, 2006). Een volgende redenering haalt aan dat ze behendiger zijn in het doorgronden van hun zaak. Zo zullen ze meer bruikbare elementen ontdekken dan minder ervaren advocaten en bijgevolg is er een grotere kans om een positief eindresultaat te halen in het voordeel van hun eigen cliënt (Flemming & Krutz, 2002; Haire et al., 1999). Verder kunnen we aanhalen dat ervaren advocaten cognitieve vooroordelen, die ontstaan bij cliënten, verminderen, waardoor de transactiekosten bij bemiddeling zullen dalen. Bijgevolg zal een akkoord spoedig worden bereikt (Lederman & Hrung, 2005). Een laatste effect dat de impact van ervaring op de uitkomst van de zaak kan verklaren, vinden we in onderzoek dat zich heeft toegespitst op burgerlijke zaken met betrekking tot aansprakelijkheid. Mensen met een sterke zaak trekken namelijk naar advocaten waarvan ze op de hoogte zijn dat hun ervaring zorgt dat het proces in hun voordeel zal uitdraaien. Deze selectie *bias* zorgt ervoor dat mensen met een minder sterke zaak vaak uitgewezen zijn tot minder ervaren advocaten. Die partijdigheid zorgt ervoor dat ervaren advocaten meer voordelen behalen voor hun cliënten (Abrams & Yoon, 2007)

Ervaring wordt door de studies op verschillende manieren bestudeerd. Lederman en Hrung (2005) maken zelf een opsplitsing tussen ervaring, gemeten door het aantal jaren dat iemand het beroep uitoefent, en *repeat player*. Dit laatste wordt gemeten door de keren dat een advocaat al een zaak bij de rechtbank aanhangig heeft gemaakt. Deze auteurs onderzochten willekeurige zaken aangaande belastingdisputen waarbij de vereniging ISR, *internal revenue service*, die instaat voor belastinginkomsten in Amerika, altijd is vertegenwoordigd door een advocaat die gespecialiseerd is in dit soort zaken en dus enige ervaring heeft. Ander onderzoek neemt advocaten van een specifieke eenheid die gespecialiseerd zijn in moordzaken op als ervaren advocaten (Anderson & Heaton, 2011). Harris et al. (2005) stellen een binaire variabele op om de algemene ervaring van de advocaat te meten. Iedere advocaat die minder dan 10 jaar aan de balie werkt, krijgt een 0. Iedereen die hierboven zit, krijgt een 1. Daarnaast nemen ze ook specifieke ervaring op door een concentratiepercentage te meten bij elke advocaat, namelijk een verhouding tussen aantal zaken behandeld aangaande medische wanpraktijken en totaal aantal zaken behandeld door een advocaat. Als laatste namen de auteurs ook nog ervaring op inzake de behandeling van een zaak voor de rechtbank. Evenzeer stellen ze hier een binaire variabele voor op. Advocaten die ten minste één zaak met als onderwerp een medische wanpraktijk had behandeld voor de rechtbank, krijg de code 1. Indien een advocaat er geen had behandeld, kreeg die een 0. Een andere methode die wordt gebruikt is simpelweg het aantal jaren tellen dat een advocaat al werkt voor de balie (Abrams & Yoon, 2007). Szmer et al., (2007) bepalen de ervaring van een advocaat door de natuurlijke log te nemen van het gemiddeld aantal zaken dat hij behandeld heeft de 10 jaren daarvoor. Waar Haynie en Sill (2007) de ervaring van een advocaat vergelijken met een basisjaar. Indien een advocaat minder voor de rechtbank verscheen in 6 jaar dan de 6 jaar daarvoor, kreeg hij een score -1 voor minder ervaring. Wanneer hij meer verscheen voor de rechtbank, kreeg de advocaat de code +1 en als het aantal zaken hetzelfde bleef, werd de code 0 toegekend. Onderzoek uit Canada merkt op dat ervaring niet los kan worden gezien van andere karakteristieken van advocaten die een invloed hebben op een uitkomst van de zaak. De auteurs erkennen dat advocaten vaak in teamverband werken en dit samen met de beschikbare bronnen een ander, sterker effect kan hebben op de uiteindelijke beslissing van de rechter. Bijgevolg zullen ze dit als controlevariabele opnemen om het werkelijke effect van ervaring te kunnen meten (Haynie & Sill, 2007; Szmer et al., 2007)

Onderzoek van Abrams & Yoon (2007) heeft, zoals verwacht, als resultaat dat ervaren advocaten betere uitkomsten verkrijgen voor hun cliënteel. Het onderzoek analyseerde verschillende ernstige misdrijven. Beklaagden die worden bijgestaan door een ervaren advocaat zien de kans dat ze naar de gevangenis gaan dalen met 1,7% voor elke 10 jaar ervaring van de advocaat. Daarenboven zorgt een ervaring van 10 jaar voor een daling van de straflengte met 1,2 maanden voor degenen die wel naar de gevangenis gaan. De auteurs voegen hieraan toe dat deze ervaring niet verkregen kan worden door een opleiding te volgen in een prestigieuze school. Noodzakelijk is dat advocaten kennis vergaren door te werken, aangezien dit de enige mogelijkheid is om expertise op te bouwen. Daarnaast heeft de beklagde in Amerika vaak een opportuniteit om een bekentenis af te leggen in ruil voor een gunstigere straf. Elke extra tien jaar ervaring die een advocaat bezit, zorgt voor een kans van 3,7% dat de cliënt sneller bekent en zo niet de eerst gestelde straf krijgt toegewezen. Ook waren ze in staat om deze vaststelling door te trekken naar burgerlijke zaken.

Daarnaast kunnen de auteurs concluderen dat ervaren advocaten in staat waren om hogere schadevergoeding te verkrijgen voor de aanklager. Indien ze aan de kant van de verdediging stonden, zorgden ze ervoor dat hun cliënten niet aansprakelijk werden gesteld of dat ze slechts een kleine schadevergoeding dienden te betalen. Uit deze vaststelling ontstaan prikkels bij mensen die een proces hebben dat nadert (Abrams & Yoon, 2007). Ook Lederman en Hrungr (2006) concluderen dat een minder ervaren advocaat die het opnam tegen een ervaren advocaat van de ISR nog zeer weinig kans had om de zaak te winnen door minder kennis en inzicht in vergelijking met de advocaat van het ISR. Andere auteurs vinden ook een statistisch significante relatie tussen deskundigheid en de uitkomst van de zaak. Zoals hierboven reeds vermeld controleren deze auteurs voor het aantal advocaten en de bronnen om zo de werkelijke impact van ervaring te kennen (Szmer et al., 2007; Haynie & Sill, 2007). Ook in de literatuurstudie van Flemming en Krutz (2002) wordt aangehaald dat ervaring in grotere mate invloed heeft op de uiteindelijke beslissing die de rechter neemt, dan het type cliënt en zijn bronnen.

Veel advocaten duiden zelf ook aan dat herhaaldelijk verschijnen voor het gerecht in hun eigen voordeel speelt, aangezien ze veel verzoekschriften ontvangen die ze binnen een beperkte tijd moeten behandelen. Een advocaat met ervaring weet waar hij moet zoeken om zijn zaak te maken en zal hier na verloop van tijd dus efficiënter in zijn (Flemming & Krutz, 2002). Een opmerking die bij dit onderzoek moet gemaakt worden, is dat het in Canada is verricht waar veel zaken niet voor het gerecht verschijnen. Daarenboven geven de onderzoekers aan dat advocaten in Canada niet zozeer op de hoogte zijn van het *repeat player effect* en de advocaat van de tegenpartij hierdoor een voordeel kan hebben. Uit ander onderzoek kan ook wel geconcludeerd worden dat advocaten die meer zaken lieten overgaan tot een proces, meer succes hadden en zo meer en meer ervaring bezitten over de institutionele regels van de rechtbank. Aan deze ervaring wordt veel belang gehecht aangezien het geloof bestaat dat deze mensen deskundig zijn (Anderson & Heaton, 2011; Harris et al., 2005). Verder kon besloten worden dat rechters sneller een advocaat zullen ondersteunen in zijn standpunt die enige ervaring heeft in zijn beroeps categorie door de grotere kennis over de institutionele regels en gevoerde procedures (Haynie & Sill, 2007).

Uit interviews met verschillende rechters blijkt dat wanneer een advocaat faalt in de rechtbank, rechters dit onthouden. Indien dit herhaaldelijk gebeurt, ontstaat er bij de rechters een vooroordeel dat niet positief uitdraait voor de cliënt van deze advocaat (Haynie & Sill, 2007). Echter kan dit worden beschreven als het omgekeerde van de hypothese die onderzoekers proberen te verklaren. Een andere redenering beschrijft dat de baat van het *repeat player effect* afhankelijk zou zijn van het voordeel dat hun cliënt heeft op de andere partij (Flemming & Krutz, 2002).

Uit eigen onderzoek hebben Flemming en Krutz (2002) moeten concluderen dat hun hypothese niet wordt bevestigd. Ervaren advocaten behalen geen betere uitkomst voor hun cliënten. Volgens de auteurs is dit te verklaren door de veelheid aan factoren die een invloed hebben op de definitieve beslissing van een rechter. Om daarom zeker te zijn van de gevonden relatie, zijn ze factoren die in verhouding staan met elkaar gaan combineren. Bijvoorbeeld *repeat player* en advocaten die de

term *Queen's Counsel*¹ toegewezen kregen. Eveneens vinden ze hier geen significant effect van ervaring op de veroordelingsbeslissing. Ook werd geen effect gemeten op de tijdspanne om over te gaan tot bemiddeling of een proces in de rechtbank. Ervaren advocaten hebben dus geen invloed op deze periode (Lederman & Hrungrung, 2006).

7. Eliteadvocaten

In Canada en in de Verenigde Staten van Amerika zijn er bepaalde advocaten die een eretitel mogen dragen, namelijk *Queen's Counsel*. Deze titel houdt in dat deze advocaten meer bekwaamheid bezitten dan juristen zonder deze titel. Vaak is er een verband tussen de titel en ervaring of anciënniteit. Wanneer de component ervaring in de analyse zal worden opgenomen, kan er weinig verschil zijn tussen deze twee variabelen (Flemming & Krutz, 2002). Andere onderzoekers duiden dan weer een relatie aan tussen eliteadvocaten en succes. Zij beschrijven dat eliteadvocaten degene zijn die door welvarende bedrijven en personen worden aangenomen. Door het succes dat ze geboekt hebben in het verleden, worden ze aangetrokken door deze doelgroep (Haire et al., 1999).

Uit onderzoek blijkt ook daadwerkelijk dat personen bijgestaan door een *Queen's counsel* een voordeel behalen ten opzichte van de tegenpartij. Fleming en Krutz (2002) konden hiervoor enkel een significant effect vinden bij de eisende partij en zijn advocaat. Wanneer deze partij wordt bijgestaan door een advocaat met de titel *Queen's counsel*, heeft ze 8% meer kans op de toekenning van hun eigen voorstel. In tegenstelling tot de verweerder of beklagde, hier behaalt een advocaat met een eretitel geen verschillend resultaat. De onderzoekers maken hierbij wel de opmerking dat het voordeel dat een partij heeft door verdediging van een *Queen's counsel* in grote mate in verhouding staat met de middelen die de cliënt heeft (Flemming & Krutz, 2002). Advocaten die er niet in geslaagd zijn om succes te boeken in het verleden, verdedigen vaak individuele klanten en kleinere ondernemingen (Haire et al., 1999). In tegenstelling tot het vorige onderzoek vindt Shinnal (2010) wel een significante relatie voor beklagden die worden bijgestaan door een advocaat met een eretitel. Als laatste verwijzen we naar Szmer et al. (2007) die helemaal geen voordeel vinden van verdediging door een advocaat met deze eretitel.

8. Aantal advocaten

Bij het veelvuldige onderzoek dat is uitgevoerd naar ervaring, kwamen de onderzoekers een paar keer tot de conclusie dat advocaten vaak in groep werken. Advocaten verkiezen het werken in groep omdat ze op die manier het werk kunnen verdelen. Zo kunnen ze een verdeling maken naargelang de specialisatie van iedere collega. Szmer, et al. (2007) namen dit op in hun onderzoek naar het effect van advocaten op *the Supreme Court of Canada*, het hoogste rechtssprekende hof in Canada. Zij verklaren dat advocaten die in team werken, hun voorbereide argumenten kunnen

¹ Queen's counsel: Een term die advocaten krijgen toegewezen door de lokale overheid (provincie). Deze advocaten worden door die lokale overheid gezien als ontzagwekkend en bekaam. Vaak bezitten zo ook veel ervaring.

oefenen en toetsen bij hun collega's. Daarenboven kunnen de advocaten zichzelf op die manier voorbereiden op de verdediging die ze kunnen verwachten van de tegenpartij. In die mate zijn ze meer voorbereid dan advocaten die alleen opereren omdat ze met collega's de standpunten van de te behandelen zaak kunnen overlopen. Een ander onderzoek dat zich ook baseert op *the Supreme Court of Canada* neemt dit kenmerk ook op. Zij baseren het voordeel van een team op de grote (institutionele) kennis. Grote firma's hebben de opportuniteit om een netwerk op te bouwen binnen justitie. Ze hebben inzicht in het politieke netwerk, het beroep van een jurist, politieke partijen, lokale en federale overheden en de rechtbanken zelf. Dit zijn evenwel verenigingen die allemaal hun eigen invloed hebben op het justitiesysteem. Daarnaast bezitten grotere vennootschappen meer bronnen die hun werknemers, advocaten, kunnen inzetten om hun pleidooi te vormen. Dit kan bijvoorbeeld gaan over analyses die criteria bestuderen waarvan rechters gebruik maken om hun uiteindelijk beslissing te nemen (Flemming & Krutz, 2002). Verder zorgt deze grotere institutionele kennis ervoor dat advocatenkantoren zich sneller aanpassen aan de nieuwe wetgeving. Daarbij ontwikkelen ze sneller nieuwe strategieën die beter aansluiten bij deze nieuwe wetgeving. Anderson en Heaton (2011) besluiten in hun onderzoek dat werken in team nog een laatste voordeel met zich kan meebrengen. Wanneer advocaten in groep werken, kunnen ze het vooroordeel wegwerken van *defense lawyer syndrome*. Dit ontstaat wanneer advocaten die instaan voor de verdediging van hun cliënten de voorbereiding van hun zaak verkeerd inschatten. Zo kunnen deze advocaten hun zaken niet optimaal voorbereiden en gaan er kansen voor de cliënt verloren. Wanneer een groep van advocaten samenwerkt kunnen ze enerzijds het werk verdelen. Anderzijds is er een controle van de groep op je eigen geleverde werk. Op die manier is er een veel kleinere kans op het *defense lawyer syndrome*.

Alle onderzoeken vonden resultaten die hun hypothesen ondersteunden (Anderson & Heaton, 2011; Fleming & Krutz, 2002; Szmer et al., 2007). Het onderzoek van Szmer et al. (2007) duidt zelfs aan dat ervaring van één advocaat geen invloed heeft op de beslissing die de rechtbank zal nemen. Enkel het feit dat advocaten in groep werken, en zo in staat zijn om al deze ervaringen te combineren, zal een significant effect hebben op de uiteindelijke beslissing.

9. Succes

Een volgende karakteristiek die vaak wordt opgenomen in internationaal onderzoek om effect van de advocaat op een uitkomst van de zaak te kennen, is succes. Daicoff (1997) beschrijft in haar onderzoek de karakteristieken die een succesvolle advocaat bezit. Net zoals andere advocaten houden ze meer van een logische redenering bijvoorbeeld via een kosten-batenanalyse, structuur, schema's, regulering en oorzaak gevolgrelaties die duidelijk te specificeren vallen. Daarenboven zullen ze ook meer aandacht besteden aan de voorbereiding van hun zaak. Succesvolle advocaten worden zo onderscheiden van anderen doordat ze hier meer belang aan hechten. Ze worden geassocieerd met begrippen zoals ambitieus, bekwaam, zelfcontrole, intelligentie, onafhankelijkheid etc. Tijdens hun kinderjaren worden deze advocaten door hun moeder reeds beschreven als leiders, personen die gemakkelijk sociaal contact leggen, hun gemoedstoestand onder controle hebben etc. In hun pubertijd zet deze trend zich verder. Ze zijn meer begaan met

hun vrienden en zijn organisatorisch aangelegd. Daarenboven staan ze sterk in hun schoenen en voelen ze zichzelf niet onderdrukt. Emotionele stabiliteit, leiderschap en sociale talenten zijn factoren waar onderzoekers belang aan hechten om een leven met succes op alle gebied op te bouwen (Daicoff, 1997; Hahn & Clayton, 1996).

Advocaten die succes of een goede naam hebben, beïnvloeden de uitkomst van een zaak door vooroordelen van cliënten weg te werken. In de literatuurstudie van de auteurs wordt dit geïllustreerd met het *prisoner's dilemma*, één van de grootste fenomenen die procesvoering of bemiddeling in de war kan sturen. Dit dilemma ontstaat wanneer twee partijen niet met elkaar kunnen overleggen maar wel een beslissing moeten nemen over het verdere verloop van hun proces. Vaak wordt dit geduid met een illustratie van criminelen die in de gevangenis kunnen belanden. Beide partijen worden apart verhoord en hebben de mogelijkheid om te bekennen. Wanneer ze beide bekennen, zijn ze het slechtste af en krijgen ze de langste straf. Indien geen van beide partijen bekent, komen ze er met een kleine straf vanaf. Echter zullen ze beide een prikkel hebben om te bekennen, aangezien ze geen straf krijgen als ze voor klokkenluider spelen (Lederman & Hrung, 2006; Van Velthoven & Van Wijck, 2011).

Succes kan op verschillende manieren worden geïnterpreteerd. Bijgevolg zijn er ook verschillende manieren waarop succes gemeten kan worden. Hahn & Clayton (1996) bekijken vooral het verschil in succes tussen mannen en vrouwen door de veroordelingsbeslissing van de rechter. Wordt de beklaagde vrijgesproken of veroordeeld? Lederman en Hrung (2006) spreken enkel van een succesvolle advocaat in verband met ervaring. Ook andere auteur leggen dit verband en meten succes op basis van ervaring (Anderson & Heaton, 2011; Haire et al., 1999; Harris et al., 2005). Toch bevragen Haynie en Sill (2007) in hun onderzoek of er geen opsplitsing nodig is tussen ervaring, gemeten door aantal keer dat een advocaat verschenen is voor de rechtbank, en succes. Het is mogelijk dat door meer en meer zaken te behandelen voor een rechtbank, ervaring wordt opgedaan. Echter is dit niet gelijk aan succes. Succes wordt door hen gemeten aan de hand van het aantal keer dat de advocaat al een zaak heeft gewonnen. Dit werken ze uit door middel van een code. Indien een advocaat een zaak wint krijgt hij code +1, verliest hij de zaak krijgt hij -1. Volgende zaken worden hierbij opgeteld. Wanneer een advocaat opnieuw een zaak wint zal hij code +2 krijgen en zo verder.

Advocaten met succes zijn in staat om het *prisoner's dilemma* weg te werken. Advocaten met succes in bemiddeling, zijn bekwaam en kunnen goed interveniëren tussen twee partijen. Op die manier zullen ze de twee partijen kunnen laten samenwerken om tot een oplossing te komen die beide gelukkig stemt. Zo slagen deze advocaten erin om het *prisoner's dilemma* te doen verminderen (Lederman & Hrung, 2006). Andere onderzoeken tonen aan dat succes en ervaring zeer nauw bij elkaar aansluiten. Advocaten die meer voor het gerecht verschijnen, hebben meer de kans om een zaak te winnen. Daarenboven doen ze ervaring op bij elke zaak die ze behandelen. Hoe meer ervaring een advocaat, hoe meer kans hij heeft om te winnen en bijgevolg hoe succesvoller hij is (Anderson & Heaton, 2011; Haire et al., 1999; Harris et al., 2005). Echter kan dit niet gelijkgesteld worden aan bekwaamheid en is het net bekwaamheid waarmee zaken worden gewonnen. Onderzoek van Haynie en Sill (2007) concludeert dat succes uit vorige zaken van een

advocaat, statistisch significant is met de veroordeling van een beklaagde in een nieuw proces. De onderzoekers merken op dat een advocaat die meer in de rechtbank verschijnt, een hogere kans heeft op winnen. Eens gewonnen, is de kans wederom hoger om opnieuw te winnen. Zelf wanneer gecontroleerd wordt voor *attorney matching*. Dit is een effect waarbij een selectiebias ontstaat doordat advocaten niet iedereen die hen contacteert ook als cliënt moet aannemen. Op die manier kunnen ze ook enkel zaken behandelen met een sterke winstkans en zo succesvoller zijn.

Een andere conclusie is dat succesvolle advocaten een groter cliënteel hebben. Personen die in aanraking komen met het gerecht doen vaak een beroep op dezelfde kleine groep van advocaten. (Harris et al., 2005). De oorzaak hiervoor ligt bij het succes dat advocaten behalen waardoor ze een netwerk kunnen opbouwen. Onderzoekers hebben dit aangetoond aan de hand van het effect dat een advocaat heeft op een scheidingsprocedure in Japan. Cliënten die tevreden zijn over de bijstand van hun advocaat, raden de advocaat aan bij anderen die bijstand nodig hebben. Derhalve verwerft de succesvolle advocaat meer cliënten door het feit dat hij succes heeft. Ook kan hij meer zaken verkrijgen door lid te zijn van een reeds bestaand netwerk, zoals een vakbond of een bedrijf. Op die manier kan een advocaat ook klanten aanspreken binnen dit netwerk door zijn succes. Een opmerking die hierbij wordt gemaakt door de onderzoekers is dat dit soort van netwerk frequenter voorkomt bij personen uit de midden- en hogere sociale klasse, waar de scheidingsgraad lager ligt. Indien er toch een scheidingsprocedure ontstaat, stelt de onderzoeker vast dat partijen frequenter opteren voor een bemiddeling. Desalniettemin is de aanwezigheid en bijstand van een advocaat niet overbodig. Hij is evenwel in staat om de partijen om op een vreedzame wijze tot een akkoord te komen (Murayama, 1996).

10. Presentatiestijl

Elke advocaat heeft een andere manier om het pleidooi van zijn zaak voor te brengen aan de rechter. De ene advocaat is agressief, praat luid en benadrukt bepaalde woorden. De andere is er dan weer van overtuigd dat hij zijn zaak kan brengen door de rechter, publiek of jury rechtstreeks aan te kijken. Zo kan de advocaat ook van oordeel zijn dat hij deze methoden niet nodig heeft aangezien de feiten van de zaak de ernst genoeg benadrukken. Op die manier is het mogelijk om de advocaten in te delen in twee groepen, namelijk degene met een agressieve stijl van spreken of een passieve stijl van spreken. Niet enkel de manier waarop een advocaat zijn pleidooi houdt, maar ook zijn houding tegenover de andere betrokken partijen bepaalt mee hoe een zaak verloopt. De stijl en aanpak van een advocaat zal een indruk nalaten bij alle partijen die aanwezig zijn (Hahn & Clayton, 1996). Daarnaast omvat presentatiestijl ook de manier waarop advocaten argumenten neerleggen in de rechtbank.

De rechters aan *The Supreme Court of Canada* hebben liever een advocaat die op een georganiseerde, trage en duidelijke manier antwoord op de vraag die ze stellen (Abrams & Yoon, 2007). Echter is het afhankelijk van de rechter zelf, welke stijl hij het liefste heeft. Zo kan er ook een verschil worden opgemerkt tussen mannelijke en vrouwelijke rechters. Zo vinden mannelijke rechters een beklaagde schuldiger wanneer de advocaat een agressieve stijl heeft. Op vrouwelijke

rechters heeft een agressieve stijl geen significante impact. Hieruit leiden de auteurs af dat mannelijke rechters meer beïnvloedbaar zijn door de stijl van de advocaten, waar vrouwelijke rechters zich meer focussen op de feiten in het dossier. Bijkomend kan worden vastgesteld dat een vorm van agressiviteit gepast is, aangezien ze zo succesvoller zijn dan advocaten die een passieve stijl hanteren. Rechters kunnen nu eenmaal geconcentreerder luisteren naar advocaten die de inhoud geanimeerd vertellen. Advocaten met een passieve stijl geven de rechter een indruk dat ze niets extra bijdragen aan de feiten die reeds in het dossier aanwezig waren (Hahn & Clayton, 1996). Ook andere auteurs vinden dat mannelijke en vrouwelijke rechters verschillend reageren op mannelijke en vrouwelijk advocaten (Sigal et al., 1985). Maar zoals bij vele kenmerken kan een agressieve presentatiestijl niet tot het uiterste gedreven worden, aangezien een advocaat op die manier zijn geloofwaardigheid en sympathie zal verliezen. Zo kan de rechter denken dat een advocaat die zijn getuige te hard aanpakt, geen andere manier kent om deze getuige te verhinderen van het bekendmaken van belangrijke informatie die zijn eigen zaak niet ten goede komt (Hahn & Clayton, 1996).

De manier waarop de beslissing van de rechter wordt beïnvloed door de stijl van de advocaat, kan worden benadrukt door de indruk die een rechter vormt over de aangebrachte getuigen. Indien de getuige een man was, bevonden de partijen hem vriendelijker als hij geïnterviewd werd door een vrouwelijke advocaat. De rechters bevonden de getuigen dan weer eerder agressief als hij werd geïnterviewd door een advocaat met een passieve stijl. Dit valt te verklaren doordat de stijl van de getuigen sterker aanvoeld kan worden doordat de advocaat zelf eerder passief is. Als de vragen werden gesteld door een agressieve mannelijke advocaat, hechtten de rechters minder belang aan zijn verklaring in vergelijking tot een passieve mannelijke advocaat of een vrouwelijke advocaat met eender welke stijl. Geconcludeerd wordt dat communicatie die plaatsvindt tussen de twee verschillende seksen het aangenaamst verloopt en minste vooroordelen vertoont. Dit effect heeft wel degelijk een impact op de uitkomst van het proces. Getuigen die zich assertiever opstelden, bleken achteraf meer indruk te hebben nagelaten. Op die manier kunnen getuigen in het voordeel spelen van één van de partijen (Hahn & Clayton, 1996). In tegenstelling tot onderzoek van Hahn & Clayton (1996) heeft Sigal et al. (1985) geen interactie gevonden tussen het geslacht van de advocaat en de presentatiestijl.

11. Specialisatie

Specialisatie oftewel *substantive expertise* is wanneer een advocaat zich in een bepaald deel van het recht heeft gespecialiseerd. Verschillende onderzoeken onderzochten of specialisatie in een bepaalde rechtstak een positieve invloed heeft op een uitkomst voor de cliënt van de advocaat. Lederman en Hsung onderzochten (2006) het effect van specialisatie in hun onderzoek aangaande belastingdisputen. Belastingdisputen worden aangespannen tegen het ISR, *internal revenue service*, dat zijn eigen advocaten heeft. Deze advocaten zijn op die manier gespecialiseerd en zorgen ervoor dat het ISR zoveel mogelijk geld kan terugvorderen van fraudeurs. Harris et al. (2005) onderzochten dan weer het geld dat kan worden teruggevorderd bij een medische wanpraktijk. Ze meten specialiteit door onderzoek te verrichten naar het feit of een advocaat een

groot aantal zaken in dezelfde rechtstak heeft behandeld. Ook wanneer een zaak over aansprakelijkheid tegen een bedrijf wordt aangespannen, zal het voor de bedrijfsadvocaat niet de eerste keer zijn dat hij een dergelijke zaak zal behandelen (Haire et al., 1999). Alle drie de onderzoeken stelden een positief effect vast van specialisatie op de verschillend uitkomsten die ze hebben gemeten (Haire et al., 1999; Harris et al., 2005; Lederman & Hrungr, 2006).

12. Pro deo advocaat

Of een advocaat werkzaam is in de hoedanigheid van een pro deo advocaat kan volgens de literatuur een invloed hebben om verschillende redenen. Allereerst dienen pro deo advocaten meer beleid en meer procedures te respecteren dan hun collega's die als private advocaat aan de slag gaan. Daarnaast worden pro deo advocaten betaald per maand en private advocaten per uur, waardoor private advocaten een intentie hebben om meer voor te bereiden. Bijkomend dienen pro deo advocaten budgettaire limieten te respecteren. Verder hebben private advocaten de keuze welke zaken ze aannemen, net zoals de beklaagden de keuze hebben welke advocaat ze onder de arm nemen (Trebilcock & Yoon, 2016). Dit impliceert dat private advocaten meer tijd zullen besteden aan de voorbereiding van hun zaak. Verder suggereert Nagel (1973) dat pro deo advocaten overwerkt zijn en bijgevolg niet genoeg tijd kunnen spenderen aan een grondige voorbereiding van de zaak. Daarnaast vermoedt de auteur dat pro deo advocaten vaak jonger en minder ervaren zijn.

Het effect van pro deo advocaten werd onderzocht door een negatieve binomiale analyse van karakteristieken van een strafzaken uit te voeren op strafmaat. De analyse werd uitgevoerd voor zowel de provincie als de verschillende steden apart binnen die provincie (Trebilcock & Yoon, 2016). Bij (Nagel, 1973) werd de analyse uitgevoerd op een steekproef van strafzaken uit 1962. Hierbij werden percentages, correlaties en regressies uitgevoerd om zo een causaal verband te kunnen vinden.

De auteurs vinden, in tegenstelling tot hun hypothese, dat beklaagden die werden bijgestaan door een pro deo advocaat een kortere straf werd toegewezen. Beklaagden die een private advocaat onder de arm hebben genomen hebben dus een grotere kans om een gevangenisstraf opgelegd te krijgen. Echter wanneer de analyse werd gespecificeerd naar de steden, werden er geen significante verschillen meer gevonden tussen pro deo en private advocaten (Trebilcock & Yoon, 2016). Ander onderzoek daarentegen stelt vast dat beklaagden beter een private advocaat onder de arm nemen. Tijdens het hele criminele strafproces zorgt deze voor een gunstigere behandeling. Dit wordt bijvoorbeeld aangetoond door het feit dat 76% van de beklaagden van een private advocaat op borg worden vrijgelaten, waar dit bij een pro deo advocaat slechts 25% is. Dit kan worden verklaard door het feit dat beklaagden met een private advocaat meer financiële mogelijkheden hebben. Bij afloop van het proces verkrijgt de beklaagde echter vaker een langere gevangenisstraf in vergelijking met beklaagden bijgestaan door een pro deo advocaat. Evenwel is een private advocaat in staat om in het voordeel van zijn cliënt een straf met uitstel of opschorting te verkrijgen. Dit kan volgens de auteurs worden toegelicht door het feit dat pro deo advocaten beklaagden moeten verdedigen die zich geen private advocaat kunnen veroorloven. Bijgevolg zijn

dit vaak beklagden met een gerechtelijk verleden die een risico vormen voor de maatschappij en niet in aanmerking komen voor een straf met uitstel of opschorting (Nagel, 1973).

Onderzoek heeft aangetoond dat niet elke proces van de beslissing kan worden beïnvloed door een verschil tussen pro deo en private advocaat. Zo is er geen significante invloed van het soort advocaat op een jury of het verkrijgen van een voorafgaande zitting (Nagel, 1973).

13. Invloed van cliënteel

De karakteristieken van advocaten worden ook in zekere mate beïnvloed door financiële mogelijkheden van het cliënteel. Een cliënt die meer financiële middelen heeft, beschikt enerzijds over grotere keuzemogelijkheden. Door hun grotere keuze, kiezen ze voor succesvollere en meer ervaren advocaten. Deze relatie duidt aan dat karakteristieken van advocaten, hierboven beschreven, sterker of minder sterk worden uitgedrukt al naargelang de middelen die de cliënten hebben (Abrams & Yoon, 2007). Flemming & Krutz (2002) stellen dan weer wel dat de hoeveelheid bronnen die een cliënt bezit losstaat van de karakteristieken van advocaten. Ook omgekeerd geldt deze relatie, advocaten die succesvoller en meer ervaren zijn, begeven zich in de hogere kringen van cliënteel (Abrams & Yoon, 2007; Flemming & Krutz, 2002). Anderzijds kan de grote hoeveelheid financiële middelen van deze partijen ook worden gezien als een verklarende factor voor een hogere succesgraad. Ze zijn meer in staat om onderzoek te verrichten naar kleine details die in hun voordeel kunnen zijn. Daarenboven kunnen ze meer experts aanstellen die de beslissing van de rechter op een positieve wijze in hun richting kunnen draaien. Daarnaast verschijnen deze *haves* vaker voor het gerecht en genieten ze bijgevolg van de voordelen die *repeat players* bezitten. Vooral de grote (institutionele) kennis over de manier waarop verschillende rechters beslissingen maken, bezorgen deze partijen een voordeel. Daarenboven hebben deze *haves* de macht om te lobbyen en zo de nieuwe wetgeving te beïnvloeden in hun eigen voordeel (Flemming & Krutz, 2002; Haire et al., 1999). Wetgeving van een land wordt bepaald en goedgekeurd door het parlement. In dit parlement zetelen verschillende politieke partijen die andere belangen nastreven, waardoor politieke en economische ongelijkheden ontstaan binnen dit parlement. Indien er een beslissing wordt genomen, zijn het dus de meerderheidspartijen die de keuze duwen in de richting die het meest aansluit bij hun eigen belangen. Cliënten die beschikken over meer middelen en strategische belangen zoeken vaker meer doorwinterde advocaten, waardoor hun kansen om te winnen aanzienlijk toenemen. Het doel is dat hun zaak zal behandeld worden door *plenary docket*² van een hoger rechtscollege. De tegenpartij wordt dan belemmerd bij het afhandelen van hun zaak voor de rechtbank (Anderson & Heaton, 2011; Flemming & Krutz, 2002). In een volgende hypothese stellen auteurs dat rechters sneller geneigd zijn om een vonnis uit te spreken dat voordelig is voor een partij met meer bronnen (Szmer et al., 2007).

Voorbeelden van machtige cliënten aangehaald in onderzoeken zijn overheden en bedrijfsadvocaten. Haire et al. (1999) spitste hun onderzoek toe op bedrijfsadvocaten. Als eerste wordt gesteld dat de bedrijfsadvocaat meer ervaring heeft in dit soort zaken, aangezien een

² *Plenary docket*: de volledige lijst van zaken die worden behandeld door een bepaalde rechtbank.

onderneming meermaals wordt aangeklaagd voor aansprakelijkheid. Verder bezitten ze meer middelen om hulp te vragen van experts. Dit in tegenstelling tot de aanklagers, die volledig vertrouwen op hun advocaat. Op die manier ontstaat er een informatie-asymmetrie die leidt tot een hogere winkans voor het bedrijf.

Als de overheid partij is in een proces, wordt een ongelijkheid vastgesteld. Onderzoekers hebben een analyse uitgevoerd waarin ze de verschillende partijen gerangschikt hebben op basis van het succes dat ze behaald hebben bij procesvoering. Dit resulteerde in een hiërarchie met op de eerste plaats de nationale of federale overheid, daarna volgen de lokale overheid, de grote ondernemingen, andere bedrijven, individuele partijen om dan te eindigen met *underdogs*. Binnen deze hiërarchie maakten de onderzoekers nog een onderscheid tussen de *haves*, namelijk de overheden en ondernemingen en de *have nots*, de overige cliënten. De *haves* verkregen deze naam doordat ze over meer middelen beschikken dan de *have nots*. Daarenboven verschijnen ze vaker voor het gerecht en bezitten de advocaten en de verenigingen meer institutionele kennis. In hun onderzoek hebben ze verschillende individuele kenmerken van de zaak apart onderzocht (Haire et al., 1999). Ook Szmer et al. (2007) hebben een gelijkaardige hiërarchie opgenomen in hun onderzoek als controlevariabele. Deze auteurs onderzochten omtrent dit kenmerk beide burgerlijke zaken. Haire et al. (1999) richtte zich ook op bedrijfsadvocaten. Ondernemingen die in staat zijn om hun eigen advocaat onder de arm te nemen, beschikken over een grote hoeveelheid middelen. Dit werd onderzocht op een steekproef van aansprakelijkheidsdisputen waarover werd beslist in *the U.S. Courts of Appeals*. Bij dergelijke processen neemt een *one-shot* advocaat³ het vaak op tegen een bedrijfsadvocaat. De taak van de bedrijfsadvocaat is om ervoor te zorgen dat de onderneming waarvoor hij werkt niet aansprakelijk wordt gesteld voor wat de aanklager beweert. We maken wel de opmerking dat in ons eigen onderzoek, deze opdeling niet ter sprake kan komen gezien een overheid of onderneming niet kan worden aangeklaagd voor een zedenfeit.

Bij verschillende auteurs wordt hun hypothese bevestigd (Flemming & Krutz, 2002; Haire et al., 1999; Szmer et al., 2007). Wanneer de overheid uit de analyse werd gehaald, concluderen de onderzoekers dat een machtige partij nog altijd meer beslissingen in eigen voordeel krijgt toegewezen, echter is deze relatie veel sterker voor de overheid. Een conclusie is dus, hoe machtiger de partij, des te vaker er een gunstigere uitkomst wordt verkregen in de rechtbank voor die partij. Doch duiden auteurs aan dat de impact van cliënteel niet van dermate grote invloed kan zijn als kenmerken die een advocaat zelf bezit zoals ervaring (Flemming & Krutz, 2002).

Conclusie

Uit de analyse van verschillende wetenschappelijke teksten en handboeken kunnen we concluderen dat de straftoemeting beïnvloed wordt door advocaten. Als eerste werd bekeken of de aanwezigheid van een advocaat een impact had op de uitkomst van een zaak. We konden besluiten dat zowel de aanklagende als de verdedigende partij er baat bij hebben om een advocaat onder de arm te nemen. Vervolgens zijn we op zoek gegaan naar verschillende karakteristieken die volgens

³ One-shot advocaat: een advocaat geen specifieke expertise of specialisatie heeft binnen deze rechtstak.

internationale onderzoeken invloed hebben op de uitkomst van een zaak. Geslacht van de advocaat, afkomst, specialisaties, ervaring, bijgestaan door een pro deo advocaat of niet, aantal advocaten binnen het advocatenkantoor, opleidingsniveau, presentatiestijl, succes, voorbereiding en eliteadvocaten. Auteurs bevinden dat voor elk van deze kenmerken hun hypothese wordt bevestigd met als uitzonderingen opleidingsniveau, voorbereiding van een advocaat en pro deo advocaat. Het opleidingsniveau van de advocaat kan volgens de onderzoekers geen invloed hebben. Het is enkel werkervaring die kan zorgen voor een gunstigere uitkomst. Daarnaast wordt voor de voorbereiding ook geen significant effect gevonden aangezien een advocaat wel (ver)gebonden is aan een aantal uren in de dag dat hij kan werken. Verdere voorbereiding is dus niet mogelijk, waardoor er ook geen extra positieve uitkomst vasthangt aan deze bijkomende voorbereiding. Als laatste wordt er ook geen verschil gevonden tussen een pro deo advocaat en een private advocaat.

Een advocaat is dus in de mogelijkheid om ervoor te zorgen dat hij succesvoller kan zijn voor zijn eigen cliënten. Als laatste kan geconcludeerd worden dat veel van deze kenmerken versterkt worden door de cliënt zelf. Zo kunnen bepaalde cliënten meer gewicht in de schaal leggen dan andere en zichzelf daardoor in een positie brengen die meer voordeel oplevert. Bijvoorbeeld overheden of grote(re) bedrijven hebben hun eigen advocaten. Ze worden vaak voor gelijkaardige feiten vervolgd. De bedrevenheid en ervaring van hun eigen advocaten mag zeker als een voordeel worden gezien ten aanzien van de individuele cliënten. Een opmerking die hierbij wordt gemaakt is dat onze dataverzameling uitsluitend zedenzaken bevat en tegen een overheid of onderneming geen strafrechtelijke procedure aangaande zedenzaken kan worden gestart.

Het bijkomende effect van de cliënt, dat hierboven werd besproken, toont aan dat vele van de karakteristieken van advocaten aan elkaar gelinkt zijn. Zo bestaat er een link tussen ervaring en succes. Hoe vaker iemand aanwezig is in de rechtbank, en hier ervaring opdoet, des te meer kans hij maakt op een succesvolle uitkomst. Als de tussenkomsten van een advocaat talrijker worden, zal zijn ervaring alleen maar toenemen. Ook bij de componenten pro deo advocaat en aantal advocaten, keren bepaalde verklaringen terug. Pro deo advocaten werken vaak samen in een kantoor met andere pro deo advocaten. Een verklaring voor het effect van pro deo advocaten kan dus teruggevonden worden bij de redenen die worden aangegeven om het positieve effect van samenwerking met andere advocaten toe te lichten. Zo besluiten we dat verschillende factoren met elkaar in verband staan.

Hoofdstuk 2: straftoemeting door rechters

Inleiding

Uit de vorige deelvraag blijkt duidelijk dat verschillende karakteristieken die advocaten bezitten, een mogelijke invloed hebben op de veroordelingbeslissing en strafmaat die wordt toegekend aan beklaagden. Het is de rechter die een keuze maakt aangaande deze veroordelingsbeslissing en bijhorende bestraffing. Om deze beslissing te nemen is de rechter gebonden aan wetten. Echter bestaan er ook buitenwettelijke criteria die hij zal laten doorwegen in zijn beslissing. Daarenboven is een rechter ook beperkt in zijn rationaliteit en zal het van rechter tot rechter verschillen hoe sterk hij de beklaagde zal bestraffen. De onderzoeken besproken in hoofdstuk 1 tonen aan dat rechters milder straffen wanneer een beklaagde wordt bijgestaan door een advocaat. Een advocaat kan immers de rechter informeren over de persoonlijkheid, sociale en familiale situatie van de beklaagde. Deze informatie is niet of slechts in beperkte mate terug te vinden in het dossier maar kan mogelijk leiden tot strafvermindering. Daarnaast kan een beklaagde slechts van bepaalde maatregelen genieten indien hij hierom vraagt. Meestal heeft de beklaagde niet voldoende kennis over deze procedures. Met bijstand van een advocaat zal dus vaker gebruik worden gemaakt van deze gunstige bepalingen (Teerlinck, 2014). Toch zal de rechter uiteindelijk een beslissing nemen op basis van de wetgeving die het nauwste aansluit bij zijn eigen persoonlijke voorkeuren (Haynie & Sill, 2007). In volgende paragrafen zullen eerst de wettelijke criteria aan bod komen, daarna wordt er een samenvatting gegeven van de buitenwettelijke beginselen en als laatste wordt besproken aan welke criteria rechters belang hechten bij de individualisering van de strafmaat.

1. Wettelijke criteria

Om een overzicht te geven van de wettelijke bepalingen waarop een rechter zich baseert bij straftoemeting, werd gebruik gemaakt van het handboek strafrecht en strafprocesrecht van Verbruggen en Verstraeten (2014).

Het legaliteitsbeginsel is het eerste basisbeginsel van de straftoemeting. Gedragingen die strafbaar worden geacht, worden binnen het strafrecht omschreven samen met de bijhorende mogelijke straffen (Vander Beken & Balcaen, 2009). Dit beginsel draagt enkel bij aan de rechtsbescherming van de maatschappij wanneer de strafbare gedragingen nauwkeurig in de wet worden omschreven. Echter heeft de wetgevende macht in België deze taak de laatste jaren niet nauwgezet uitgevoerd. Interpretatieproblemen binnen onze wetgeving die leiden tot inconsistente straftoemeting zijn hiervan het gevolg.

Inconsistente straftoemeting ontstaat doordat rechters een grote keuzevrijheid bezitten wanneer ze een beklaagde moeten bestraffen. Een rechter moet enerzijds rekening houden met de minima en maxima die door de wet worden aangegeven voor het misdrijf. Anderzijds dient hij rekening te houden met wettelijke bepalingen die leiden tot strafvermindering of strafverzwaring. Maar hierbuiten is de rechter vrij in zijn oordeel. Hierbij heeft een grote keuze aan straffen en kan hij

ervoor opteren om de uitspraak op te schorten of de straf uit te stellen. Buiten enkele wettelijke bepalingen is de rechter dus volledig vertrouwd op zijn eigen criteria om de gepaste straf toe te wijzen aan de beklaagde. Dit zorgt er dus voor dat er slechts een smalle basis is die elke rechter hanteert bij het nemen van zijn beslissing (Teerlinck, 2014). De rechter kan wel bijkomend onderzoek vragen om tot een onpartijdige beslissing te komen. Zo kan hij persoonlijke aanwezigheid van de partijen of een plaatsbezoek eisen, een deskundige aanstellen etc. Toch is de inconsistente straftoemeting in België niet in strijd met het legaliteitsbeginsel, aangezien het de rechter zijn job is om de veroordeling en strafmaat van te bepalen en niet deze van de wet (Teerlinck, 2014; Vander Beken & Balcaen, 2009).

Een tweede basisbeginsel van straftoemeting is het gelijkheidsbeginsel. Dit houdt in dat gelijke zaken op een gelijke manier worden behandeld door justitie, waar verschillende zaken een verschillende aanpak vereisen. Een onderscheid dient wel gemaakt te worden tussen gelijke en identieke zaken, gezien identieke zaken niet bestaan. Het is niet mogelijk dat dezelfde dader(s), hetzelfde misdrijf begaan in precies dezelfde omstandigheden. Met het gelijkheidsbeginsel wordt bedoeld dat beklaagden in zaken die op bepaalde criteria overeenkomen, op eenzelfde manier worden bestraft (Teerlinck, 2014). Bijgevolg zou dit moeten leiden tot een consistentere straftoemeting (Vander Beken & Balcaen, 2009). Op basis van welke criteria kan beslist worden of het over gelijke zaken gaat of niet? Er kunnen eindeloos veel verschillende punten zijn waarop zaken overeen kunnen komen. Zo kan een zaak overeenkomen op basis van leeftijd van de dader en plaats, echter wil dit niet zeggen dat de relatie met het slachtoffer hetzelfde is. In hoeverre behoren overeenkomsten ook echt gelijk te worden bestraft? Als beslisregel wordt vaak geadviseerd om te kijken naar de verschillenpunten en hun belang binnen het proces en de straftoemeting. Zo is een verschillende bestraffing mogelijk op basis van een gegrond verschil in de zaken. Door de auteurs wordt gesteld dat het gelijkheidsbeginsel dus de inhoudelijke legitimatie bevat van de straftoemeting (Duker, 2003; Vander Beken & Balcaen, 2009).

Een beginsel dat zeer nauw aansluit bij het gelijkheidsbeginsel is het proportionaliteitsbeginsel. Deze bepaling houdt in dat een strafbaar feit niet enkel in verband staat met ernst van de feiten maar ook een vergelijking moet worden gemaakt met ernst van andere strafbare misdrijven en hun bijkomende straf. Ook bij dit beginsel kan gemakkelijker worden bepaald wat niet proportioneel is dan wat net binnen de grenzen van een proportionele straf valt. Het verband met gelijkheidsbeginsel bestaat erin dat het beginsel van proportionaliteit bepalend is welke straf wordt opgelegd. Het doel is om een leed te veroorzaken bij degene die een misdrijf heeft begaan. Dit leed moet in verhouding staan met de ernst van de feiten. Voor misdrijven met eenzelfde ernst moet dus eenzelfde straf worden opgelegd. Dit is waar het gelijkheidsbeginsel interfereert met het beginsel van proportionaliteit (Duker, 2003).

Echter bestaat er binnen onze maatschappij een grote inconsistentie betreffende straftoemeting, gezien de grote discretionaire bevoegdheid van de rechters en het openbaar ministerie. Op die manier wordt er in België ingegaan tegen het gelijkheidsbeginsel (Teerlinck, 2014). Het gelijkheidsbeginsel zou er eigenlijk voor moeten zorgen dat er een eerlijke legitieme straftoemeting ontstaat in België. Dit beginsel zou een ondersteuning bieden voor de wetgever om een

betrouwbaar procedureel kader op te stellen waarvan de rechter gebruik kan maken (Nijboer, 2005). Daarnaast bestaat het democratiebeginsel en het beginsel van eerlijke procesvoering. Het democratiebeginsel gaat uit van gelijke rechten voor iedere burger, wat zorgt voor een gelijke afweging van alle belangen in de samenleving. Eerlijke procesvoering zorgt er dan voor dat de belangen van de partijen elk een eerlijk aandeel verwerven tijdens het proces (Duker, 2003).

2. De straffen

De dataverzameling waarop de analyse in hoofdstuk 5 zal worden voltrokken bestaat uit verschillende zedenfeiten die werden behandeld door een Belgische correctionele rechtbank. In het strafwetboek worden de verschillende zedenfeiten en hun straffen omschreven, meer bepaald in hoofdstuk 5 artikel 372 e.v. Het betreft hier aanranding van de eerbaarheid, verkrachting, kinderpornografie, belaging, ontucht, prostitutie en openbare zedenschennis. De verschillende hoofdstraffen die kunnen worden opgelegd in correctionele en politiezaken zijn gevangenisstraf, straf onder elektronisch toezicht, werkstraf, de autonome probatiestraf⁴, ontzetting van bepaalde politieke en burgerlijke rechten⁵, ter beschikking stellen van de strafuitvoeringsrechtbank, geldboete en de bijzondere verbeurdverklaring⁶ (art.7, SW). Daarnaast heeft de rechter ook de mogelijkheid om een bijkomende straf uit te spreken. Hieronder worden de straffen besproken die de rechter kan opleggen bij de verschillende zedenfeiten.

Artikel 372 van het strafwetboek vermeldt dat elke aanranding van de eerbaarheid, zonder geweld of bedreiging gepleegd op de persoon of met behulp van de persoon van een kind van het mannelijke of vrouwelijk geslacht beneden de volle leeftijd van zestien jaar, wordt gestraft met opsluiting van vijf jaar tot tien jaar. Het strafwetboek spreekt van een aanranding van de eerbaarheid indien de seksuele integriteit van het slachtoffer wordt aangetast. De seksuele integriteit wordt bepaald door het bewustzijn van een bepaalde samenleving op een bepaald tijdstip. Deze samenleving neemt de leeftijd van het slachtoffer vaak op als een bepalend kenmerk van de seksuele integriteit en bijgevolg stipuleert de leeftijd vaak de ernst van de uitgevoerde handelingen (De Busscher, Meese, Van Der Kelen, & Verbist, 2015). Indien de aanranding werd gepleegd door een bloedverwant in de opgaande lijn of adoptant op de persoon of met behulp van de persoon van een minderjarige, zelfs indien deze de volle leeftijd van zestien jaar heeft bereikt, wordt gestraft met de opsluiting van tien tot vijftien jaar. Dezelfde straf wordt toegepast indien de schuldige hetzij de broer of de zus van het minderjarige slachtoffer is of ieder ander persoon die een soortgelijke positie heeft in het gezin, hetzij onverschillig welke persoon die gewoonlijk of occasioneel met het slachtoffer samenwoont en die over dat slachtoffer gezag heeft.

⁴ Autonome probatiestraf: probatiestraf als hoofdstraf. Zie verder 3.3 probatie.

⁵ ontzetting uit de rechten: De dader kan zich voor een bepaalde duur niet meer herroepen op bepaalde rechten beschreven in de wet.

⁶ bijzondere verbeurdverklaring: eigendomsrecht dat de beklaagde wordt ontnomen in verband met objecten die deel uitmaken van het misdrijf

Artikel 373 vult aan wanneer de aanranding van de eerbaarheid wordt gepleegd met geweld en/of bedreiging. Dit betekent dat het slachtoffer geen mogelijkheid had tot ontkomen aan het misdrijf doordat hij niet in de positie was om zich te verzetten tegen de dader. Dit wordt door het strafwetboek zeer ruim geïnterpreteerd, namelijk wanneer het slachtoffer wordt verrast, door list van de dader wordt verschalkt, lichamelijke dwang, zedelijke dwang die zorgt voor een vrees van nakend kwaad bij het slachtoffer of doordat een onvolwaardigheid, geestelijk of mentaal gebrek van het slachtoffer het feit mogelijk maakte. Bovendien is het niet noodzakelijk dat de bedreiging en het misdrijf op hetzelfde ogenblik plaatsvinden (De Busscher et al., 2015). Wanneer de beklagde iemands eerbaarheid aanrandt met geweld of bedreiging, wordt deze persoon gestraft met een gevangenisstraf van zes maanden tot vijf jaar. Indien de aanranding wordt gepleegd op de persoon of met behulp van de persoon van een minderjarige boven de volle leeftijd van zestien jaar, dan wordt de schuldige gestraft met opsluiting van vijf tot tien jaar. Als laatste vermeldt de strafwet in artikel 374 dat er van het misdrijf aanranding kan worden gesproken zodra er een begin van uitvoering is.

Verkrachting wordt gedefinieerd als elke daad van seksuele penetratie van welke aard en met welk middel ook, gepleegd op een persoon die daar niet in toestemt. Een persoon stemt niet toe wanneer de daad is opgedrongen door middel van geweld, dwang, bedreiging, verrassing of list of mogelijk is gemaakt door een onvolwaardigheid of een lichamenlijk of een geestelijk gebrek van het slachtoffer. Wanneer iemand de misdaad van verkrachting pleegt, wordt hij gestraft met een opsluiting van vijf tot tien jaar. Uitzonderingen op deze regel worden gedefinieerd door de leeftijd van het slachtoffer. Indien de volle leeftijd van zestien jaar is bereikt, wordt de schuldige gestraft met opsluiting van tien jaar tot vijftien jaar. Indien het slachtoffer een kind is boven de volle leeftijd van veertien jaar en beneden die van zestien jaar, dan wordt de schuldige gestraft met opsluiting van vijftien tot twintig jaar. Wanneer het slachtoffer de volle leeftijd van veertien jaar niet bereikt heeft, zal de straf een opsluiting zijn van vijftien tot twintig jaar. En als laatste zal de straf een opsluiting zijn van twintig tot dertig jaar indien het kind geen volle tien jaar oud is (art. 375, SW).

Artikel 376 beschrijft de straffen die een schuldige krijgt toegewezen indien de verkrachting of de aanranding van de eerbaarheid de dood veroorzaakt, gepaard gaat met foltering of opsluiting of wanneer het slachtoffer zich in een kwetsbare toestand bevindt ten gevolge van de leeftijd, zwangerschap, een ziekte dan wel een lichamenlijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid duidelijk was of de dader bekend was, of onder de bedreiging van een wapen of een op een wapen gelijkend voorwerp dan zal de schuldige bestraft worden met respectievelijk een opsluiting van 20 tot 30 jaar, een opsluiting van vijftien tot twintig jaar of een dwangarbeid van tien tot vijftien jaar. In dit artikel vinden mensen in een kwetsbare positie een extra bescherming (De Busscher et al., 2015).

In artikel 377 van het strafwetboek worden vervolgens situaties besproken die een strafverzwaring met zich meebrengen. Wanneer de schuldige een bloedverwant in opgaande lijn of adoptant van het slachtoffer, een bloedverwant in de rechte nederdalende lijn van het slachtoffer dan wel van een broer of zus van het slachtoffer is; de schuldige hetzij de broer of de zus van het minderjarige

slachtoffer is dan wel iedere andere persoon die een gelijkaardige positie heeft in het gezin, hetzij onverschillig welke persoon die gewoonlijk of occasioneel met het slachtoffer samenwoont en die over het slachtoffer gezag heeft; als de schuldige tot degenen behoort die over het slachtoffer gezag hebben of misbruik heeft gemaakt van het gezag of de faciliteiten die zijn functies hem verlenen; of als arts, heelkundige, verloskundige of officier van gezondheid misbruik heeft gemaakt van iedere kwetsbare persoon die ter verzorging aan hem was toevertrouwd. Indien aanranding van de eerbaarheid wordt gepleegd op een minderjarige boven de volle leeftijd van zestien jaar en er één van bovenstaande omstandigheden plaatsvindt, zal de straf van vijf tot tien jaar worden opgetrokken naar tien tot vijftien jaar. Indien de aanranding van de eerbaarheid werd gepleegd op een meerderjarige in combinatie met een bovenstaande omstandigheid dient de rechter het minimum van de gevangenisstraf te verdubbelen. Indien de aanranding van de eerbaarheid wordt gepleegd op een minderjarige onder de leeftijd van zestien jaar of een misdaad van verkrachting wordt gepleegd op een kind dat de volle leeftijd van zestien jaar nog niet heeft bereikt in samenspel met één van de bovenstaande situaties, dan zal de minimumstraf worden opgetrokken naar 12 jaar. De misdaad van verkrachting op een meerderjarige gecombineerd met een bovengaanse bepaling zal een minimumstraf opleveren van 7 jaar. En als laatste zal de minimumstraf zeventien jaar bedragen als de misdaad van verkrachting wordt gepleegd op een minderjarige onder de veertien jaar of wanneer het slachtoffer iemand in kwetsbare toestand was.

Daarnaast kunnen de minima van de straffen worden verdubbeld in geval van gevangenisstraf en met twee jaar verhoogd in geval van opsluiting, wanneer een van de drijfveren van de misdaad of het wanbedrijf bestaat in de haat tegen, het misprijzen van of de vijandigheid tegen een persoon wegens diens zogenaamd ras, zijn huidskleur, zijn afkomst, zijn nationale of etnische afstamming, zijn nationaliteit, zijn geslacht, zijn seksuele geaardheid, zijn burgerlijke staat, zijn geboorte, zijn leeftijd, zijn fortuin, zijn geloof of levensbeschouwing, zijn huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een handicap, zijn taal, zijn politieke overtuiging, zijn syndicale overtuiging, een fysieke of genetische eigenschap of zijn sociale afkomst (art. 377bis, SW). Ook wanneer de schuldige een minderjarige heeft benaderd met het oogmerk op een later tijdstip een aanranding of verkrachting te plegen, zullen de minima verdubbeld worden in geval van gevangenisstraf en met twee jaar verhoogd in geval van opsluiting (art. 377, SW).

Ook aanslag tegen de zeden door ontucht, bederf of prostitutie op te wekken, begunstigen of vergemakkelijken behoort tot de zedenfeiten. Ontucht is een begrip met een constante evolutie en dient getoetst te worden aan de maatschappelijke evoluties op dat moment. Voorbeelden van ontucht zijn het uitvoeren van seksuele handelingen in het zicht van derden en het bekijken van seksuele handelingen, sadomasochisme, seksuele handelingen met dieren en plasseks. Meer algemeen kan het dus gedefinieerd worden als maatschappelijk verwerpend gedrag. Bederf heeft dan weer betrekking op de gevolgen van ontucht en prostitutie op een minderjarig slachtoffer. Als laatste wordt prostitutie behandeld. Dit is een tegen betaling verkregen seksuele handeling waarbij fysiek contact tot stand werd gebracht met de persoon die het gedrag verrichtte en die gericht was op de seksualiteitsbeleving van de persoon die het gedrag verkreeg, met andere woorden: prostitutie vereist zowel fysieke contact als een betaling. Een beklagde kan worden bestraft wanneer hij deze handelingen opwekt, begunstigt of vergemakkelijkt. Opwekken is wanneer een

minderjarige zich overdraagt zonder hij zelf enig initiatief heeft ondernomen. Wanneer het initiatief uitkomt van de minderjarige en de beklaagde de persoon heeft aangemoedigd, spreken we van begunstigen. Vergemakkelijken is wanneer de beklaagde het voor een minderjarige makkelijker maakt om deze handelingen uit te voeren ongeacht of er initiatief van de minderjarige uitkomt of niet. (De Busscher et al., 2015).

Indien dit werd gepleegd op een minderjarige van het mannelijke of vrouwelijke geslacht, zal de schuldige worden bestraft met een opsluiting van vijf tot tien jaar en met een geldboete van vijfhonderd euro tot vijftigduizend euro. Indien de minderjarige geen volle zestien jaar oud is, zal de beklaagde worden bestraft met een opsluiting van tien tot vijftien jaar en een geldboete van vijfhonderd tot vijftigduizend euro. Wanneer de minderjarige zelfs geen veertien jaar oud was dan zal de opsluiting vijftien tot twintig jaar zijn en de geldboete duizend tot honderdduizend euro kunnen bedragen (art. 379, SW). Ook wanneer de schuldige een ten einde eens anders driften te voldoen, een meerderjarige zelfs met zijn toestemming, aanwerft, meeneemt, wegbrengt of bij zich houdt met het oog op het plegen van ontucht of prostitutie, een huis van ontucht of prostitutie houdt, kamers of andere ruimte verkoopt, verhuurt of ter beschikking stelt met het oog op prostitutie en een abnormaal profijt te realiseren, hetzij op welke manier ook ontucht of prostitutie exploiteert, zal worden bestraft met een gevangenisstraf van een jaar tot vijf jaar en bijkomend een geldboete van vijfhonderd tot vijftigduizend euro. Wanneer hij voorgaande misdrijven pleegt met een minderjarige zal de schuldige worden bestraft met een opsluiting van tien tot vijftien jaar en met geldboete van duizend tot honderdduizend euro. Echter wanneer het slachtoffer de leeftijd van zestien jaar nog niet heeft bereikt zal de bestraffing worden opgetrokken naar een opsluiting van vijftien tot twintig jaar en met een geldboete van duizend tot honderdduizend euro. Indien het slechts om een poging gaat, zal worden bestraft met een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar en met een geldboete van honderd tot vijfduizend euro. Indien de schuldige direct of indirect gebruik maakt van listige kunstgrepen, geweld, bedreigingen of enige andere vorm van dwang hetzij misbruikt maakt van de kwetsbare toestand waarin een persoon verkeert door zijn onwettige of preciaire administratieve toestand, zijn leeftijd, zwangerschap, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid, zal hij kunnen bestraft worden met een opsluiting van tien tot vijftien jaar en een geldboete van vijfhonderd tot vijftigduizend euro (art. 380, SW).

Een volgend zedenfeit dat bestraft kan worden, is kinderpornografie, zowel de tentoonstelling, aanbidding, verkoop, verhuur, uitzending, levering, verdeling, verspreiding, ter beschikking stelling of overhandiging van kinderpornografisch materiaal hetzij dit vervaardigen, invoeren of doen invoeren wordt gestraft met een opsluiting van vijf tot tien jaar en met een geldboete van vijfhonderd tot tienduizend euro. Hij die wetens en wederrechtelijk kinderpornografisch materiaal verwerft, bezit of zich, met kennis van zaken, door middel van informatie- en communicatietechnologie, de toegang daartoe verschaft, wordt gestraft met gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met geldboete van honderd euro tot duizend euro. Indien het misdrijf ontstaat door een deelneming aan de hoofd- of bijkomende bedrijvigheid van een vereniging, dan wordt het misdrijf bestraft met een opsluiting van tien tot vijftien jaar en met een geldboete van vijfhonderd tot vijftigduizend euro (art 383bis, SW).

Artikel 385 van het strafwetboek bevat dan de straf wanneer iemand de zeden schendt in het openbaar door handelingen die de eerbaarheid kwetsen. Of er sprake is van openbare zedenschennis zal worden getoetst aan de hand van het schaamtegevoel van een doorsneeburger (De Busscher et al., 2015). De schuldige zal bestraft worden met een gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar en met een geldboete van zesentwintig tot vijfhonderd euro. Indien de openbare zedenschennis wordt gepleegd in aanwezigheid van een minderjarige beneden de volle leeftijd van zestien jaar, dan is de straf gevangenisstraf van een maand tot drie jaar en een geldboete van honderd tot duizend euro.

In elk geval van voorgaande misdrijven kan er een bijkomende straf worden opgelegd door de schuldige uit bepaalde rechten te ontzetten (art. 378, 382bis, 388 en 389 SW).

Een laatste zedenfeit is belaging. De bestraffing hiervoor wordt uitgeschreven vanaf artikel 422 bis in het strafwetboek. Wanneer een schuldige een persoon heeft belaagd terwijl hij wist of had moeten weten dat hij door zijn gedrag de rust van die bewuste persoon ernstig zou verstoren, wordt gestraft met gevangenisstraf van vijftien dagen tot twee jaar en met geldboete van vijftig euro tot driehonderd euro of met een van die straffen alleen. Indien het slachtoffer een persoon is in een kwetsbare toestand ten gevolge van de leeftijd, zwangerschap, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid, duidelijk was of de dader bekend was, wordt de minimumstraf verdubbeld. Deze straffen kunnen worden verdubbeld wanneer een van de drijfveren van het wanbedrijf bestaat in de haat tegen, het misprijzen van of de vijandigheid tegen een persoon wegens diens zogenaamd ras, zijn huidskleur, zijn afkomst, zijn nationale of etnische afstemming, zijn nationaliteit, zijn geslacht, zijn seksuele geaardheid, zijn burgerlijke staat, zijn geboorte, zijn leeftijd, zijn fortuin, zijn geloof of levensbeschouwing, zijn huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een handicap, zijn taal, zijn politieke overtuiging, zijn syndicale overtuiging, een fysieke of genetische eigenschap of zijn sociale afkomst (art. 422ter).

3. Veroordelingsbeslissing

De rechter dient te antwoorden op twee vragen om het dossier te kunnen afsluiten. Als eerste moet hij beslissen of hij de beklaagde schuldig bevindt. Daarna moet hij een keuze maken omtrent de hoogte van de strafmaat, namelijk welke straf hij toekent en eventueel welke bijkomende straffen hij in dit dossier nodig acht. Allereerst zal de rechter dus bepalen of de beklaagde effectief schuldig is voor het misdrijf. Op basis van deze beslissing zal hij de beklaagde dan veroordelen of vrijspreken. Hierbij zal een rechter niet moeten aanduiden op basis van welke feiten, omstandigheden, data, criteria etc. hij de beklaagde schuldig bevindt. Enkel dient hij, volgens het legaliteitsbeginsel, te kwalificeren welke artikelen uit het strafwetboek de beklaagde heeft overtreden en bijgevolg welke mogelijke straffen er zijn. Een rechter is volgens de wet voor de rest volledig vrij in het bepalen van de veroordelingsbeslissing. Echter zal hij (onbewust) wel buitenwettelijke criteria ter harte nemen om deze keuze te maken.

4. Straftoemeting

Wanneer een rechter iemand veroordeelt, zal hij deze persoon een gepaste straf moeten toemeten. Welke mogelijkheden de rechter heeft, wordt bepaald in het strafwetboek. Zo zijn er verschillende hoofdstraffen, bijkomende straffen en verscheidene maatregelen waaruit de rechter kan kiezen. Daarenboven kan hij ook opteren om een combinatiepolitiek toe te passen waarbij een combinatie van hoofdstraf en bijkomende straf zal worden opgelegd aan de beklaagde. Bijkomend zijn er ook nog regels die kunnen leiden tot strafverzwaring of strafvermindering. Wanneer de rechter tot een straf is gekomen zal hij deze, op beknopte wijze, met redenen moeten motiveren. Dit geldt uiteraard enkel voor de straf die wordt opgelegd. Bijgevolg is de rechter dus niet gebonden om uit te leggen waarom hij een bepaalde straf hier niet noodzakelijk acht.

4.1. Regels die leiden tot strafverzwaring

Verzwarende omstandigheden

Verzwarende omstandigheden zorgen ervoor dat de straf die een beklaagde krijgt, zwaarder zal zijn dan wanneer deze omstandigheid zich niet zou hebben voorgedaan. Wanneer een verzwarende omstandigheid zich voordoet kan de rechter zelfs een straf boven de wettelijke maximumnorm uitspreken. Deze omstandigheden zijn, zoals het hoort volgens het legaliteitsbeginsel, omschreven in de wet. Zo kunnen partijen zich enkel beroepen op verzwarende omstandigheden wanneer de wetgevende macht dit ook als verzarend beschouwt. De omstandigheid heeft slechts een wettelijk karakter, met andere woorden de rechter zal niet gebonden zijn om effectief een zwaardere straf uit te spreken. De rechter is enkel verplicht om met de verzwarende omstandigheid die zich heeft voorgedaan rekening te houden in zijn procedure van de straftoemeting. Verzwarende omstandigheden bezitten een bijkomstig karakter aangezien er een hoofdmisdrijf moet plaatsvinden vooraleer een verzwarende omstandigheid kan worden ingeroepen, anders geformuleerd, een verzwarende omstandigheid is geen zelfstandig misdrijf op zichzelf.

Om de effectieve invloed van de verzwarende omstandigheid op de strafmaat te kennen zal een opdeling gemaakt worden tussen objectieve en subjectieve verzwarende omstandigheden. Objectieve verzwarende omstandigheden ontstaan in verband met de zware gevolgen van het strafbaar feit, temporele omstandigheden die kunnen ontstaan of materiële elementen van het feit zelf. Dit zal ervoor zorgen dat er strafverhoging zal zijn voor alle deelnemers. Dit in tegenstelling tot subjectieve verzwarende omstandigheden, deze zijn enkel verzarend voor degene op wie ze van toepassing zijn doordat ze ontstaan door de persoon van de dader zelf, bijvoorbeeld de relatie met het slachtoffer.

Wettelijke herhaling

Wettelijke herhaling doet zich voor wanneer iemand opnieuw een strafbaar feit pleegt nadat hij al eens werd veroordeeld. Zoals de wet het voorschrijft zal wettelijke herhaling naargelang het dossier, leiden tot een verplichte of vrijwillige strafverzwaring opgelegd door de rechter. Wettelijke

herhaling verandert niets aan de kwalificatie van het misdrijf aangezien het eigen is aan de dader van het misdrijf.

Om van wettelijke herhaling te kunnen spreken binnen het Belgisch recht, moet er aan vier voorwaarden voldaan zijn. Als eerste moet de eerdere veroordeling gaan over een misdaad, een wanbedrijf of een overtreding. Het instemmen met een minnelijke schikking vormt geen voorwerp om als eerdere veroordeling door het leven te gaan. De tweede voorwaarde zegt dat de rechter eerdere veroordelingen uit alle EU-landen in beschouwing moet nemen. Wanneer deze uit een ander EU-land komen, moet hij wel nagaan of dit ook een strafbaar feit is naar het Belgisch recht. Als derde moet de eerdere veroordeling bekeken worden in kracht van gewijsde. Dit wil zeggen dat gekeken wordt naar eerdere veroordelingen hoe ze nu zijn, op het ogenblik dat het nieuwe misdrijf werd gepleegd. De misdrijven die al gepleegd zijn mogen dus niet meer vatbaar zijn voor hoger beroep, voor verzet binnen de gewone verzetstermijn of voor cassatieberoep. Als laatste moet de wetgevende macht wel hebben toegelaten dat er aan het nieuwe misdrijf wettelijke herhaling kan worden gekoppeld.

4.2. Regels die leiden tot strafvermindering

Strafverminderende verschoningsgronden

Strafverminderende verschoningsgronden zijn wettelijk omschreven rechten met een verplicht karakter die het gepleegde misdrijf niet beïnvloeden, maar voor de dader wel kunnen leiden tot strafvermindering. Ze zijn persoonlijk, waardoor enkel bepaalde personen een effect zullen ondervinden. Verschoningsgronden zijn in de wet omschreven, partijen kunnen dus enkel deze verschoningsgronden inroepen om strafvermindering te bekomen. Ze hebben wel een verplicht karakter waardoor de rechter gebonden is om de verschoningsgrond, en al zijn gevolgen mee op te nemen. Voorbeelden van strafverminderende verschoningsgronden zijn minderjarigheid, uitlokking of provocatie. Er kan bijvoorbeeld geen levenslange hechtenis of opsluiting worden uitgesproken over een beklaagde die op het ogenblik van het strafbaar feit minderjarig was.

Verzachtende omstandigheden

Wanneer een rechter rekening houdt met verzachtende omstandigheden, zal hij een lagere straf toekennen die zelfs onder het wettelijk minimum kan liggen. De wet bepaalt wanneer de rechter een mogelijkheid heeft om verzachtende omstandigheden mee op te nemen in zijn beslissingsproces. Voor misdrijven in het strafwetboek bevatten artikelen tachtig tot vijfentachtig hoe de rechter verzachtende omstandigheden kan vertalen in de straftoemeting. Er bestaat echter geen wettelijke bepaling die beschrijft wat juist onder verzachtende omstandigheden kan worden verstaan, hierin is de rechter volledig vrij. Het openbaar ministerie kan in haar kwalificatie van het feit wel aangeven dat zij in het dossier verzachtende omstandigheden heeft vastgesteld. De rechter dient hier geen rekening mee te houden, niettemin is de kwalificatie van het openbaar ministerie voor hem wel een bevestiging of een *eye-opener*. In tegenstelling tot het openbaar ministerie, kan de onderzoeksrechter de feitenrechter wel sturen in zijn beslissing. Wanneer een

onderzoeksrechter gelooft dat het dossier verzachtende omstandigheden bevat en hiernaar ook handelt, is het aan de feitenrechter om de onderzoeksrechter hierin te volgen. De rechters zijn wel beperkt tot het eenmalig toepassen van verzachtende omstandigheden in een dossier.

De gevolgen van verzachtende omstandigheden worden door Verbruggen en Verstraeten (2014) opgedeeld in twee categorieën. Als eerste ontstaan er verplichte gevolgen. Wanneer de feitenrechter verzachtende omstandigheden aanneemt, is hij verplicht om de wettelijke maximumstraf met één trap van de degressieve strafschaal te laten dalen. Bij correctionalisatie door de onderzoeksrechter, wordt voor de straftoekenning de degressieve strafschaal van artikel 80 gebruikt zodat effectief het niveau van de correctionele straffen wordt bereikt. Indien voor de hoofdstraf verzachtende omstandigheden gelden, zal dit ook een invloed hebben op de bijkomende straffen die eventueel kunnen worden uitgesproken. Een tweede categorie zijn de facultatieve gevolgen waarbij een opsplitsing wordt gemaakt tussen de hoofdstraffen en de bijkomende straffen. Voor hoofdstraffen kan de rechter tot het absolute minimum gaan, maar voor bijkomende straffen dient er altijd worden gekeken naar de hoofdstraf. In hoeverre de rechter de verzachtende omstandigheden heeft toegepast in de hoofdstaf, is een maatstaf voor de verwerking van de verzachtende omstandigheden in de bijkomende straffen.

Artikel 163 uit het wetboek van strafvordering bevat een bepaling die hetzelfde resultaat kan opleveren als een verzachtende omstandigheid. Deze bepaling in de wetgeving bindt de rechter om rekening te houden met de precaire financiële situatie van de beklaagde wanneer hij met geldboete wilt bestraffen. Een onderzoek van Joëlle Rozie (2007) heeft dan ook als conclusie dat advocaten en beklaagden evenzeer verzachtende omstandigheden kunnen inroepen om hetzelfde resultaat te bereiken. Het is wel aan de advocaat en zijn cliënt zelf om aan te tonen dat de beklaagde zich in een precaire financiële situatie bevindt (Teerlinck, 2014).

Samenloop van misdrijven

Wanneer een dader veel strafbare feiten heeft gepleegd maar slechts één keer, samen, voor deze feiten wordt veroordeeld, is er een samenloop van misdrijven. De rechter zou dan voor alle verschillende feiten een straf moeten toekennen aan de beklaagde. Echter zal dit leiden tot een onredelijk hoge straf waardoor de straf lager zal zijn dan wanneer hij voor alle feiten apart zou zijn veroordeeld. Op die manier is er sprake van een strafvermindering voor de beklaagde aangezien we een limiet plaatsen op de totale straf.

Er zijn verschillende situaties waarbij een beklaagde voor verschillende misdrijven maar één keer wordt veroordeeld. Bij een eendaadse samenloop heeft de dader, bij het misdrijf, verschillende wettelijke bepalingen overtreden. De rechter dient in deze situatie de zwaarste straf uit te spreken voor de beklaagde. Ook bij een voortgezet misdrijf waarbij de rechter oordeelt dat deze verschillende feiten onder één misdrijf vallen, wordt de zwaarste straf toegekend aan de beklaagde. Indien de rechter ontdekt dat een misdrijf waarvoor hij de beklaagde moet veroordelen, behoort tot een voortgezet misdrijf waar al straffen voor zijn toegekend, kan hij enkel nog bijkomend straffen rekening houdend met de al uitgesproken straffen. Zo zal zijn extra straf nooit

boven de grens van de zwaarste straf uitkomen. Indien de rechter het niet nodig acht om een bijkomende straf uit te spreken, beslist hij enkel of hij de beklaagde schuldig bevindt. Daarna kan hij dan refereren naar de vorige vonnissen die hij adequaat genoeg acht om ook dit misdrijf te bestraffen. Als laatste categorie kan er een meerdaadse samenloop van misdrijven plaatsvinden. Dit betekent dat een dader verschillende, afzonderlijke strafbare feiten heeft gepleegd en hiervoor nooit veroordeeld is geweest. Wanneer een beklaagde dan voor al deze feiten wordt veroordeeld, zal de feitenrechter alle hoofdstraffen en bijkomende straffen cumuleren die hij anders apart zou toekennen voor de verschillende misdrijven. Voor misdrijven en misdaden geldt wel het opsloppingsysteem waarbij de zwaarste criminele straf de andere absorbeert.

Redelijke termijn

Een laatste bepaling die tot strafvermindering van de beklaagde kan leiden is het overschrijden van de redelijke termijn. Deze modaliteit wordt beschreven in artikel 21ter van het wetboek van strafvordering. Ook het Europees verdrag voor de rechten van de mens duidt aan dat een uitspraak binnen een redelijke termijn moet worden gegarandeerd. Wanneer deze termijn overschreden wordt, kan de rechter een eenvoudige schuldverklaring toekennen, dit houdt in dat de beklaagde wordt veroordeeld tot de kosten en eventuele teruggave van goederen omdat de bijzondere verbeurdverklaring werd uitgesproken. Een andere mogelijkheid voor de rechter is het toekennen van een lagere straf dan het wettelijk minimum, desondanks is hij hiertoe niet gebonden. Als laatste kan de rechter ook oordelen dat de bewijsmiddelen onvoldoende waren of worden teniet gedaan door de overschrijding van de redelijke termijn. Bijgevolg zal de beklaagde worden vrijgesproken.

5. Individualisering van de straf

Niet elke zedenzaak bevat dezelfde feiten, context en omstandigheden. Een rechter zal de voorgaande criteria in acht nemen om zo de gepaste strafmaat op te leggen. Hier dient de rechter rekening te houden met de combinatieproblematiek. Deze houdt in dat de verschillende criteria in een bepaalde volgorde moeten worden behandeld en de rechter op die manier zal komen tot een gepaste straf. Allereerst dient de rechter de wettelijke bepalingen ter harte te nemen vooraleer hij andere criteria meeneemt in zijn beslissing. Zoals hieronder beschreven zal worden, houdt de rechter ook rekening met daad-, dader- en rechtergebonden factoren. Daarnaast is het niet mogelijk om als rechter volledig objectief te blijven. Hij zal immers (onbewust) overtuigingen hebben die mee een invloed hebben op de straftoemeting. Ook het toenemend aantal verschillende hoofdstraffen met elk hun minimum- en maximumnormen zorgen ervoor dat veel verschillende straffen worden opgelegd voor een gelijkaardig feit (Verbruggen & Verstraeten, 2014). Daarnaast is er ook een stijgend aantal straffen en worden deze straffen aanpast op maat van het dossier. Hierdoor wordt het steeds moeilijker om in te schatten wat de waarde is van het straftoemetingsbeleid van een rechter (Van Velthoven, 2014).

6. Buitenwettelijke criteria

Naast de criteria die omschreven staan in de wet zal de rechter ook rekening houden met andere bepalingen gezien zijn grote discretionaire bevoegdheid. Wanneer hij deze opneemt in zijn beslissingsproces, gaat dit niet in tegen de wet zolang er geen strijdigheid is met het recht op verdediging of hij geen redenen aanhaalt die onwettig is. Daarnaast is er een controle door het proportionaliteitsbeginsel. Deze bepaling duidt aan dat een beklaagde een straf moet worden toegewezen die in proportie is met het strafbaar feit dat hij heeft gepleegd (Huybrechts, 2001; Vanderbeken & Balcaen, 2009). Anders gezegd zal de rechter dus rekening houden met zwaarwichtigheid van het feit gepleegd door de beklaagde. De omschrijving aangaande de buitenwettelijke criteria wordt voornamelijk gebaseerd op een masterproef van de universiteit van Gent (Teerlinck, 2014).

6.1. Daadgebonden factoren

Wanneer een rechter een gepaste straf moet toemeten aan de beklaagde, gaat hij de ernst van het misdrijf meenemen in zijn berekening. Hij kan dit bewerkstelligen door verschillende zaken uit het dossier in beschouwing te nemen. Hoe ernstig een misdrijf is, kan een rechter beoordelen door de context waarin het misdrijf heeft plaatsgevonden, de gevolgen voor de slachtoffers en de maatschappij, de waarde van gestolen voorwerpen en de kwalificatie van de feiten door het strafwetboek (Raats, 2011).

Een andere component is de moeilijkheidsgraad. Indien een zaak voor de hand liggend is, zal de rechter minder eigen invloed kunnen uitoefenen. Voor veel van deze zaken is er een routine opgebouwd en zal de uitkomst hetzelfde zijn. Wanneer de zaak veel moeilijkheden of onbekende elementen bevat, zal de rechter meer op zijn eigen intuïtie moeten vertrouwen. De wet is namelijk niet dermate uitgebreid dat het alle scenario's bevat (Szmer et al., 2007).

6.2. Dadergebonden factoren

Niet enkel de daad zelf, maar ook verschillende karakteristieken van de dader beïnvloeden de rechter in zijn beslissing. Het kan hier gaan om de persoonlijkheid van de dader maar ook over omstandigheden uit zijn gerechtelijk verleden. Bij omstandigheden uit het gerechtelijk verleden beschouwt de rechter welke strafbare feiten een persoon al heeft gepleegd in het verleden. Recidive, opnieuw een strafbaar feit plegen, kan leiden tot strafverhoging aangezien de rechter hieruit afleidt dat de dader een blijvend gevaar is voor de maatschappij. Uit onderzoek is gebleken dat recidive vooral een rol speelt bij gevangenisstraf. Rechters geven recidivisten vaker een onvoorwaardelijke gevangenisstraf en gunnen hen minder snel de gunstigere maatregelen van opschorting en uitstel. Een andere conclusie waartoe rechters besluiten bij recidive luidt dat gevangenisstraf de vorige keer niet het gewenste effect heeft gehad, deze keer zal een dus een alternatieve straf worden opgelegd.

Naast gerechtelijk verleden, worden ook persoonlijke kenmerken van de beklaagde meegenomen in de beslissing van de rechter. Zo hebben verschillende onderzoeken verklaard dat het geslacht van de dader een factor is die invloed heeft op de straftoemeting. Mannen hebben meer kans op een (hogere) straf, zodanig dat een mannelijke beklaagde het uitzicht heeft dat hij 6,5 keer meer kans heeft op een effectieve gevangenisstraf dan een vrouw (Wermink, De Keijser, & Schuyt, 2012). Van Kerckvoorde (1981) bevestigt het feit dat vrouwen milder worden bestraft waar andere onderzoeken geen significant effect kunnen vaststellen (Vanhamme & Beyens, 2007). Ook wordt er rekening gehouden met de leeftijd van de beklaagde, namelijk ouderen worden zwaarder bestraft waar jongeren eerder gunstmaatregelen verkrijgen (Van Kerckvoorde, 1981). Daarnaast zal de rechter bij de straftoemeting ook rekening houden met de sociaaleconomische positie van de dader. Om deze positie te meten, kijkt de rechter naar het feit of de beklaagde werkloos is of niet. Een werkloze zal een gevangenisstraf minder zwaar ervaren. Bijgevolg zal een werkloze sneller een (zwaardere) gevangenisstraf worden opgelegd (Beyens, 2000). Als laatste hebben onderzoeken uitgewezen dat de nationaliteit van de beklaagde, zowel het uiterlijk als de taal die hij spreekt, ook een invloed heeft op de keuze van de rechter. Beklaagden met een buitenlands uiterlijk hebben vijf keer meer kans op een veroordeling waar mensen die geen Nederlands spreken twintig keer meer kans hebben op een gevangenisstraf (Wermink et al., 2012). Dit als gevolg van hun groot vluchtgevaar, zo belanden ze ook sneller in voorlopige hechtenis.

Als laatste neemt de rechter het gedrag van de beklaagde tijdens het voorafgaand onderzoek en het proces mee in zijn beslissing. Zo zal hij rekening houden met het feit of de beklaagde tijdens het onderzoek heeft meegewerkt. Op het proces zelf heeft de beklaagde de kans om zijn spijt uit te drukken. Indien de beklaagde oprecht spijt toont, zal de rechter dit meenemen in zijn beslissing omtrent de strafmaat. Het is echter niet verplicht om aanwezig te zijn op je eigen proces. Afwezigheid laat echter wel een slechte indruk na. De rechter zal dan aangewezen zijn om zijn beslissing te maken op basis van het voorgelegde dossier. Echter zal hij de afwezigheid en de slechte indruk die beklaagde hiermee achterlaat niet vergeten.

6.3. Rechtergebonden factoren

Rechters willen met hun rechtspraak een verschillend motief bereiken. Op die manier spreken rechters met een conservatieve achtergrond en rechters die vroeger procureur waren zwaardere straffen uit voor beklaagden. Verder is de straftoemeting afhankelijk van de persoonlijkheid van de rechter. Strafbare feiten krijgen bij verschillende rechters een andere zwaarwichtigheid. Zo tilt de ene rechter zwaarder aan roekeloos rijgedrag terwijl een andere rechter dronken rijgedrag zwaarder zal bestraffen. Deze verschillen worden toegeschreven aan politieke overtuiging en sociale factoren zoals leeftijd, ervaring etc.

Vaak beslist een groep van drie rechters bij zedenfeiten over de schuldvraag en eventuele bestraffing van de beklaagde. Door beslissingen in groep te nemen wordt de verantwoordelijkheid gedeeld en ontstaat er onvoldoende denkwerk. Het besluit is vaak een compromis tussen de drie partijen die iedere partij tevreden stelt. Echter is een compromis geen optimale oplossing. Rechters

zouden tot een optimale oplossing komen indien alle relevante gegevens en feiten van de zaak grondig doorlopen worden.

Ook de voorgaande beslissingen van de onderzoeksrechter hebben een invloed op de feitenrechter. Indien de onderzoeksrechter de beklaagde tijdens het onderzoek in voorlopige hechtenis heeft geplaatst, zal de feitenrechter hiermee rekening houden. De feitenrechter legt in zijn beslissing rond de strafmaat dan sneller een onvoorwaardelijke gevangenisstraf op gelijklopend met de voorlopige hechtenis die al werd uitgezeten. Het overige deel van de gevangenisstraf zal meestal wel voorwaardelijk zijn. Rechters voelen zich hiertoe vaak verplicht om zo de beslissingen van de onderzoeksrechter goed te keuren dan wel om ervoor te zorgen dat het openbaar ministerie niet in beroep zou gaan (Decaigny, 2003).

In België kampen we met gebrekkige strafuitvoering, straffen uitgesproken door de rechter worden niet uitgevoerd of de beklaagde komt vroeger vrij. Zo worden korte gevangenisstraffen en vervangende gevangenisstraffen vaak ofwel niet ofwel via elektronisch toezicht uitgezeten. Beklaagden die een langere straf dienen uit te zitten, beschikken vaak over de kans om na een derde van hun straf vrij te komen. Zelfs een recidivist kan na het uitzitten van twee derde van zijn straf vrijkomen. Ook rechters zijn op de hoogte van deze problematiek, zo erkent de helft van de rechters rekening te houden met deze kwestie. Langs de ene kant leggen ze een hogere straf op zodat de beklaagde toch effectief het deel van de straf uitzit dat ze voor ogen hadden. Anderzijds beslissen ze om een lagere straf toe te kennen zodat de straf helemaal niet wordt uitgevoerd. Andere rechters beweren geen rekening te houden met de gebrekkige strafuitvoering aangezien dit ingaat tegen de scheiding der machten.

7. Modaliteiten van de straf

Wanneer de rechter iemand heeft veroordeeld, kan hij deze persoon nog een gunst verlenen. Hij is namelijk niet gebonden om een straf uit te spreken of kan in bepaalde gevallen een straf uitspreken maar deze laten uitstellen. In deze gevallen heeft de beklaagde respectievelijk opschorting of uitstel gekregen. Daarnaast heeft de rechter nog de keuze om voorwaarden toe te kennen bij zowel uitstel als opschorting. Zodoende heeft de beklaagde als straftoemeting probatie-uitstel of probatie-opschorting verkregen. Deze maatregelen worden hieronder uitgelegd aan de hand van het handboek van Verbruggen en Verstraeten (2014).

7.1. Opschorting

Wanneer een beklaagde in de situatie van opschorting belandt, zijn de tenlasteleggingen bewezen, maar wordt de uitspraak van veroordeling opgeschort. Zoals Verbruggen en Verstraeten (2014) het verwoorden gaat de dader hier op de proef worden gesteld voor een bepaalde termijn. Indien de beklaagde hiermee akkoord gaat, wilt dat niet zeggen dat hij bekent voor het misdrijf, hij stemt enkel in met de opschorting. Wanneer de beklaagde niet slaagt in deze opzet en een strafbaar feit pleegt gedurende zijn proefperiode, kan de opschorting van het vorige misdrijf herroepen worden.

Dit enkel in het geval dat het nieuwe strafbaar feit een criminele straf of hoofdgevangenisstraf van meer dan een maand met zich zou meebrengen. In het andere voorval, wanneer niet wordt herroepen, kunnen voorwaarden aan de opschorting worden gehecht zodat de dader een probatie-opshorting verkrijgt. Een opschortingstermijn bedraagt niet meer dan vijf jaar en niet minder dan één jaar.

Opschorting is geen recht van een beklaagde maar een gunstmaatregel die door de rechter wordt toegewezen aan de beklaagde. Indien de advocaat van de beklaagde overtuigd is dat zijn cliënt hier kans op maakt, kan hij dit voorstellen aan de vonnisrechter. De rechter zal opschorting uitspreken wanneer hij van oordeel is dat de vervolging bepaald in de wet niet in overeenstemming is met het gepleegde misdrijf (Teerlinck, 2014). Voor de beklaagde is dit gunstig aangezien zonder herroeping derden geen weet hebben van deze veroordeling. Op die manier kan de beklaagde sociale declassering vermijden. Daarnaast zorgt een goed verlopen proefperiode ervoor dat de strafbare feiten geen onderwerp meer kunnen uitmaken van nieuwe vervolgingen, strafverzwaring van het feit of veroordeling van nieuwe straffen.

Zoals reeds vermeld is het de rechter die een gunstmaatregel verleent aan de beklaagde. Zodoende zijn hier voorwaarden aan verbonden. Als eerste mag de beklaagde in het verleden nog niet veroordeeld zijn tot een hoofdgevangenisstraf van meer dan zes maanden voor het plegen van strafbare feiten. Ook veroordelingen uit andere EU-lidstaten die gelijkwaardig zijn aan deze norm worden meegeteld. Verder is er nog een tweede voorwaarde. Deze vermeldt dat het nieuwe strafbare feit geen criminele of hoofdgevangenisstraf van meer dan vijf jaar mag opleveren. Indien dit het geval is, kan opschorting geen mogelijkheid meer zijn. Daarnaast zijn er ook feiten waar het privilege van opschorting nooit kan worden toegekend, deze staan vervat in artikel 20 van de probatiewet. De rechter zal ook enkel opschorting maar uitspreken wanneer de beklaagde tot bekentenis zal overgaan mede een uitdrukking van (gemeende) spijt (Teerlinck, 2014).

Het is mogelijk om een vergelijking te maken tussen opschorting en *plea-bargaining*. Bij opschorting zal de beklaagde niet worden veroordeeld, waar bij *plea-bargaining* een schuldbeekentenis wordt gevraagd van de beklaagde in ruil voor strafvermindering. Bij opschorting is er ook een instemming van de dader nodig. Dit wil zeggen dat hij akkoord gaat met de toekenning van opschorting en bijhorende gevolgen, maar geen beekentenis aflegt. Daarnaast is bij een opschorting steeds herroeping mogelijk, waar bij *plea-bargaining* de beklaagde een strafvermindering krijgt toegekend die hij zal uitzitten (Decaigny, 2003).

7.2. Uitstel

Bij uitstel zal een beklaagde wel veroordeeld worden en bijgevolg een straf krijgen. Enkel zal een deel of de gehele straf worden uitgesteld, dit houdt in dat de beklaagde de straf niet effectief zal moeten uitzitten. Doch is het geloof dat er enige dreiging van straf nodig is om de beklaagde te weerhouden van het opnieuw plegen van dit feit (Decaigny, 2003). Uitstel kan worden verleend aan een beklaagde wanneer hij veroordeeld is tot een werkstraf, één straf ofwel meerdere straffen

die in het totaal niet meer als vijf jaar bedragen. Op uitstel van de straf wordt ook een termijn geplakt die tussen de één en vijf jaar ligt met uitzondering van geldboetes, werkstraffen en de gevangenisstraffen onder zes maanden. In deze gevallen zal de proefperiode maximaal drie jaar kunnen bedragen. Wanneer een beklaagde binnen deze proefperiode een nieuw strafbaar feit zal plegen, dat zal leiden tot een criminele of effectieve hoofdgevangenisstraf van meer dan zes maanden, zal verkregen uitstel voor eerdere veroordelingen herroepen worden. Indien de criminele straf of effectieve hoofdgevangenisstraf onder de zes maanden ligt, heeft de rechter nog steeds de optie om het uitstel te herroepen, echter is hij hiertoe niet gebonden.

Net zoals bij opschorting is uitstel geen recht dat de beklaagde heeft, maar een gunstmaatregel die de rechter in bepaalde gevallen kan toewijzen. Bijgevolg zijn er dus voorwaarden aan verbonden om eventueel deze voordelige situatie te verwerven. Zo mag de beklaagde geen eerdere veroordelingen op zijn strafblad hebben staan die zijn bestraft met een hoofdgevangenisstraf van meer dan twaalf maanden. Ook straffen met uitstel en veroordelingen die in andere Europese lidstaten worden uitgesproken die gelijkaardig zijn, zorgen voor een invulling van de voorwaarde. Wanneer de eerdere veroordelingen werkstraffen of geldboeten inhouden, wordt er geen limiet opgelegd. Echter kunnen we stellen dat uitstel meestal wordt verleend aan beklaagden met een blanco strafblad waarbij de rechter afschrikking als doel voor ogen heeft (Teerlinck, 2014). Als laatste kunnen we aanduiden dat in bijzondere aangelegenheden uitstel geen mogelijkheid is, zoals bij verbeurdverklaring en de autonome probatiestraf.

7.3. Probatio

Aanvullend bij uitstel en opschorting kan de rechter probatie uitspreken. Dit wil zeggen dat de rechter voorwaarden uitspreekt waaraan de beklaagde moet voldoen aangezien hij de gunstmaatregel uitstel of opschorting heeft verkregen. Probatio kan slechts worden opgelegd wanneer de beklaagde met de voorwaarden die hem worden opgelegd, instemt. Het is dan aan de justitieassistenten en de probatiecommissie om erop toe te zien dat de beklaagde zich houdt aan deze voorwaarden. Probatio is dus geen straf op zichzelf maar kan enkel worden toegewezen bij uitstel of opschorting. Van deze modaliteit wordt gebruik gemaakt wanneer de beklaagde ondersteunende voorwaarden en/of extra begeleiding nodig heeft. De rechter gaat er vanuit dat de bedreiging van de tenuitvoerlegging van de straf of van de veroordeling bij herroeping, aangezien de beklaagde een nieuw strafbaar feit heeft gepleegd, niet voldoende is. Er is dan ook een herroeping mogelijk wanneer de beklaagde de voorwaarden niet naleeft, wat zorgt voor een extra dreiging. Dit is vaak het geval wanneer een persoonlijkheidszwakte van de dader ervoor gezorgd heeft dat het strafbaar feit werd gepleegd. Hieronder verstaan we een verslaving, seksuele afwijkingen etc. (Decaigny, 2003; Teerlinck, 2014).

8. Uitwerking van de beslissing

8.1. Besluitvorming

Hierboven werden alle factoren omschreven die een rechter beïnvloeden tijdens zijn beslissingsproces. Echter wordt de beslissing aangaande de veroordeling en bijhorende straf niet genomen door één rechter. Een college van drie rechters is bij zedenzaken meestal bevoegd een uitspraak te vellen over het lot van de dader. Ze nemen hun beslissing bij volstreekte meerderheid (art. 193 bis Sv.). In correctionele zaken, zoals zedenzaken die als populatie dienen voor het empirisch gedeelte, is de strafrechter verplicht om in één vonnis een uitspraak te doen over de veroordeling en straftoemeting. Hierbij is hij gebonden om de straf die hij oplegt te linken aan het antwoord op de schuldvraag (Verbruggen & Verstraeten, 2014).

8.2. motivering

Wanneer de beslissing genomen werd, dienen de rechters deze ook te motiveren aangezien de rechters moeten kiezen tussen een groot scala aan straffen. Het moet aan beide partijen duidelijk zijn hoe de rechter uiteindelijk tot zijn beslissing is kunnen komen. Rechters zijn enkel gebonden aan te duiden onder welk misdrijf ze het feit plaatsen. De enige controle die hierop wordt toegepast is of de rechter voldeed aan de vormvereiste. Indien er zich een tegenstrijdigheid bevindt binnen de motivering of een motivering dubbel kan geïnterpreteerd worden, zal de beslissing worden vernietigd. Doch als bij beide interpretaties de wettelijke beslissing staande blijft, is vernietiging van de beslissing niet nodig. Met tegenstrijdigheid bedoelt de wetgeving bijvoorbeeld dat enerzijds een de beklaagde schuldig wordt bevonden maar de rechter hem toch vrijspreekt. Als tweede zijn rechters gehouden om in het vonnis de redenen aan te geven waarom een bepaalde straf aan dit misdrijf wordt gelinkt. Dit is enkel geldig voor de opgelegde straffen, hij is dus niet gebonden om te vermelden waarom hij een bepaalde straf niet oplegt (Verbruggen & Verstraeten, 2014).

Conclusie

In deze deelvraag werden de verschillende criteria omschreven die een invloed hebben op de beslissing van de rechter. We zien dat er reeds verschillende wettelijke criteria zijn opgenomen die zouden moeten leiden tot een consistente straftoemeting zoals wordt beoogd in het gelijkheidsbeginsel. Voor de verschillende misdrijven zijn straffen gespecificeerd. Echter zijn er specifieke omstandigheden beschreven in het strafwetboek die ervoor zorgen dat de rechter de straf moeten verhogen of verminderen. Zo zal er een strafverzwaring plaatsvinden bij verzwarende omstandigheden. Deze zijn omschreven in het strafwetboek en kunnen worden opgedeeld in twee categorieën, de objectieve en subjectieve omstandigheden. Bij objectieve omstandigheden betreft het zware gevolgen van het strafbaar feit zoals geweldpleging of de dood van het slachtoffer. Subjectieve omstandigheden zijn enkel verzwarend voor de persoon zelf. Hier gaat het bijvoorbeeld om de relatie met het slachtoffer. Een volgend strafverzwarend element dat behandeld werd, is

wettelijke herhaling. Wanneer een beklagde dus een strafbaar feit opnieuw pleegt zal dat leiden tot een hogere straf. Daarnaast zijn er ook situaties die kunnen leiden tot een strafvermindering. Zo zijn er strafverminderende verschoningsgronden wat neer komt op wettelijk omschreven rechten met een verplicht karakter. Zo mag een minderjarige niet als straf een levenslange hechtenis worden opgelegd. Verder werd hierbij de verzachtende omstandigheden vermeld, samenloop van misdrijven waarvoor een beklagde samen wordt bestraft en de redelijke termijn die niet overschreden mag worden.

In België zijn deze wettelijke criteria echter niet voldoende om gelijke straffen op te leggen voor gelijke zaken. Daarom passen rechters nog verschillende buitenwettelijke criteria toe die hen helpen een beslissing te nemen in elke zaak. Deze buitenwettelijke criteria behandelen zowel daadgebonden factoren, dadergebonden factoren als rechtergebonden factoren. Voorbeelden hiervan zijn het feit dat een bekende spijt betuigt, medewerking heeft geboden in de zaak, waarde van gestolen voorwerpen, gerechtelijk verleden etc. Ze zullen ook kenmerken opnemen die zorgen voor bepaalde ongelijkheid binnen bestraffing. Zo kunnen ook hun politieke en religieuze overwegingen een invloed hebben in hun beslissing. Maar ook de afkomst van de dader kan een rol spelen. Door het opnemen van verschillende buitenwettelijke criteria kan de rechter zelf beter een beslissing nemen, echter zorgt dit ervoor dat het gelijkheidsbeginsel uit het oog wordt verloren. In België ontstaat er immers een zeer inconsistente bestraffing voor gelijke zaken.

Hoofdstuk 3: het openbaar ministerie

Werking van het openbaar ministerie

De rechter is niet de enige die een oordeel velt over de strafmaat. Het openbaar ministerie bestaande uit de procureur des Konings en zijn substituten hebben, door hun werking, ook een impact op de straftoemeting. Dit zowel rechtstreeks als onrechtstreeks (Teerlinck, 2014). De hoofdmoot van de werking van het openbaar ministerie is het opsporings- en vervolgingsbeleid (Vervaele, 1991). Als voornaamste taken horen hierbij: het bepalen van de strafvordering, ervoor zorgen dat de samenstelling van het strafdossier op een afdoende manier verloopt, toezicht houden op de strafrechtspleging en de uitvoering van de maatregelen en straffen die de rechter heeft uitgesproken (Verbruggen & Verstraeten, 2014). Ook kan het openbaar ministerie (voorwaardelijk) seponeren, een minnelijke schikking voorstellen of zelf bemiddelen. Een bemiddeling is enkel een vervanging voor vervolging. Het openbaar ministerie kan bij deze bemiddeling geen vervolging als eis stellen. Voor de uitvoering van deze taak beschikt het openbaar ministerie ook over een discretionaire bevoegdheid. Net zoals de rechters kan het kiezen uit een arsenaal van straffen met elk hun minima en maxima (Vervaele, 1991). Daarenboven dient het openbaar ministerie ook geen rekening te houden met wat andere magistraten gekozen hebben in gelijkaardige zaken (Verbruggen & Verstraeten, 2014).

Het is aan de procureur des Konings om het strafdossier samen te stellen. Dit dossier bepaalt mee de eerste indruk die een rechter vormt over de beklaagde en ernst van de feiten, meestal is deze eerste indruk niet in het voordeel van de dader. Daarnaast is de kwalificatie van het misdrijf een belangrijke factor van de invloed van het openbaar ministerie, zelfs als de rechter het niet eens met de kwalificatie. Tevens heeft het openbaar ministerie de bevoegdheid om in beroep te gaan tegen de uitspraak van de rechter. De rechter zal een beroep willen vermijden en zo wordt er indirect rekening gehouden met het beleid van het openbaar ministerie (Teerlinck, 2014).

De rechtstreekse invloed van het openbaar ministerie ontstaat door de strafeis die het stelt, aangezien een rechter de strafeis kent vooraleer het proces begint (Teerlinck, 2014). Het openbaar ministerie neemt het dossier van de beklaagde reeds door voordat het proces begint. Het is zelfs een mogelijkheid als openbaar ministerie om een tweede beoordeling te vragen over bepaalde delen van het opsporingsonderzoek om de ernst van de feiten te kunnen aanduiden. Op die manier heeft het openbaar ministerie een invloed op de professionaliteit waarmee het onderzoek gevoerd wordt. Op basis hiervan vormt het openbaar ministerie een beslissing rond verdere vervolging en de strafeis die ze eventueel vordert voor de beklaagde (Van Daele, 2003). Hierbij zal het openbaar ministerie bijvoorbeeld geen opschorting kunnen eisen. Het openbaar ministerie handelt in het belang van de maatschappij en deze taak wordt altijd vertaald in de bestraffing van een dader (Teerlinck, 2014). De rechter is niet gebonden om deze strafeis te volgen, echter heeft de strafeis wel een adviserende rol. Veel rechters betuigen dat het openbaar ministerie hun strafeis te hoog zetten omwille van hun moraliserende taak. Verder blijkt dus dat de toegewezen straf sporadisch boven deze 'limiet' zal liggen. In hoeverre ze die strafeis vervolgens respecteren is afhankelijk van

de rechter zelf. Uit onderzoek blijkt dat meer dan de helft van de rechters de strafeis mee opneemt in hun beslissingsproces, 44% doet dit soms en 2% houdt nooit rekening met de strafeis van het openbaar ministerie (Rozie, Monsieurs, & Vanderhallen, 2010). Daarnaast zijn ook de persoonlijkheidskenmerken van de rechter en deskundigheid van de parketmagistraat beduidend voor welke mate van belangrijkheid de rechter hecht aan de strafeis. Zo kunnen rechters bijvoorbeeld meer vertrouwen hebben in hun eigen competentie en hun eigen beoordeling harder laten doorwegen dan deze van de parketmagistraat en bijgevolg de strafeis in mindere mate volgen (Teerlinck, 2014).

Op welke manier de rechter beïnvloed wordt door de strafeis, kan worden verduidelijkt met de verankeringstheorie. De strafeis van het openbaar ministerie wordt aangeduid met een numerieke waarde aangezien ze een gevangenisstraf of werkstraf inhoudt van x aantal maanden of een geldboete van x euro. Daarnaast is het ook een open vraag omdat door de combinatiepolitiek, veel verschillende bestraffingen voor een gelijkaardig strafbaar feit mogelijk zijn. De verankeringstheorie stelt dan dat, doordat het openbaar ministerie een startpunt geeft, de rechter onbewust een straf zal toekennen in functie van dit startpunt. Uit onderzoek is dus ook gebleken dat, in een zaak waarin het openbaar ministerie een hogere strafeis vordert, de rechters hoger zullen straffen dan wanneer hen in het begin een lagere strafeis werd voorgehouden. Zelfs wanneer deze numerieke waarde willekeurig is, zal deze een invloed hebben op de beslissing van de rechter. Dit werd getest door de uitkomst van het werpen van een dobbelsteen of de vraag van een journalist omtrent de strafmaat als startpunt te nemen. Beide startpunten bevatten weinig of geen criteria die de aangegeven strafmaat ondersteunt. Toch beïnvloedt dit de rechter in zijn eigen beslissing (Englich, Mussweiler, & Strack, 2006).

Daarnaast heeft het openbaar ministerie een laatste optie. Het kan in ruil voor de bekentenis van de beklaagde, pleiten voor een lagere straf. Een beklaagde heeft dus de optie, vooraleer het proces van start gaat, om te bekennen. Dit zal hij enkel overwegen wanneer hij in de rechtbank ook een groot risico loopt om ook schuldig te worden bevonden, met een zwaardere straf tot gevolg. Het feit dat de beklaagde een minder zware straf krijgt als hij overgaat tot een bekentenis, zal het openbaar ministerie er niet van weerhouden om dit alternatief aan de beklaagde voor te leggen. Het zorgt immers voor tijdswinst en bijgevolg een goedkopere procedure. Indien de beklaagde niet voor dit alternatief kiest, duidt het openbaar ministerie op de weerspanning van de beklaagde om niet in te gaan op de optie (Decaigny, 2003).

De structuur van het openbaar ministerie zorgt ervoor dat een zekere controle wordt uitgevoerd op de manier waarop de procureur des Konings en zijn substituten hun taak uitoefenen. In elk parket is er een hiërarchisch overste die toezicht houdt op de leden van het parket binnen die rechtbank. Op zijn beurt moet het hoofd van het parket verantwoording afleggen aan de procureur-generaal. Daarnaast wordt het beleid van de parketmagistraten verantwoordelijk gesteld onder de minister van justitie (Stroobants, 2013; Teerlinck, 2014). De minister moet het beleid dan toelichten in het parlement. Doordat iedereen verantwoording dient af te leggen aan een hiërarchisch overste, wordt er een controle uitgevoerd op het principe van onafhankelijkheid. Rechters en magistraten vallen onder dit principe aangezien ze zelf mogen beslissen welk gewicht ze toekennen aan de straf

van de beklaagde zonder gebonden te zijn rekening te houden met de veroordeling en straftoekenning in gelijkaardige gevallen (Stroobants, 2013). Wanneer een rechter of een magistraat faalt, kan hij zich verbergen achter het principe van onafhankelijkheid. Echter door de verantwoording af te leggen aan een overste, is dit al moeilijker (Vervaele, 1991).

Relatie tussen het openbaar ministerie en rechters

Zoals hierboven reeds beschreven heeft het openbaar ministerie direct en indirect een effect op de straftoemeting. Toch zou er een onafhankelijkheid moeten zijn tussen deze twee verschillende entiteiten. Zo moet de rechter volledig zelfstandig een beslissing kunnen nemen. Deze onafhankelijkheid wordt niet geschonden wanneer de rechter extra inlichtingen vraagt aan het openbaar ministerie tijdens het proces zelf, zoals oproeping van een getuige of opvraging van bewijsstukken. Op deze onafhankelijk gelden wel enkele uitzonderingen, namelijk als eerste hebben de kamers van inbeschuldigingstelling de bevoegdheid om een vervolging te eisen (art. 235 Sv.). Ten tweede kunnen er zittingsmisdrijven plaatsvinden met als gevolg een eis van de rechter voor een vervolging (art. 181 Sv.) (Teerlinck, 2014).

Ook is er een effect ontstaan waardoor magistraten van het openbaar ministerie hun strafeis aanpassen aan het bestraffingsbeleid van de feitenrechters. Ze zullen geen straf eisen die een rechter nooit zou toekennen aan een beklaagde. Op die manier kan een rechter dus via een consistent bestraffingsbeleid in bepaalde mate mee de strafeis van het openbaar ministerie bepalen. Deze relatie kan echter ook omgekeerd worden geformuleerd aangezien een magistraat in beroep kan gaan. Indien de werkelijke straf te ver afwijkt van de eis van het openbaar ministerie, zal een parketmagistraat geneigd zijn om in hoger beroep te gaan. Dit zal de rechter ten alle tijden willen vermijden want op die manier wordt zijn gezag ondermijnd. Het openbaar ministerie beperkt op die manier de discretionaire bevoegdheid van de rechter. Echter beschikt het zelf nog over een zeer grote vrijheid (Teerlinck, 2014).

Onderzoek concludeerde dat in 29% van de gevallen de beslissing van de rechter exact overeenkomt met de eis van het openbaar ministerie. De feitenrechter besluit in dit geval dat de strafeis gepast is. Echter komt het meermaals voor dat de rechter een lagere straf oplegt dan de strafeis gesteld door de magistraten. Een hogere straf dan de eis komt slechts uitzonderlijk voor, namelijk 8,36%. Een verklaring hiervoor is dat de rechter de strafeis van het openbaar ministerie wel respecteert maar vaak uitstel geeft aan de beklaagde. Hierdoor wordt de straf door de dader als minder sterk ervaren dan de gevorderde straf door het openbaar ministerie. Doch impliceert dit niet dat de rechter geen rekening houdt met de vordering van het openbaar ministerie. Voorafgaand aan het proces neemt de rechter het dossier door. Op basis van die gegevens vormt hij reeds een indruk over de dader, ernst van de feiten en een gepaste bestraffing. Indien zijn eigen standpunt en dat van het openbaar ministerie sterk van elkaar afwijken, zal de rechter opnieuw het dossier evalueren om de oorzaak van het verschil te ontdekken en zijn beslissing eventueel aan te passen. Op die manier beïnvloedt de strafeis van het openbaar ministerie de feitenrechter. Bijkomend krijgt de feitenrechter op de zitting nog extra informatie zoals sociale

situatie dader, werksituatie, financiële situatie etc. Pas wanneer hij alle informatie heeft verzameld, kan de feitenrechter een definitieve beslissing nemen. Het openbaar ministerie heeft op moment dat het zijn strafeis vaststelt, nog geen inzicht in de persoonlijke situatie van de dader (Teerlinck, 2014).

Conclusie

We kunnen dus besluiten dat niet enkel de rechter een beslissing neemt omtrent de straftoemeting. Het openbaar ministerie heeft zowel een rechtstreekse als onrechtstreekse invloed op de straftoemeting waardoor het de rechter beïnvloedt in zijn beslissing. De rechtstreekse impact van het openbaar ministerie betreft de strafeis die ze opstellen. Hierbij vraagt het ministerie een straf die zij gepast achten voor het misdrijf. Doordat de rechter zo een startpunt heeft, zal hij hier (on)bewust rekening mee houden in de straf die hij zelf toekent. De onrechtstreekse invloed van het openbaar ministerie ligt vevat in de vele domeinen van de werking van het openbaar ministerie. Zo heeft het ministerie ook de mogelijkheid om in beroep te gaan tegen de uitgesproken straf van de rechter. Dit zal de rechter willen vermijden, waardoor hij impliciet rekening houdt met de werking van het openbaar ministerie. Toch dient ervoor gecontroleerd te worden dat de rechter helemaal onafhankelijk een beslissing kan nemen in verband met de straf die hij wenst toe te kennen.

Hoofdstuk 4: Data en variabelen

Relevantie van het onderzoek

In dit onderzoek wordt geanalyseerd welke verschillende karakteristieken van advocaten een eventuele invloed kunnen hebben op de veroordelingsbeslissing en strafmaat die een beklagde krijgt toegewezen. Zodoende zal deze analyse een antwoord formuleren op de centrale onderzoeksvraag, namelijk "In welke mate hebben de karakteristieken van een advocaat invloed op de veroordelingsbeslissing en strafmaat die beklagden toegewezen krijgen in zedenzaken behandeld door een correctionele rechtbank?"

Het is de rechter die een keuze maakt omtrent de veroordelingsbeslissing en strafmaat die een beklagde krijgt toegewezen. De rechter beschikt over een discretionaire bevoegdheid. Dit wil zeggen dat binnen het strafrecht enkele wettelijke bepalingen zijn opgenomen waarmee de rechter rekening moet houden, zoals strafverminderende of strafverzwarende bepalingen, maar daarnaast is de rechter volledig op zijn eigen beslissingscriteria aangewezen. Een rechter dient alleen nog rekening te houden met de verschillende minimale en maximale termijnen die door het strafwetboek worden aangegeven. Hierdoor kan er een zeer inconsistente straftoemeting ontstaan, waarbij de invloed van een advocaat een veelbeduidende betekenis kan hebben voor de beklagde.

Het resultaat van dit onderzoek kan een bijdrage leveren voor zowel de maatschappij, de advocaten zelf als de cliënten. De bevindingen in deze analyse kunnen als eerste een voordeel behelzen voor de maatschappij. Het hele orgaan justitie is dan op de hoogte van de invloed van advocaten op de straftoemeting. Op die manier kunnen ze met deze resultaten het probleem van inconsistente straftoemeting en gebrekkige strafuitvoering ook vanuit dit standpunt oplossen. Voor de advocaten kan deze analyse een meerwaarde bieden omdat ze zo op de hoogte zijn van de karakteristieken waarmee ze de straftoemeting kunnen beïnvloeden. Indien ze in het bezit zijn van één van deze karakteristieken is het mogelijk om deze te promoten om zo cliënteel aan te trekken. Stel dat vrouwelijke advocaten een significante invloed hebben op de veroordelingsbeslissing en/of strafmaat. Dan is het mogelijk om een advocatenkantoor op te starten met enkel vrouwelijke advocaten. Dit kantoor kan zich dan profileren als een sterk kantoor aangezien ze enkel vrouwelijke advocaten tewerkstellen. Wanneer bijkomend grootte van een advocatenkantoor ook een significante invloed heeft, kunnen ze aangeven dat ze beide karakteristieken hebben die een significante invloed hebben. Als laatste kunnen ook cliënten nut halen uit deze studie. Deze analyse voorziet hen immers van karakteristieken van advocaten die hen een betere uitkomst kunnen bezorgen.

Hypothesen

Op basis van de literatuurstudie zullen volgende hypothesen getest worden in dit onderzoek:

H1: Een advocaat met meer ervaring zorgt voor een kleinere kans op veroordeling.

H2: Een advocaat met meer ervaring zorgt voor een lagere strafmaat.

Vanuit deze hypothesen wordt dus verwacht dat een advocaat die reeds een aantal jaren actief is in het vak, een betere uitkomst kan bekomen. Er wordt verwacht dat de beklaagde door de ervaring van de advocaat een kleinere kans heeft op veroordeling. Ook voor de strafmaat, namelijk de effectieve gevangenisstraf in maanden en of er een bijkomende straf wordt toegekend, is er een vermoedelijke invloed. Er zijn verschillende redenen die deze hypothese verklaren. Werkervaring wordt gelijk geschaald met bekwaamheid in je vakgebied. Een advocaat die meer bekwaamheid heeft, wordt geacht zijn job beter uit te voeren (Abrams & Yoon, 2007). Hoe kan een advocaat zijn job nu beter uitvoeren? De literatuur beschrijft dat advocaten met ervaring meer op de hoogte zijn van procedures en regels binnen de rechtbank en deze bijgevolg kunnen respecteren (Anderson & Heaton, 2011; Daicoff, 1997; Haire et al., 1999; Harris et al., 2005; Haynie & Sill, 2007; Szmer et al., 2007). Verder zorgt deze kennis ervoor dat er minder procedurefouten worden begaan door deze advocaten en er zo dus minder vertraging ontstaat tijdens het proces (Lederman & Hrungr, 2006). Bovendien beheersen deze advocaten ook kennis over de waarden, verwachtingen en gedragingen van de rechter die de zitting leidt. Een voordeel bestaat erin dat ze zo op de hoogte zijn van de verschillende argumenten die deze rechter zullen overtuigen en welke argumenten van de tegenpartij ze zeker moeten weerleggen (Anderson & Heaton, 2011; Flemming & Krutz, 2002; Haire et al., 1999; Szmer et al., 2007). Een volgende redenering duidt aan dat advocaten met werkervaring reeds de nodige deskundigheid hebben verworven om de juiste details uit de zaak te halen. Dit zorgt voor een grotere kans op een positief eindresultaat (Flemming & Krutz, 2002; Haire et al., 1999). Indien deze hypothesen worden geaccepteerd, biedt dit mogelijkheden voor het cliënteel. Zij kunnen best een advocaat inhuren met meer jaren ervaring, aangezien dit zorgt voor een lagere strafmaat en een kleinere kans op veroordeling. Ook voor de advocaten zelf heeft dit gevolgen. Advocaten die net afgestudeerd zijn, zullen meer moeite hebben met het vinden van cliënteel.

H3: Advocaten aangesloten aan de balie in hetzelfde arrondissement als de rechtbank zorgen voor een kleinere kans op veroordeling.

H4: Advocaten aangesloten aan de balie in hetzelfde arrondissement als de rechtbank zorgen voor een lagere strafmaat.

De verwachting is dus dat advocaten aangesloten aan de balie in hetzelfde arrondissement een voordeel bezitten ten opzichte van hun collega-advocaten die niet aangesloten zijn bij de balie in het arrondissement van de rechtbank. Deze hypothese hangt samen met verklaringen die reeds werden toegelicht bij ervaring. Indien een advocaat aangesloten is bij een bepaalde balie, zal hij ook meer op de hoogte zijn van de (informele) procedures en regels die van kracht zijn bij de rechtbank in hetzelfde arrondissement en zal hij hier minder fouten maken. Daarnaast is het ook mogelijk dat deze advocaten een betere kennis hebben over de rechters die de zaken voorzitten. Vooral de waarden, verwachtingen en gedragingen die deze rechters hoog in het vaandel dragen, vormen belangrijke informatie. Op die manier kunnen ze zorgen voor een kleinere kans op veroordeling en een lagere strafmaat. Indien deze hypothese wordt bevestigd door de analyse, zal

dit vooral gevolgen hebben voor de advocaten die aangesloten zijn aan een andere balie. Cliënten zullen immers opteren voor een advocaat voor hen een gunstigere uitkomst kan bekomen.

H5: Het geslacht van de advocaat heeft impact op de strafmaat.

H6: Het geslacht van de advocaat heeft impact op de veroordelingsbeslissing.

De derde hypothese heeft ook enkele wetenschappelijke verklaringen. Zo zijn mannen agressiever en assertiever in hun manier van communiceren. Dit zou een voordelig effect hebben indien de rechter ook een man is. Wanneer de rechter een vrouw is, zou een vrouwelijke advocaat meer in staat zijn een gunstige uitkomst te bekomen (Abrams & Yoon, 2007; Hahn & Clayton, 1996). Daarnaast wordt beweerd dat mannelijke advocaten sneller volgende strategie aannemen: hun cliënt laten bekennen zodat zij een zo laag mogelijke straf kunnen afdwingen ten gevolge van de medewerking van hun cliënt. Finaal kan de hypothese worden toegelicht door geloofwaardigheid. Onderzoekers geven als voorbeeld dat een vrouw meer moeilijkheden kan ondervinden wanneer ze een verkrachter moet verdedigen (Hahn & Clayton, 1996). Hoe het geslacht dus een impact heeft op de afhankelijke variabelen is volgens de literatuur meer een afweging tussen deze bovenstaande redenen. In dit onderzoek wordt verwacht dat mannelijke advocaten een positieve invloed hebben en dus een gunstigere uitkomst bekomen. Dit omdat zedenzaken sterk bepaald worden door de bewijzen die aanwezig zijn. Indien er minder bewijs aanwezig is, kan de agressieve presentatiestijl zorgen voor een lagere strafmaat en kleinere kans op veroordeling. Wanneer de dader via bewijs wel aan het misdrijf kan worden gelinkt, is de ruilstrategie, waarbij een bekentenis wordt geruild tegen een lagere strafmaat, een goede optie. Advocaten kunnen hun geslacht niet veranderen. Indien deze hypothese bevestigd wordt, zullen de gevolgen minimaal zijn. Een vrouwelijke advocaat zou de cliënten kunnen overtuigen van haar presentatiestijl. Bovendien zijn de beklagden op het moment dat ze een advocaat onder de arm nemen, niet op de hoogte van het geslacht van de rechter die hun zaak zal voorzitten.

H7: De opleiding van de advocaat heeft een invloed op de veroordelingsbeslissing.

H8: De opleiding van de advocaat heeft een invloed op de strafmaat.

Advocaten afgestudeerd aan de universiteit in dezelfde stad waar de rechtbank is gelegen hebben een positieve impact op de strafmaat en veroordelingsbeslissing. Deze advocaten pleiten vaak in die rechtbank. Op die manier zijn ze beter op de hoogte van de procedures en regels die worden nageleefd in deze rechtbank. Hierdoor kunnen ze hun strategie toepassen op de regels en procedures en maken ze minder fouten. Daarnaast zijn ze ook op de hoogte van de waarden, verwachtingen en gedragingen van de rechters die meermaals zaken voorzitten in die bepaalde rechtbank. Verder wordt opleidingsniveau in dit onderzoek ook gemeten door een extra diploma bekomen naast dit van rechten. Indien een advocaat in het bezit is van een extra diploma, zorgt dit voor extra kennis die een advocaat kan gebruiken in de zaak. Echter bevestigde bij auteurs het empirisch onderzoek hun hypothese niet. Een advocaat is niet in staat om beter in te schatten welke volgende stappen hij best neemt. Enkel werkervaring zou dus een succesvoller resultaat betekenen voor de cliënt (Flemming & Krutz, 2002). Toch verwacht ik dat opleiding hier wel een positieve impact gaat hebben. In de meeste onderzoeken werden de redenen die zorgde voor een

gunstigere uitkomst, gekoppeld aan advocaten die afstudeerden van een prestigieuzere school. In België is dit echter geen optie. Het kan wel het geval zijn dat ze in bepaalde universiteiten meer de focus leggen op bepaalde aspecten. Het is mogelijk dat er een universiteit zijn advocaten laat uitblinken in een bepaalde strategie die het verschil kan maken op het proces. De bovenstaande redenen geven aan dat opleidingsniveau toch kan zorgen voor een lagere strafmaat en een kleinere kans op veroordeling. Indien deze hypothese wordt bevestigd, kan een advocaat hier zelf op inspelen door zijn opleiding te verbreden.

H9: Een advocaat die zich specialiseerde in strafrecht, bekommt een kleinere kans op veroordeling.

H10: Een advocaat die zich specialiseerde in strafrecht, bekommt een lagere strafmaat.

Deze hypothese beschrijft dat advocaten met een specialisatie in strafrecht (en specifiek in zedenzaken) een gunstigere uitkomst bekomen voor hun cliënt. Deze hypothese bouwt verder op de redenering die werd uiteengezet bij ervaring. Het traject dat deze advocaten hebben afgelegd kan een significante invloed hebben. Advocaten die zich gespecialiseerd hebben in strafrecht, deden meer kennis op. Deze kennis kan worden uitgespeeld tijdens de procesvoering en een voordeel betekenen voor de cliënt van de advocaat. Zo zijn ze op de hoogte van de argumenten die veel aandacht moeten krijgen. Maar ook welke bewijsstukken beter een minimum aan belangstelling dienen te halen om een zo gunstig mogelijke uitkomst te bekomen voor hun cliënt. Een advocaat die geïnteresseerd is in het verdedigen van strafzaken, kan dus best zich hierin specialiseren als deze hypothese wordt bevestigd.

H11: Een advocaat die werkt in een advocatenkantoor zorgt voor een lagere strafmaat.

H12: Een advocaat die werkt in een advocatenkantoor zorgt voor een kleinere kans op veroordeling.

Iedere advocaat heeft zijn eigen specialiteit(en). Binnen een kantoor is het dan ook mogelijk om gebruik te maken van de verschillende specialisaties aanwezig (Szmer et al., 2007). Daarnaast is het mogelijk om te oefenen met collega's. Standpunten kunnen worden aangereikt of argumenten die de tegenpartij kan aanhalen, worden ingeschat. Op die manier zijn deze advocaten meer voorbereid. Indien het kantoor voldoende advocaten bezit en dus een groot netwerk kan opbouwen, zal er een invloed zijn vanuit het kantoor op justitie. Samen met dit netwerk zorgt de grotere institutionele kennis ervoor dat deze advocatenkantoren zich sneller aanpassen en sneller nieuwe strategieën ontwikkelen passend bij de nieuwe wetgeving (Anderson & Heaton, 2011). Als laatste zorgt in groep werken ervoor dat deze advocaten het vooroordeel van *defense lawyer syndrome*⁷ kunnen wegwerken. Door controle van collega's op eigen geleverde werk, is het makkelijker om de kansen van de zaak in te schatten. Een verkeerde beoordeling zou ervoor zorgen dat er onvoldoende voorbereiding is, namelijk het *defense lawyer syndrome*, waardoor kansen voor de cliënt verloren gaan (Anderson & Heaton, 2011). Indien deze hypothese wordt

⁷ *Defense lawyer syndrome*: wanneer een advocaat de zaak die hij dient te verdedigen verkeerd inschat, zal hij deze onvoldoende voorbereiden. Op die manier heeft zijn cliënt reeds een kleinere kans op een gunstige uitkomst.

bekrachtigd zullen cliënten advocaten inhuren die in groep werken. Voor advocaten heeft dit dus als gevolg dat het moeilijker is om een rendabele zelfstandige zaak op te bouwen.

Afbakening van het onderzoeksdomein

Om de hypothesen te toetsen is er data verzameld bij een Belgische correctionele rechtbank. Meer specifiek gaat het om strafdossiers waarin zedenfeiten worden behandeld. De data werd verzameld door op de griffie deze verschillende zedendossiers te gaan inkijken. De onderzoeksgroep Beleidsmanagement van de Universiteit Hasselt heeft deze dataverzameling samengesteld. Zelf heb ik hieraan twee weken meegewerkt in het kader van mijn masterproef.

De centrale onderzoeksvraag luidt: "In welke mate hebben de karakteristieken van een advocaat invloed op de veroordelingbeslissing en strafmaat die beklaagden toegewezen krijgen in zedenzaken behandeld door een correctionele rechtbank?". Om hierop een antwoord te kunnen formuleren was het nodig om de basis dataset, opgesteld op basis van informatie uit de rechtsplegingsdossiers, uit te breiden. Namelijk met de verschillende karakteristieken van de advocaten die beklaagden in deze zedenzaken onder de arm hebben genomen. De dataset werd aangevuld met informatie achterhaald van de websites van deze advocaten. De analyse zal enkel uitgevoerd worden met de zaken die behandeld werden in deze correctionele rechtbank. Wanneer de zaak in hoger beroep werd behandeld, werden enkel variabelen opgenomen van de eerste uitspraak. Om de werkelijke invloed van de advocaat te kunnen bepalen in een correctionele rechtbank, werd er een onderscheid gemaakt tussen deze twee. De reden hiervoor is dat er andere factoren van invloed zijn in hoger beroep.

Data

In totaliteit bevat de dataverzameling 792 geobserveerde strafdossiers. Hiervan werd er één geëlimineerd aangezien deze fouten bevat. Zo ontbrak er informatie en werd de informatie op de verkeerde plaats ingevuld. Daarnaast werden 6 dossiers waar een beklaagde door twee advocaten werd verdedigd ook uit de dataset verwijderd, aangezien het onmogelijk is om te bepalen welke advocaat welke invloed heeft gehad op basis van een inzage in het strafdossier. Bijgevolg blijven er 785 dossiers over om een analyse mee uit te voeren.

Om de dataset te optimaliseren werden er een aantal assumpties gemaakt. Zo werden bepaalde duidelijke typfouten bij de namen van de advocaten aangepast. Een voorbeeld hiervan kan worden weergegeven door de naam Jan Deckx. De namen van de advocaten werden vaak met de pen geschreven en wanneer er Jan Decks stond in plaats van Jan Deckx en bijkomend er geen advocaat Jan Decks aan de balie was aangesloten, werd hier Jan Deckx van gemaakt. Aangezien deze advocaat meerdere malen voorkwam in de dataverzameling, werd de assumptie gemaakt dat het om een typfout ging. Zo werd ook Breim Peeters veranderd in Bram Peeters om dezelfde reden. Een volgende assumptie betreft de ervaring van de advocaat. Het aantal jaren ervaring werd bepaald door het jaar waarin de zaak start te verminderen met het jaar waarin de advocaat is

afgestudeerd en dus waarschijnlijk is beginnen werken. Bijkomend werd bij het onderdeel scholing ook de assumptie gemaakt dat wanneer iemand gedoctoreerd heeft, dit geldt als een extra diploma. Als laatste assumptie werd aangenomen dat advocaten die geen referentie hadden naar een website van het advocatenkantoor, op zelfstandige basis werken. Bij de parameter grootte advocatenkantoor werd dan ook een 1 ingevuld.

Variabelen

Tijdens de analyse zullen we een regressie uitvoeren om zo na te gaan of de karakteristieken van advocaten een significante invloed hebben. Op die manier kunnen we nagaan of de verschillende hypothesen bevestigd kunnen worden en een antwoord formuleren op de centrale onderzoeksvraag. Daarom is het noodzakelijk om een onderscheid te maken tussen de verschillende variabelen. Een eerste categorie bevat de afhankelijke variabelen. In dit onderzoek betreft dit de veroordelingsbeslissing en de strafmaat die beklaagden krijgen toegewezen tijdens het eindvonnis, daar dit de parameters zijn waarop we de invloed van de karakteristieken van advocaten willen meten. Daarnaast omvat onze dataverzameling onafhankelijke variabelen, deze kunnen we verder opsplitsen. Enerzijds analyseren we het effect van de variabelen waarvan we de impact op de veroordelingsbeslissing of strafmaat, die de beklaagde krijgt toegewezen, willen kennen, aangezien dit resultaat ons inlicht over het feit of het belangrijk is welke advocaat we inhuren. Anderzijds wordt er gecontroleerd voor andere onafhankelijke variabelen om zo het resultaat uit te filteren voor contextgebonden gegevens.

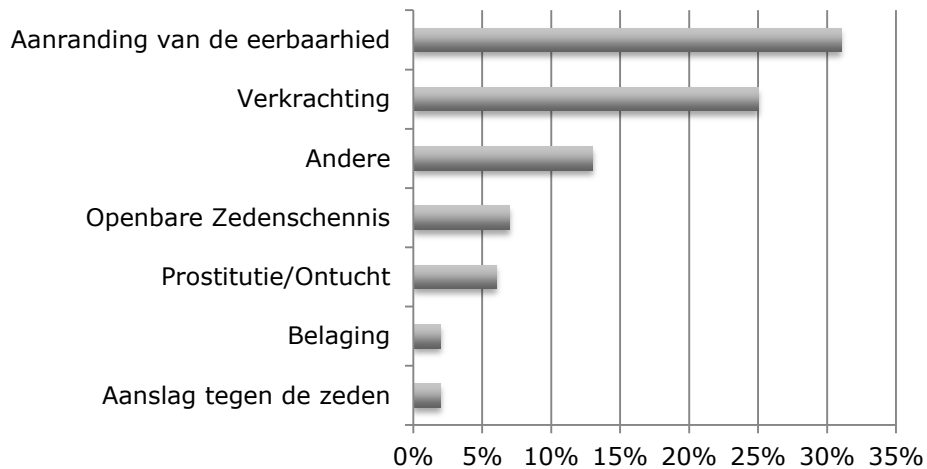
1. Afhankelijke variabelen

De veroordelingsbeslissing en de straf die wordt toegekend is vooral afhankelijk van de aard van het misdrijf dat werd gepleegd door de beklaagde. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de misdrijven aanwezig binnen de dataset, onafhankelijk van de dader. Dit wil zeggen dat indien een dader meerdere feiten heeft gepleegd deze apart in de juiste categorie (kinderpornografie, aanranding van de eerbaarheid, aanslag tegen de zeden, misdaad van verkrachting, openbare zedenschennis, belaging, prostitutie of ander niet-zedenmisdrijf) werden ondergebracht. Bij een dader die zowel de eerbaarheid heeft aangerand als in het openbaar de zeden heeft geschonden, zal zowel bij de categorie van aanranding van de eerbaarheid als bij de categorie van openbare zedenschennis een misdrijf worden bijgeteld. Op die manier zijn we tot onderstaande percentages gekomen in figuur 1.

Hieruit kunnen we afleiden dat, van alle misdrijven binnen de dataset, aanranding van de eerbaarheid het meeste voorkwam met name 31%, gevolgd door verkrachting met 25%. Beide vormen samen ongeveer de helft van de misdrijven gepleegd binnen deze steekproef. Daarnaast staat 14% voor het bezit van kinderpornografie en 13% voor andere misdrijven. Andere misdrijven wordt gedefinieerd als delicten die geen zedenfeiten zijn zoals opzettelijke slagen en verwondingen, diefstal, bedreiging etc. Verdere zedenfeiten die deel uitmaken van de dataverzameling is openbare zedenschennis met 7%, 6% van de feiten zijn gerelateerd aan

prostitutie of ontucht, 2% vertegenwoordigd de aanslagen tegen zeden en een laatste 2% vertegenwoordigd belaging.

Aard van het misdrijf

Figuur 1: overzicht aard van het misdrijf

De eerste afhankelijke variabele die onderzocht zal worden is veroordelingsbeslissing. De rechter heeft hierin drie keuzes. Hij kan de beklaagde veroordelen en bijgevolg een straf opleggen. Daarnaast kan hij de beklaagde ook een straf geven maar deze opschorten of hij kan de beklaagde vrijspreken. In de analyses zal deze variabele worden opgenomen als een dummy variabele waarbij veroordeling en opschorting zal leiden tot een 1 en bij vrijspraak een 0 wordt ingevuld. Bij opschorting duiden we ook een 1 aan. Ondanks het feit dat de straf wordt opgeschort en de beklaagde deze dus niet dient uit te voeren, wordt de beklaagde toch schuldig bevonden bij opschorting. Om die reden zal ook opschorting een 1 toegewezen krijgen.

De tweede afhankelijke variabele waarop de impact van karakteristieken van advocaten wordt gemeten, is de strafmaat. De strafmaat wordt opgesplitst in de effectieve gevangenisstraf en de bijkomende straf. Vervolgens is het in kader van de centrale onderzoeksvraag van toepassing om een overzicht te geven van de verschillende bijstraffen die worden gegeven in zedenzaken. De bijkomende straf wordt in de analyse opgenomen als een dummy variabele. Indien er een bijkomende straf (ontzetting uit de rechten, verbeurdverklaring of geldboete) wordt toegekend aan de beklaagde, zal de variabele een 1 krijgen toegewezen. Wanneer de beklaagde geen bijkomende straf moet uitvoeren, bedraagt de kwalificatie variabele een 0. In tabel 1 kan worden opgemerkt dat de rechter vaak een bijkomende straf oplegt. In 82% van de gevallen krijgt de beklaagde een bijkomende straf opgelegd. De overige 18 procent kreeg geen bijkomende straf toegewezen.

Bijkomende straf (n=673)

Bijkomende straf	82
Geen bijkomende straf	18

Tabel 1: overzicht dummy variabelen – afhankelijke variabelen

De effectieve gevangenisstraf zal in de modellen worden opgenomen als continue variabele. Het betreft hier de gevangenisstraf in maanden die de beklaagde effectief moet uitzitten. Hiervan is in tabel 2 voor de effectieve gevangenisstraf het minimum, maximum, gemiddelde en standaardafwijking samengevat. Voor de effectieve gevangenisstraf bedraagt het minimum 0 maanden, het maximum 96 maanden en het gemiddelde komt neer op 3 maanden.

Strafmaat (n=333)	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaardafwijking
Effectieve gevangenisstraf	0	96	3.084084	9.76187

Tabel 2: overzicht continue variabelen – afhankelijke variabelen

2. Key variables of interest

De karakteristieken van advocaten die tijdens het empirisch deel van dit onderzoek geanalyseerd zullen worden, met name de *key variables of interest*, zijn de volgende: Ervaring van de advocaat, domein(en) waarin de advocaat zich heeft gespecialiseerd, verbonden aan de balie in het arrondissement waar de rechtbank werkzaam is, geslacht, opleidingsniveau meer bepaald of de advocaat nog extra diploma's heeft behaald naast het rechtendiploma, waar hij/zij is afgestudeerd en als laatste de grootte van het advocatenkantoor waar de advocaat werkzaam is.

De gegevens van de advocaten werden opgezocht op basis van de website van de advocaten zelf, advocaat.be of *LinkedIn*. Veel van de karakteristieken van advocaten werden omgezet in dummy variabelen. Voor het geslacht van de advocaat wordt een 1 geplaatst voor advocaten van het mannelijke geslacht en een 0 voor vrouwelijke advocaten. De volgende karakteristieken die wordt opgenomen is het opleidingsniveau. Voor elke universiteit is een aparte dummy variabele opgenomen, waarbij een 1 werd aangeduid bij de universiteit waar de advocaat is afgestudeerd. Om een duidelijk overzicht te geven van de universiteiten waar de advocaat afstudeerde, is in tabel 3 opleidingsniveau weergegeven als een categorische variabele. Het percentage geeft dus weer hoeveel advocaten in de dataset afstudeerden aan die bepaalde universiteit. Om de *dummy variable trap*⁸ te vermijden, zal de variabele Universiteit Antwerpen uit de modellen worden gelaten. Op die manier wordt deze variabele dan de referentiecategorie waar de coëfficiënten van de overige universiteiten mee vergeleken worden. De volgende variabele meet ook het opleidingsniveau van de advocaat, namelijk of deze een extra diploma naast dat van rechten heeft behaald. Indien dit zo is, zal de dummy variabele een 1 krijgen toegewezen en in het andere geval een 0. Een volgende *key variable of interest* is de balie aan welke de advocaat is verbonden. Indien de advocaat verbonden is aan de balie in hetzelfde arrondissement als waar de rechtbank zich bevindt, is de variabele gelijk aan 1. Wanneer de advocaat aan een andere balie verbonden is, zal de variabele de waarde 0 krijgen. Als laatste zal de impact worden nagegaan van het vakgebied strafrecht aangezien zedenzaken onder dit vakgebied vallen. Ingeval dat de advocaat zich in

⁸ *Dummy variable trap*: de variabelen worden opgedeeld in verschillende categorieën maar je kan 1 categorie altijd voorspellen wanneer je alle andere categorieën hebt. Dit leidt tot perfecte multi collineariteit waarbij er dus hoge correlatie ontstaat tussen die variabelen. Een oplossing is dus 1 van de categorieën uit de analyse te halen en als referentiecategorie te gebruiken.

strafrecht heeft gespecialiseerd, zal de dummy variabele een 1 krijgen toegewezen. De dummy variabele krijgt een 0 toegewezen indien de advocaat zich niet heeft gespecialiseerd in strafrecht.

In tabel 3 wordt een overzicht gegeven van de verschillende dummy variabelen met daarbij het percentage dat duidt op hun aandeel aanwezig in de dataverzameling. Deze informatie is gebaseerd op gegevens die beschikbaar waren op de verschillende websites van de advocaten. Bijkomend is dus niet van elke advocaat elke variabele gevonden. Derhalve is er voor elke variabele een andere steekproefgrootte voorhanden. Van de advocaten in de dataverzameling is 80% van het mannelijke geslacht en 20% een vrouw. Het merendeel van de advocaten is afgestudeerd aan de Universiteit van Antwerpen, namelijk 53%, 25% is afgestudeerd aan de Katholieke Universiteit Leuven, 12% heeft zijn opleiding gevolgd op de Vrije Universiteit van Brussel en als laatste studeerde 10% af aan de Universiteit van Gent. Een extra diploma (bachelordiploma, masterdiploma of doctoraat) naast dat van rechten werd behaald door 24% van de advocaten binnen de dataset. Ook of de advocaat verbonden zou zijn aan de balie van het arrondissement waarin de rechtbank werkzaam is, kan van invloed zijn. Uit deze statistieken kunnen we afleiden dat 85% van de advocaten aangesloten is aan die balie. Verder zien we dat 53% gespecialiseerd is in strafrecht en dus een voordeel kan behalen aangezien zedenzaken behoren tot het luik strafrecht.

Geslacht (n=553)	
Mannelijke advocaten	80
Vrouwelijke advocaten	20
Opleidingsniveau (n=340)	
Universiteit Antwerpen	53
Vrije Universiteit Brussel	12
Katholieke Universiteit Leuven	25
Universiteit Gent	10
Universiteit Nijmegen	0
Opleidingsniveau (n=247)	
Extra diploma	24
Enkel rechtendiploma	76
Verbonden balie (n=521)	
Balie in arrondissement rechtbank	85
Balie buiten arrondissement rechtbank	15
Specialisaties (n=640)	
Strafrecht	53
Geen strafrecht	47

Tabel 3: overzicht dummy variabelen – karakteristieken van advocaten

Naast deze variabelen zijn er ook enkele variabelen continu. Om deze in kaart te brengen is hiervan het minimum, het maximum, het gemiddelde en de standaardafwijking berekend. Het aantal jaren ervaring werd bepaald door het jaar waarin de advocaat is afgestudeerd af te trekken

van het jaar waarin de zaak is begonnen. We nemen waar in tabel 4 dat het minimum 0 jaar is en het maximum 42 jaar, met een gemiddelde van 15 jaar. Een volgende continue variabele is de grootte van het advocatenkantoor, namelijk hoeveel advocaten aanwezig zijn in het kantoor indien de advocaat in de dataverzameling in een kantoor werkt. Hierbij is het minimum 2, het maximum 85 en het gemiddelde 9 advocaten. Als laatste continue variabele analyseren we het aantal specialisaties. Het minimum bedraagt hier 1, het maximum 17 en een advocaat heeft gemiddeld 3 specialisaties.

Variabelen	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaardafwijking
Aantal jaren ervaring (n=260)	0	42	15.38077	9.892727
Grootte advocatenkantoor (n=234)	2	85	8.726496	9.184914
Aantal specialisaties (n=449)	1	17	3.463252	2.371541

Tabel 4: overzicht continue variabelen – karakteristieken van advocaten

3. Controlevariabelen

In deze rubriek en in bijlage 1 zijn de verschillende controlevariabelen te vinden die kunnen worden opgenomen in een model. Er zijn controlevariabelen nodig om de werkelijke impact van de *key variables of interest* te kennen op de afhankelijke variabelen. Deze controlevariabelen zijn ingedeeld in 3 categorieën, namelijk karakteristieken van de advocaat, karakteristieken van de zaak en karakteristieken van het slachtoffer. Hieronder zal uitgelegd worden welke controlevariabelen allemaal kunnen worden opgenomen, waar in hoofdstuk 5 bij elk model apart wordt aangegeven welke controlevariabelen en met welke reden effectief werden opgenomen.

Een eerste controlevariabele is voorhechtenis bij vonnis. Indien de beklaagde nog in voorhechtenis zit bij vonnis is de variabele een 1 en anders een 0. Voorhechtenis is een vrijheidsberoving van een persoon die wordt verdacht van het plegen van een misdrijf. Dit wordt gedaan wanneer er een maatschappelijke noodzaak is om de beklaagde van zijn vrijheid te beroven. Er kan ook gecontroleerd worden voor het geslacht van de beklaagde. Bij een mannelijke beklaagde is de variabele gelijk aan 1, waar bij een vrouwelijke beklaagde de variabele 0 bedraagt. Ook of de beklaagde geboren is in het buitenland, variabele gelijk aan 1 of in België, variabele gelijk aan 0, is een controlevariabele. Dit kan in een analyse worden opgenomen om te controleren voor respectievelijk gender discriminatie of racisme. Ook het gerechtelijke verleden van de beklaagde kan worden opgenomen in de analyse. In dit onderzoek zal enkel het aantal veroordelingen betreffende zedenmisbruiken eventueel worden bekeken als controlevariabele. Verder kan de beklaagde tijdens het misdrijf ook onder invloed zijn van alcohol, drugs etc. Indien dit het geval is zal de dummy variabele beklaagde onder invloed een 1 bedragen. Wanneer de beklaagde niet onder invloed was, zal deze variabele een 0 bedragen. Eveneens kan het belangrijk zijn om te controleren voor het aantal zittingen dat de beklaagde aanwezig is. Wanneer de beklaagde alle zittingen aanwezig is, kan dit een gevoel van betrokkenheid aanduiden. Ook dit wordt weergegeven in een dummy variabele die gelijk wordt gesteld aan een 1 indien de beklaagde alle zittingen aanwezig was en 0 indien dit niet zo was. Als laatste controlevariabele, onder de categorie van de

variabelen van de zaak, bevindt zich de bekentenis van de dader. Wanneer de dader een bekentenis heeft afgelegd, zal deze variabele 1 krijgen en anders gelijk worden gesteld aan 0.

De volgende categorie controlevariabelen zijn allemaal karakteristieken van de zaak. Als eerste wordt binnen bepaalde modellen gecontroleerd voor het gebruik van een wapen en fysiek bewijs. Wanneer deze aanwezig zijn in de zaak, zal de variabele voor gebruik wapen en de variabele voor fysiek bewijs gelijk worden gesteld aan 1. Indien deze niet aanwezig zijn, zullen deze variabelen 0 blijven. Gebruik van wapen wordt opgenomen aangezien dit een strafverzwarend element kan zijn. Fysiek bewijs linkt de dader dan weer aan het misdrijf waardoor deze schuldig kan worden verklaard. Ook de relatie tussen de dader en het slachtoffer is een belangrijk element om voor te controleren. Indien de beklaagde bijvoorbeeld in een opgaande lijn in verband staat met het slachtoffer, is dit een verzwarende omstandigheid. Dit is een wettelijke bepaling die de rechter oplegt om een zwaardere straf op te leggen dan wanneer deze relatie er niet zou zijn. Voor elke relatie aanwezig in de dataset (familie, kennissen, leerkracht, partners en vreemden) is een aparte dummy variabele aangemaakt. Om de dummy variable trap te vermijden, zal de relatie kennissen uit de analyse worden gelaten. Deze dient dan als referentiebasis waarmee de coëfficiënten van de andere relaties vergeleken kunnen worden. Ook voor de kwalificatie van het misdrijf wordt dezelfde techniek toegepast. Voor elke kwalificatie (kinderpornografie, aanranding van de eerbaarheid, aanslag tegen de zeden, misdaad van verkrachting, openbare zedenschennis, belaging, prostitutie en andere) is een dummy variabele opgemaakt en hierbij zal aanranding van de eerbaarheid worden opgenomen als referentiecase. Voor beide referentiecategorieën viel de beslissing op de categorie met het hoogste aantal observaties. Verder dient gecontroleerd te worden voor het aantal tenlasteleggingen. Dit is een continue variabele waarbij dus gewoon het aantal tenlasteleggingen bij elkaar werd opgeteld. Een beklaagde met veel tenlasteleggingen kan genieten van de strafverminderende regel bij de eendaadse⁹ samenloop of een voortgezet misdrijf¹⁰. Vervolgens wordt ook gecontroleerd voor het aantal rechters aangezien 3 rechters die samen een beslissing moeten maken, meestal tot een compromis komen. Indien er drie rechters de zaak hebben voorgezeten, bedraagt de variabele een 1 en in het ander geval een 0. Als laatste controlevariabele in deze categorie kan het DNA-bewijs worden toegevoegd. Indien er DNA-bewijs werd gevonden is de variabele gelijk aan 1 en anders is deze gelijk aan 0.

De laatste categorie bevat controlevariabelen met betrekking tot het slachtoffer. Indien het slachtoffer risicovol gedrag heeft vertoond, onder invloed was, verwondingen had of weerstand heeft geboden, zal een 1 worden aangeduid bij de respectievelijk de volgende variabelen slachtoffer risicovol gedrag, slachtoffer onder invloed, slachtoffer verwondingen en slachtoffer weerstand. In het andere geval zullen deze variabelen gelijk worden gesteld aan 0. Al deze variabelen bevatten informatie betreffende de situatie waarin het slachtoffer zich bevond en waardoor de strafmaat kan worden beïnvloed. Als laatste wordt ook nagegaan of het slachtoffer minderjarig was. Hiervoor werden categorieën opgesteld, namelijk slachtoffer jonger dan 10 jaar,

⁹ Eendaadse samenloop: verschillende wettelijke bepalingen worden overtreden in een misdrijf.

¹⁰ voortgezet misdrijf: de beklaagde pleegde verschillende misdrijven maar deze worden behandeld door de rechtbank als één misdrijf.

slachtoffer tussen de 10 en 14 jaar, slachtoffer tussen de 14 en 16 jaar, slachtoffer tussen 16 en 18 jaar, niet nader te bepalen minderjarigen en een meerderjarig slachtoffer. De categorie niet nader te bepalen minderjarigen hoort bij het misdrijf kinderpornografie aangezien van de bewijzen de leeftijd van de slachtoffers niet af te leiden valt. Voor elke categorie werd een dummy variabele opgesteld. Deze werd dan gelijkgesteld aan 1 voor de categorie waarin de leeftijd van het slachtoffer behoort. Op die manier kan de categorie meerderjarig uit de analyse worden gelaten als referentiecategorie.

Hoofdstuk 5: Meervoudige regressieanalyse

Methode

Het programma Stata zal worden gebruikt om de verschillende invloeden van de karakteristieken van advocaten op de afhankelijke variabelen te meten. Om de gevormde hypothesen te testen, zal de analyse bestaan uit een meervoudige regressieanalyse. Op die manier is het mogelijk om na te gaan of de invloeden behouden blijven tussen de verschillende modellen waar steeds meer controlevariabelen aan worden toegevoegd. De modellen worden opgesteld aan de hand van een *linear probability model* dat controleert voor standaardfouten met heteroskedasticiteit¹¹. Op die manier kunnen de coëfficiënten en de p-waarden van de *key interest variables* worden bepaald om zo de significante invloeden te kunnen analyseren. Dit model wordt gehanteerd, aangezien hiermee de meest geldige resultaten worden bekomen wanneer er vele dummy's in de analyse worden opgenomen. Indien de p-waarde van de coëfficiënten kleiner is dan 10% kunnen we concluderen dat de karakteristiek een significante impact heeft op de afhankelijke variabele. Zo zal bij elk model de impact van dezelfde *key variables of interest*, namelijk de karakteristieken van advocaten, worden bestudeerd op een andere afhankelijke variabele. Zoals hierboven reeds aangegeven, wil dit onderzoek de impact van die kenmerken van advocaten kennen op de veroordelingsbeslissing en strafmaat die beklagden krijgen toegewezen. De veroordelingsbeslissing en strafmaat die beklagden krijgen toegewezen, is afhankelijk van verschillende factoren. Om de werkelijke impact van de advocaat te kennen is het van belang om controlevariabelen op te nemen. Dit zijn variabelen die buiten het interessegebied liggen van het onderzoek maar toch een invloed hebben op de afhankelijke en onafhankelijke variabele. Dit onderzoek zal drie modellen bevatten namelijk de impact op veroordelingsbeslissing, de effectieve gevangenisstraf en de bijkomende straf.

Model 1: veroordelingsbeslissing

In dit eerste model wordt geanalyseerd welke karakteristieken van advocaten een significante invloed hebben op de veroordelingsbeslissing die beklagden krijgen toegewezen. Wanneer dus de p-waarde van de coëfficiënten kleiner is dan 0.10 kan er worden besloten dat de karakteristiek een significante invloed heeft op de veroordelingsbeslissing. De coëfficiënt bij de karakteristiek geeft dan de daling of stijging weer van de kans op veroordeling en opschorting. Opschorting wordt ook opgenomen onder de parameter veroordeling aangezien de beklagde wel schuldig wordt bevonden door de rechter.

Er zijn verschillende karakteristieken van advocaten die een invloed kunnen hebben op de veroordelingsbeslissing. Indien je als beklagde een advocaat aanneemt, zijn er dan bepaalde karakteristieken die ervoor kunnen zorgen dat je een lagere kans op veroordeling hebt? In deze analyse wordt onderzocht of het aantal jaren ervaring dat een advocaat heeft, hierop een invloed

¹¹ Heteroskedasticiteit: standaardfouten in de regressie zijn niet onafhankelijk m.a.w. de regressiefout correleert over verschillende observaties. Als hiervoor niet gecontroleerd wordt, is de significantie niet geldig.

heeft. Daarnaast wordt ook bestudeerd of het geslacht van de advocaat, de universiteit waar deze advocaat is afgestudeerd en het extra diploma naast een rechtendiploma een significante invloed hebben. Verder zal ook worden nagegaan of de grootte van het advocatenkantoor waar de advocaat werkt van belang is voor de veroordelingsbeslissing die de beklagde krijgt toegewezen. Daarenboven zal de analyse bepalen of er een significante impact bestaat van de specialisaties en specifiek of een advocaat gespecialiseerd is in strafrecht. Als laatste wordt er bestudeerd of het belangrijk kan zijn of een advocaat is aangesloten bij de balie in hetzelfde arrondissement als de rechtbank.

In de eerste analyse wordt de impact van de verschillende karakteristieken van advocaten zonder controlevariabelen geanalyseerd op de veroordelingsbeslissing. In deze analyse is de determinatiecoëfficiënt (R^2) 5,98%. De afhankelijke variabele wordt dus voor 5,98% verklaard door de onafhankelijke variabele. Uit tabel 8 merken we op dat enkel de karakteristieke Universiteit van Gent een significante impact heeft. Zoals reeds uitgelegd in hoofdstuk 4 wordt opleidingsniveau gemeten aan de hand van de universiteit waar de advocaat afstudeerde. In de analyse werd de Universiteit van Antwerpen uit de analyse gehaald zodat deze als referentiecategorie kan worden gebruikt. Uit de resultaten van tabel 8 blijkt dus dat advocaten die afstuderen aan de Universiteit van Gent zorgen voor een 31% lagere kans op een veroordeling dan advocaten die afstuderen aan de Universiteit van Antwerpen. Dit gaat echter in tegen de verwachtingen. Hypothese zeven stelde dat opleidingsniveau een impact had op de veroordelingsbeslissing doordat advocaten afgestudeerd aan de universiteit gelegen in hetzelfde gebied als de rechtbank, op de hoogte zijn van de regels en procedures binnen die rechtbank. Alsook van de waarden, verwachtingen en gedragingen van de rechters die in deze rechtbank zaken voorzitten. Toch is de Universiteit Gent niet de universiteit die gelegen is in hetzelfde gebied als de rechtbank. Ondanks het feit dat we niet aan een prestigieuze school kan afstuderen, kan het wel het geval zijn dat de opleiding in Gent een bepaalde strategie aanleert die ervoor zorgt dat de beklagde minder snel veroordeeld zal worden. Daarnaast kan er ook een verklaring gevonden worden in een andere strategie die wordt gehanteerd aan de andere universiteiten. Verschillende advocaten laten hun cliënt bekennen zodat ze later een lagere straf kunnen afdwingen omwille van de medewerking van hun cliënt. Dit zou als gevolg hebben dat we in het volgende model (effectieve gevangenisstraf) een significante invloed moeten ontdekken bij de overige universiteiten.

Om dus na te gaan of dit effect van de universiteit van Gent behouden blijft of om te onderzoeken of andere parameters wel een significante invloed krijgen, zal in de volgende analyse gecontroleerd worden voor verschillende elementen die een invloed hebben op de veroordelingsbeslissing. Daarnaast ook om te verifiëren of er andere karakteristieken wel een significant invloed krijgen, worden er controlevariabelen toegevoegd. Deze variabelen zijn de elementen die een rechter ook mee opneemt in zijn beslissing en zijn dus van belang om op te nemen om een correcte analyse en werkelijke impact van de karakteristieken te achterhalen. In de tweede analyse is de determinatiecoëfficiënt (R^2) 42% en werd dus een deel van de effecten die de afhankelijke variabele ook verklaren, toegevoegd.

Een beklagde wordt veroordeeld wanneer de rechter ervan overtuigd is dat hij/zij het misdrijf heeft gepleegd. Om hiervoor te controleren zal in de tweede analyse van dit model gecontroleerd worden voor de volgende variabelen: bekentenis van de beklagde en fysiek bewijs. Indien een beklagde heeft bekend, er fysiek bewijs voorhanden is zoals een getuigenverklaring, een computeronderzoek, medisch verslag, DNA-bewijs, etc. kan je met voldoende zekerheid zeggen dat de beklagde het misdrijf heeft gepleegd. De resultaten van analyse 2 in tabel 8 geven aan dat de universiteit van Gent significant blijft zelfs op het 5% niveau. Advocaten afgestudeerd aan de universiteit van Gent zorgen voor een 36% lagere kans op veroordeling dan advocaten die afstuderen aan de Universiteit van Antwerpen. Uit deze resultaten blijkt dus dat wanneer je als beklagde niet veroordeeld wil worden je best een advocaat kan aannemen voor je verdediging die is afgestudeerd van de universiteit van Gent. Een verklaring hiervoor is dus dat de universiteit van Gent in hun opleiding meer de nadruk legt op een bepaalde strategie die ervoor zorgt dat hun cliënt in zedenzaken aan deze correctionele rechtbank in België minder snel veroordeeld worden. Die strategie kan inspelen op de procedures of regels die van kracht zijn in die rechtbank. Indien je zaak dus door deze rechtbank wordt behandeld, is het als cliënt wel een optie om een advocaat onder de arm te nemen die is afgestudeerd aan de universiteit van Gent om zo een kleinere kans op veroordeling te hebben.

Vervolgens worden er nog controlevariabelen toegevoegd om na te gaan hoe de effecten evolueren. Een eerste controlevariabele is of de beklagde nog in voorhechtenis zit bij vonnis. Wanneer een onderzoeksrechter een beklagde in voorhechtenis neemt, bestaat er een sterk vermoeden dat de beklagde schuldig is aan het feit. Wanneer iemand vermoed wordt schuldig te zijn, kan er een verband bestaan met de latere veroordeling. Om die reden is het belangrijk om deze controlevariabele op te nemen. Vervolgens wordt er ook een variabele opgenomen om te controleren voor eventuele genderdiscriminatie die bestaat binnen justitie. Zo is het ook nodig om een variabele op te nemen die controleert voor de afkomst van de beklagde. Beklaagden die geboren zijn in het buitenland kunnen te maken hebben met racisme binnen justitie. Het is mogelijk dat deze beklagden sneller veroordeeld worden omwille van de vooroordelen die bestaan over hun land van herkomst. Een laatste controlevariabele die opgenomen kan worden is het aantal rechters dat beslist over de zaak. Indien meerdere rechters dienen overeen te komen in de beslissing, zal de oplossing vaak een compromis zijn. Dit kan dus ook van invloed zijn op de veroordelingsbeslissing die wordt genomen. De determinatiecoëfficiënt (R^2) blijft hier constant ten opzichte van analyse 2. Uit analyse 3 in tabel 8 kan besloten worden dat de significante invloed van de Universiteit van Gent behouden blijft. De kans dat een beklagde, die wordt verdedigd wordt door een advocaat afgestudeerd aan de Universiteit van Gent, wordt veroordeeld, daalt in dit model met 36% ten opzichte van beklagden die verdedigd worden advocaten afgestudeerd aan de Universiteit Antwerpen. Naarmate we dus meer controlevariabelen toevoegen merken we zodoende op dat het significante effect van de Universiteit van Gent blijft en dat de kans steeds groter wordt. Het is dus een effect dat toch wel behouden blijft door een bepaalde strategie, die deze advocaten hanteren. Deze advocaten kunnen beter op de hoogte zijn van de verschillende factoren binnen een zaak en hoe ze deze moeten uitspelen om hun cliënt niet veroordeeld te laten worden. Bijvoorbeeld kunnen ze aantonen dat de voorhechtenis bij vonnis omwille van verkeerde redenen is gebeurd en dus niet omdat de beklagde schuldig is aan het feit. Deze elementen kunnen zoals

hierboven reeds besproken inspelen op procedures en regels aanwezig in de rechtbank al is dit niet noodzakelijk. Het is even goed mogelijk dat ze dermate goed in staat zijn om de aandacht wel of niet te laten vestigen op bepaalde elementen uit de zaak. Op die manier behalen ze een gunstig resultaat voor hun cliënt.

Daarnaast zien we dat de karakteristiek ervaring ook significant wordt op het 10% niveau. Wanneer de advocaat een jaar meer ervaring heeft, daalt de kans op veroordeling van zijn cliënt met 0,5%. Wanneer een advocaat meer ervaring heeft, zorgt dit voor meer bekwaamheid in zijn gebied. Als eerste zijn deze meer op de hoogte van procedures en regels die van kracht zijn binnen de rechtbank. Op die manier kunnen ze hun zaak voorbereiden zodat ze volgens de regels en procedures van die rechtbank de juiste argumenten kunnen voorleggen. Ook kennen ze vaak de waarden, verwachtingen en gedragingen van de rechter. Zo kunnen ze ook met hun argumenten inspelen op elementen waar de rechter een grote waarde aan hecht. Advocaten met meer ervaring zijn dus bekwaamer en zorgen op die manier voor een lagere veroordeling. Wanneer je als beklagde een advocaat onder de arm neemt voor je verdediging, wil je een zo laag mogelijke kans op veroordeling. Dit betekent dus dat ze een advocaat kiezen met enige ervaring. Voor advocaten die net afgestudeerd heeft dit dus als gevolg dat ze moeilijker cliënteel zullen vinden. Tijdens het verzamelen van de karakteristieken van advocaten werd ook waargenomen dat net afgestudeerde advocaten vaak een mentor kregen toegewezen. Dit zorgt ervoor dat ze werkervaring kunnen opdoen. Zo werd ook in de literatuur omschreven dat een advocaat werkervaring nodig heeft om een invloed te kunnen uitoefenen op de uitkomst van de zaak.

Model 1: veroordelingsbeslissing			
Karakteristiek	(1)	(2)	(3)
Ervaring	0.0043062 (0.0037107)	0.0042776 (0.0029262)	0.0050933* (0.0030126)
Geslacht	-0.0547809 (0.0671796)	-0.0866596 (0.0663842)	-0.0834806 (0.067509)
Universiteit			
• Vrije Universiteit Brussel	-0.1718493 (0.1234603)	-0.0562807 (0.1126064)	-0.0646439 (0.1143387)
• Katholieke Universiteit Leuven	-0.0580744 (0.0680584)	-0.0591754 (0.0532612)	-0.0584752 (0.0547552)
• Universiteit Gent	-0.3077741* (0.1570352)	-0.3452277** (0.1365403)	-0.3633375** (0.1405704)
Diploma	-0.0346821 (0.0677733)	-0.0284799 (0.0525788)	-0.0272137 (0.0526499)
Grootte advocatenkantoor	0.003714 (0.0023857)	0.0020931 (0.0019148)	0.0018967 (0.0020154)
Specialisatie			
• Aantal	0.0129753 (0.0129477)	0.0141264 (0.010259)	0.0139368 (0.0101269)

• strafrecht	0.0823082 (0.070313)	0.0662997 (0.0588094)	0.0693966 (0.0599519)
Verbonden balie	-0.1040308 (0.0983769)	-0.0688121 (0.0833483)	-0.0730832 (0.0822102)
Bekentenis van de beklaagde		0.0993993** (0.0367598)	0.105834** (0.037344)
Fysiek bewijs		0.4805529** (0.0895627)	0.4734922** (0.0906514)
Voorhechtenis bij vonnis			0.0059941 (0.0419823)
Geslacht van de beklaagde			-0.0335044 (0.0439244)
Afkomst van de beklaagde			-0.0593727 (0.0578404)
Aantal rechters			-0.1089244 (0.1185975)
N	188	188	188
R ²	0.0598	0.4199	0.4259

Tabel 8: model 1 veroordelingsbeslissing

** significant op 5%
* significant op 10%
standaardfouten tussen haakjes

Model 2: effectieve gevangenisstraf

In het tweede model worden de karakteristieken van advocaten geanalyseerd op de effectieve gevangenisstraf. Beklaagden krijgen in 98% van de gevallen als hoofdstraf een gevangenisstraf toegewezen. Echter dient de toegekende gevangenisstraf door de beklagde niet volledig uitgevoerd te worden. Slechts een deel van de gevangenisstraf zal effectief worden volbracht. Het is dan ook interessant om na te gaan of de verschillende karakteristieken die advocaten bezitten ervoor zorgen dat deze effectieve gevangenisstraf in maanden kan dalen. In deze analyse wordt dus slechts het deel van de dataset gebruikt waar beklagden een effectieve gevangenisstraf kregen toegewezen. In deze dataset gaat dit om 333 observaties. Net zoals bij model 1 zullen de volgende karakteristieken van advocaten worden onderzocht: het aantal jaren ervaring dat een advocaat bezit, geslacht van de advocaat, de opleiding van de advocaat enerzijds door de universiteit waar de advocaat is afgestudeerd en anderzijds of deze in het bezit is van een extra diploma buiten dit van de academische opleiding rechten, de grootte van het advocatenkantoor waar de advocaat werkt, het aantal specialisaties, of de advocaat gespecialiseerd is in strafrecht en de balie aan welke de advocaat is verbonden.

Ook in dit model start de analyse met het uitvoeren van een regressie van de invloeden van de karakteristieken van advocaten zonder controlevariabelen. Bij dit model is de determinatiecoëfficiënt (R²) 15,63%. 15,63% van de variabiliteit van de afhankelijke variabele wordt dus verklaard door de onafhankelijke variabelen. In de eerste analyse in tabel 9 kunnen de

resultaten gevonden worden. Besloten kan worden dat enkel ervaring een significante invloed heeft op de effectieve gevangenisstraf die de cliënt toegewezen kreeg. Een reden hiervoor kan zijn dat in feite de effectieve gevangenisstraf door vele aspecten van de zaak beïnvloed wordt. Werkervaring kan bijgevolg de enige manier zijn waarop een advocaat de effectieve gevangenisstraf kan beïnvloeden. Een advocaat die meer ervaring heeft, bezit meer bekwaamheid in zijn vak. Hij is op de hoogte van de regels en procedures die van kracht zijn binnen een rechtbank. Op die manier maakt hij hier geen fouten tegen die zorgen voor een langere straf. Bijkomend kan de advocaat deze procedures en regels ook voldoende voorbereiden zodat hij kan zorgen dat ze in het voordeel uitspelen van zijn cliënt, met name een kortere effectieve gevangenisstraf. Verder is de advocaat niet enkel op de hoogte van de procedures en regels maar ook van de verwachtingen, waarden en gedragingen van de rechter(s) die de zaak behandelt. Ook kan hij hier zijn zaak zo voorbereiden dat zijn argumenten binnen deze waarden, verwachtingen en gedragingen passen, zodat de beklaagde een lagere effectieve straf toegewezen krijgt. Het vormen van argumenten komt in beide verklaringen naar voren en is dus een belangrijk instrument om de beklaagde een lagere effectieve straf te bekomen. Advocaten die meer ervaring hebben, kunnen beter deze argumenten voorbereiden maar ook die van de tegenpartij weerleggen. Ze zijn ook beter in staat in het inschatten van de elementen in de zaak die sterk naar voor moeten komen maar ook van factoren die beter op de achtergrond blijven. Cliënten gaan op die manier beter op zoek naar een advocaat met ervaring. Om te kijken of dit effect behouden blijft, is het noodzakelijk om elementen toe te voegen die ook een invloed hebben op de effectieve gevangenisstraf. Bijkomend is een verdere analyse ook noodzakelijk om te analyseren of de andere karakteristieken wel degelijk geen significante invloed hebben.

In het vorige model werd de veroordelingsbeslissing nagegaan. De beklaagden die veroordeeld worden, krijgen in 98% van de gevallen een gevangenisstraf toegewezen. De effectieve gevangenisstraf die wordt toegewezen is afhankelijk van de kwalificatie van het misdrijf. In het strafwetboek is immers voor elk misdrijf een andere strafmaat omschreven. Bijkomend houdt de rechter rekening met strafverzwarende en strafverminderende elementen. Wanneer de zaak meerdere tenlasteleggingen behandelt, wil dit zeggen dat de beklaagde voor verschillende strafbare feiten in één keer samen wordt veroordeeld. Dit heeft als gevolg dat bij een eendaadse samenloop¹², de rechter enkel de zwaarste straf dient te uit te spreken. Bij een meerdaadse samenloop¹³ zullen wel alle hoofdstraffen en bijkomende straffen worden opgeteld. Als laatste kan dit ook behoren tot een voortgezet misdrijf¹⁴ waarbij de rechter enkel indien hij dit nodig vindt, een bijkomende straf kan toekennen. Dit leidt dus tot een strafvermindering bij een eendaadse samenloop en een voortgezet misdrijf. Waar bij een meerdaadse samenloop de beklaagde een vergelijkbare straf krijgt toegewezen dan wanneer hij zou bestraft zijn geweest voor al deze misdrijven apart. Het gebruik van het wapen, een minderjarig slachtoffer en de relatie tussen het

¹² Eendaadse samenloop: verschillende wettelijke bepalingen worden overtreden in een misdrijf.

¹³ meerdaadse samenloop: de beklaagde pleegde meerdere aparte misdrijven maar werd hier nooit eerder voor veroordeeld.

¹⁴ voortgezet misdrijf: de beklaagde pleegde verschillende misdrijven maar deze worden behandeld door de rechtbank als één misdrijf.

slachtoffer en de beklaagde kan gecategoriseerd worden onder de verzwarende omstandigheden. Dit geeft de rechter de mogelijkheid om een straf toe te wijzen die zelfs boven de wettelijke maximumnorm ligt. Ook wanneer de beklaagde onder invloed is van alcohol, drugs etc. of het slachtoffer verwondingen heeft opgelopen kan dit een verhoogde straf opleveren. Dit omdat de rechter en de maatschappij dit vaak zelf een verzwarende factor in de zaak vindt. Bij een beklaagde onder invloed kan immer het waardebeseef wegvallen van wanneer de situatie ongepast begint te worden. Daarnaast zijn deze beklaagden ook sneller agressief. Dit valt dus onder een buitenwettelijk criteria, maar dat wil niet zeggen dat de effectieve gevangenisstraf niet hoger kan zijn. Bijgevolg werden in model 2 de volgende controlevariabelen opgenomen: kwalificatie van het misdrijf, aantal tenlasteleggingen, beklaagde onder invloed, gebruik van een wapen, leeftijd van het slachtoffer, verwondingen van het slachtoffer, de relatie tussen het slachtoffer en de beklaagde en of het slachtoffer weerstand heeft geboden. De determinatiecoëfficiënt (R^2) is in dit model gestegen naar 35,23%.

In tabel 9 kan worden vastgesteld dat wanneer deze controlevariabele worden toegevoegd, er geen enkele karakteristiek van de advocaat nog significant is. Om dit effect verder te toetsen worden in model 3, nog extra controlevariabelen toegevoegd. Hierdoor stijgt de determinatiecoëfficiënt nog verder naar 81,23%. Deze elementen kunnen een rol kunnen spelen in verband met de gevangenisstraf die een beklaagde krijgt toegewezen. Gezien de stijging van de determinatiecoëfficiënt, nemen ze dus extra effecten op die de variabiliteit in de afhankelijke variabele verklaren. Zo speelt het aantal vroegere veroordelingen in zedenmisdrijven van de beklaagde een rol. Indien een beklaagde reeds meerdere zedenmisdrijven heeft gepleegd, zal een hogere straf worden opgelegd, aangezien de vorige zijn gedrag niet heeft veranderd. Ook of de beklaagde bekend heeft, is een controlevariabele die van belang is. Het kan een strategie van de advocaat zijn om een beklaagde te laten bekennen om dan later een lagere straf te kunnen afdwingen. Ook of de beklaagde in voorhechtenis heeft gezeten bij het vonnis kan van invloed zijn. De tijd die de beklaagde reeds in voorhechtenis heeft gezeten, wordt vaak afgetrokken van de gevangenisstraf die de rechter toewijst aan de beklaagde. Zo is de effectieve gevangenisstraf korter. In tabel 9 kan worden vastgesteld ook hier geen enkele karakteristiek nog een significante invloed heeft. Dit laat ons besluiten dat de significante invloed van ervaring uit het eerste model toch niet zo sterk blijkt, aangezien de controlevariabelen wel belangrijke elementen zijn in de beslissing van de rechter.

Het laatste model wil deze effecten bevestigen door een laatste keer extra controlevariabelen toe te voegen die mogelijk een kleinere impact kunnen hebben op de effectieve gevangenisstraf. Als eerste wordt hier gecontroleerd voor het aantal rechters. Ook voor de effectieve gevangenisstraf dienen meerdere rechters, wanneer ze een zaak behandelen, samen een beslissing te nemen. Dit leidt in vele gevallen tot een compromis. Ook het geslacht van de beklaagde en afkomst van de beklaagde wordt opgenomen. Dit om dezelfde redenen als in het vorige model, namelijk respectievelijk om te controleren voor genderdiscriminatie en racisme binnen justitie. Daarnaast wordt ook gecontroleerd voor het feit of de beklaagde bij alle zittingen aanwezig was. Een beklaagde die bij alle zittingen aanwezig was, toont interesse in het proces. Dit duidt bij de rechter op een gevoel van betrokkenheid. Verder wordt er ook een controlevariabele opgenomen voor het

risicovol gedrag van het slachtoffer zelf. Een slachtoffer dat risicovol gedrag vertoonde, wordt geacht zelf een deeltje van de verantwoordelijkheid te dragen voor het misdrijf dat heeft plaatsgevonden. Op die manier wordt niet alle schuld bij de beklagde gelegd en zal zijn effectieve gevangenisstraf hierdoor beïnvloed kunnen worden. Als laatste variabele wordt opgenomen of het slachtoffer onder invloed was van alcohol, drugs etc. Van een slachtoffer dat onder invloed is, kan sneller misbruik gemaakt worden. Indien de beklagde van deze kans gebruik (misbruik) maakt, zorgt dit voor een waardeoordeel bij de rechter. Dit komt omdat een beklagde deze situatie opmerkt en zijn kans grijpt om een zedenfeit te plegen. Misschien ook met de gedachte in het achterhoofd dat het slachtoffer zich niets zal herinneren of zich minder zal verzetten. De rechter kan hier zijn eigen mening over vormen en bepalen dat dit een zwaardere straf vereist. In de laatste analyse kan dan weer worden opgemerkt dat ook hier geen karakteristieken een significante invloed hebben. De determinatiecoëfficiënt (R^2) blijft stabiel. Dit is een constante doorheen de analyses waar controlevariabelen aan werden toegevoegd. We kunnen dus besluiten dat geen enkele karakteristiek van een advocaat invloed heeft op de effectieve gevangenisstraf. Rechteren nemen hun beslissing dus vooral op basis van de feiten die ze in het strafdossier kunnen terugvinden. Dit heeft als gevolg dat advocaten weinig kunnen veranderen aan de effectieve gevangenisstraf die beklagden krijgen toegewezen. Hierdoor valt ook de redenering weg van de Universiteit van Antwerpen die zorgt voor een lagere straf in ruil voor een veroordeling. Momenteel heeft een advocaat dus enkel een kleine invloed op de veroordelingsbeslissing.

Model 2: effectieve gevangenisstraf				
Karakteristiek	(1)	(2)	(3)	(4)
Ervaring	-0.2044836*	-0.4445123	-0.037978	-0.0073669
	(0.115987)	(0.2835349)	(0.1513603)	(0.1805307)
Geslacht	1.721986	4.953952	4.732783	4.591461
	(2.541286)	(5.393397)	(3.682425)	(3.639013)
Universiteit				
• Vrije Universiteit Brussel	-2.033412	-3.018426	2.861671	1.82291
	(2.130895)	(5.644237)	(3.706338)	(4.901339)
• Katholieke Universiteit Leuven	-2.631121	-2.713381	0.874945	1.090209
	(2.260735)	(3.913642)	(2.90756)	(3.074736)
• Universiteit Gent	4.305714	3.389372	-0.7172748	-0.8182923
	(7.761781)	(10.43852)	(6.32467)	(8.104425)
Diploma	3.06839	5.847217	6.833017	6.912711
	(2.285514)	(5.328716)	(4.061938)	(4.181488)
Grootte advocatenkantoor	0.0821311	-0.0344283	-0.0087972	-0.0102014
	(0.0930007)	(0.180256)	(0.1065952)	(0.1075754)
Specialisatie				
• Aantal	-0.0300033	-0.54907	-0.121343	-0.1010414
	(0.4599077)	(0.6046812)	(0.635965)	(0.6512661)
• strafrecht	-1.370701	-2.83744	-3.570448	-3.748732
	(2.694493)	(3.470929)	(2.982538)	(3.032331)

Verbonden balie	-6.910162 (7.035707)	-4.127702 (7.68994)	-1.126205 (3.774071)	-0.0581559 (4.873745)
Kwalificatie van het misdrijf ¹⁵				
• aanslag tegen de zeden		-12.18686* (7.043951)	-17.58038** (6.577935)	-16.10658** (7.52831)
• misdaad van verkrachting		10.61605 (6.928769)	8.208847** (3.530104)	7.93998* (4.019237)
• openbare zedenschennis		9.561714 (9.680538)	0.4108923 (7.448592)	0.9492632 (8.322228)
• belaging		-27.17663* (15.59253)	-12.15421 (8.664466)	-8.654683 (11.84859)
• prostitutie		6.865563 (6.653579)	6.839738 (5.003654)	5.871241 (6.144341)
• andere		4.472107 (7.732349)	4.095349 (5.686898)	3.729524 (5.228834)
Aantal tenlasteleggingen		-1.594179 (1.714732)	-1.648064* (0.906983)	-1.661831* (0.9688014)
Beklaagde onder invloed		5.536898 (5.777842)	7.293267 (4.857768)	6.795432 (5.241689)
Gebruik van een wapen		12.94287 (10.10042)	17.41411** (4.202612)	17.93644** (3.874782)
Leeftijd van het slachtoffer				
• SL < 10 jaar		3.443934 (9.845963)	-3.928761 (5.159431)	-3.715023 (5.991133)
• SL 10-14 jaar		5.455421 (4.709287)	6.389042** (3.00695)	7.079557** (3.198937)
• SL 14-16 jaar		0.4695666 (4.032072)	4.234299 (3.268533)	3.933392 (3.173957)
• SL 16-18 jaar		2.66496 (3.757777)	2.712735 (2.995323)	3.575559 (4.084525)
• Niet nader te bepalen minderjarigen		16.45498 (10.54868)	9.139727 (6.384703)	6.017891 (8.370756)
Slachtoffer verwondingen		1.388245 (6.132727)	7.815955 (5.249584)	7.693449 (5.46757)
Relatie slachtoffer en beklagde				

¹⁵ De variabele kinderpornografie bij kwalificatie van het misdrijf werd uit de analyse verwijderd in verband met een te sterke correlatie.

• ex-partners	-5.264467 (10.12914)	-1.493904 (6.946402)	0.8993053 (8.827228)
• familie	-0.0816422 (4.527561)	-.4297658 (3.507208)	-0.7195304 (3.643953)
• partners	-3.875153 (6.059471)	-13.14242* (6.845877)	-12.53106* (7.227637)
• vreemden	3.467884 (4.543319)	-0.0898013 (3.099086)	-0.3399176 (3.165897)
Slachtoffer weerstand	1.471487 (3.208382)	-1.568171 (2.832306)	-1.650607 (2.986657)
Aantal vroegere veroordelingen zedenmisdrijven		22.92128 ** (4.20898)	22.65875** (4.48538)
Bekentenis beklaagde		1.752895 (2.764574)	1.770323 (2.832422)
Voorhechtenis bij vonnis		12.64903** (4.231724)	13.09885** (4.656788)
Aantal rechters			-1.089539 (8.87755)
Geslacht beklaagde			-2.367218 (4.818545)
Afkomst beklaagde			-.5794638 (2.661602)
Beklaagde alle zittingen aanwezig			-2.68105 (3.40635)
N	90	72	71
R ²	0.1563	0.3523	0.8123
			0.8172

Tabel 9: model 3 effectieve gevangenisstraf

** significant op 5%

* significant op 10%

standaardfouten tussen haakjes

Model 3: bijkomende straf

In het laatste model willen we testen of de bijkomende straf die een beklaagde toegewezen kan krijgen beïnvloedbaar is door de verschillende karakteristieken van advocaten. We maken hierbij geen onderscheid tussen de verschillende bijkomende straffen die mogelijk zijn. Enkel of de beklaagde een bijkomende straf toegewezen heeft gekregen van de rechter of niet. Om een bijkomende straf als beklaagde te kunnen krijgen, moet je veroordeeld worden. In dit model worden in 673 van de 785 gevallen een bijkomende straf toegekend aan de beklaagde. Hiervoor zullen weer dezelfde onafhankelijke variabelen of met andere woorden dezelfde karakteristieken van advocaten worden onderzocht. Het gaat om de volgende: aantal jaren ervaring van de advocaat, geslacht van de advocaat, de universiteit waar de advocaat is afgestudeerd, of de advocaat in het bezit is van een extra diploma buiten zijn rechtendiploma, grootte

advocatenkantoor waar de advocaat werkt, aantal vakgebieden waarin de advocaat is gespecialiseerd, of de advocaat gespecialiseerd is in strafrecht en als laatste de balie waaraan de advocaat verbonden is.

Als vergelijkingsbasis wordt ook in dit model een eerste analyse opgesteld die enkel de invloed van de karakteristieken van de advocaten gaat meten. In tabel 10 kan je de resultaten vinden van deze eerste analyse, waarbij de determinatiecoëfficiënt (R^2) 6,02% is. Enkel het geslacht van de advocaat heeft een significante invloed. Dit wil zeggen dat als de advocaat van het mannelijke geslacht is, de kans van de beklagde om een bijkomende straf te krijgen, daalt met 13%. Het is nodig om controlevariabelen toe te voegen om te bepalen of er een werkelijke impact is van het geslacht van de advocaat. Daarnaast voegen we controlevariabelen toe om te kunnen besluiten dat de overige karakteristieken geen impact hebben.

Om een bijkomende straf toe te kennen zijn er bepaalde factoren nodig die een bijkomende straf eisen. Zo kan een bijkomende straf noodzakelijk zijn omdat een beklagde reeds meerdere zedenmisbruiken heeft gepleegd. De vorige straf heeft niet het juiste effect gehad en daarom kan de rechter de beslissing nemen om deze keer een bijkomende straf op te leggen. Ook indien een bepaalde relatie bestaat tussen het slachtoffer en de dader, kan dit zorgen voor een bijkomende straf. Bijvoorbeeld indien de beklagde de (groot)vader van het slachtoffer is, de beklagde een leider is van het slachtoffer in een jeugdvereniging, de beklagde leerkracht is van het slachtoffer etc. bekleedt de beklagde altijd een voorbeeldfunctie. Door een zedenmisbruik te plegen, zet hij deze functie volledig aan de kant en bezorgt hij het slachtoffer een trauma. Dit kan voor de rechter een reden zijn om de beklagde een bijkomende straf toe te kennen. Indien het slachtoffer minderjarig was, leidt dit tot een verzwarend element. In het strafwetboek zijn ook voor misdrijven op minderjarigen hogere straffen omschreven. De rechter kan van mening zijn dat enkel een hogere straf niet genoeg is. De strafmaat zal hij dan verzwaren door een bijkomende straf toe te kennen. Ook indien de beklagde een wapen heeft gebruikt tijdens het misdrijf, kan dit leiden tot een bijkomende straf. Dit omdat het gebruik van een wapen een verzwarend element is, dat een zwaardere straf verdient. Deze zwaardere straf kan gevonden worden in een bijkomende straf. Verder kan een bijkomende straf worden opgelegd indien het slachtoffer verwondingen heeft aangezien dit een verzwarend element is dat een zwaardere straf eist. Net zoals het feit dat een slachtoffer weerstand heeft geboden en de beklagde het misdrijf toch heeft verdergezet, kan leiden tot een zwaardere straf. Het slachtoffer liet op die manier duidelijk blijken dat het niet opgezet was met de situatie. Indien de beklagde dan toch het misdrijf heeft verdergezet, kan een bijkomende straf een oplossing bieden om zo tot een zwaardere straf te komen. Als laatste wordt ook de controlevariabele voor aantal rechters opgenomen. Rechters die samen een zaak behandelen, dienen een compromis te sluiten omtrent de strafmaat. Een bijkomende straf toevoegen kan voor de rechter een reden zijn om toch akkoord te gaan met de overige beslissingen van de strafmaat en om zo tot een akkoord te komen.

Deze analyse bekommt een determinatiecoëfficiënt (R^2) van 23,07%. Uit de tweede analyse in model 3 kan geconcludeerd worden dat geen enkele karakteristiek een significante invloed heeft op de bijkomende straf. Als laatste zouden we toch ook in dit model, meer bepaald in analyse 3, willen

controleren voor eventuele genderdiscriminatie en racisme door in het laatste model de controlevariabelen geslacht van de beklaagde en afkomst van de beklaagde op te nemen. Door toevoeging van deze controlevariabelen blijft de determinatiecoëfficiënt stabiel. Uit tabel 10 kan opgemerkt dat ook hier geen enkele karakteristiek van advocaten een significante impact heeft op de bijkomende straf die wordt toegekend aan de beklaagde. Dit gaat in tegen de verwachtingen van het onderzoek. Het is voor een rechter enkel mogelijk om een bijkomende straf op te leggen wanneer hij reeds een hoofdstraf heeft opgelegd. Een rechter kan dus bepaalde criteria (wettelijk of buitenwettelijk) hanteren om een bijkomende straf toe te wijzen aan de beklaagde omdat er een hogere strafmaat nodig is. Indien deze factor wel (niet) aanwezig is in de zaak, zal er ook een (geen) bijkomende straf toegekend worden. Voor een advocaat is het dus heel moeilijk zijn om een invloed uit te oefenen op deze criteria.

Model 3: bijkomende straf			
Karakteristiek	(1)	(2)	(3)
Ervaring	-0.0022166 (0.0039159)	-0.0042461 (0.0044818)	-0.0042122 (0.0045436)
Geslacht	-0.1327013** (0.062738)	-0.0868519 (0.074059)	-0.0854219 (0.0751602)
Universiteit			
• Vrije Universiteit Brussel	-0.0180613 (0.1332031)	-0.0745775 (0.1815674)	-0.0769331 (0.1814122)
• Katholieke Universiteit Leuven	0.0241078 (0.0749022)	0.0261767 (0.0817803)	0.0257133 (0.0832096)
• Universiteit Gent	-0.0751682 (0.1910379)	-0.1473633 (0.2014427)	-0.1482089 (0.2021522)
Diploma	0.02401 (0.0870177)	0.0439133 (0.1035495)	0.0430309 (0.1047773)
Grootte advocatenkantoor	0.0008789 (0.0020883)	0.0012112 (0.0030611)	0.0011531 (0.0031081)
Specialisatie			
• Aantal	-0.0075629 (0.014323)	-0.0007707 (0.0203741)	-0.0007961 (0.0205679)
• strafrecht	0.1248672 (0.0887316)	0.1357007 (0.1034729)	0.137875 (0.1032365)
Verbonden balie	-0.0794343 (0.1223883)	-0.0912621 (0.1383047)	-0.0920538 (0.1406325)
Vroegere veroordelingen zedemisdrijf		0.0645495 (0.0433185)	0.0641799 (0.0437205)
Relatie slachtoffer en beklaagde			
• Ex-partners		0.1009429 (0.2380568)	0.1008664 (0.2401114)

• Familie	0.0823054 (0.0981927)	0.0847358 (0.1009357)
• Partners	0.0112431 (0.1809298)	0.0093042 (0.1850845)
• vreemden	0.1180062 (0.0929474)	0.1178448 (0.093804)
<hr/>		
Leeftijd slachtoffer		
• SL < 10 jaar	0.2505242** (0.1140404)	0.2495134** (0.1157894)
• SL 10-14 jaar	-0.0272847 (0.0802779)	-0.0288801 (0.0820671)
• SL 14-16 jaar	0.1723233** (0.0733481)	0.1738085** (0.077976)
• SL 16-18 jaar	0.1921238** (0.066243)	0.1943723** (0.0688159)
• Niet nader te bepalen minderjarigen	-0.006131 (0.1150649)	-0.0066123 (0.1174544)
<hr/>		
Slachtoffer verwondingen	-0.015258 (0.0978162)	-0.0151393 (0.0994391)
<hr/>		
Slachtoffer weerstand	0.0120652 (0.0792516)	0.0099218 (0.0824193)
<hr/>		
rechters	-0.3731014** (0.1414905)	-0.3751013** (0.1438998)
<hr/>		
Geslacht beklaagde		0.0747969 (0.1208401)
<hr/>		
Afkomst beklaagde		-0.0032509 (0.0857885)
<hr/>		
N	159	125
R ²	0.0602	0.2307
		0.2310

Tabel 10: model 3 bijkomende straf

** significant op 5%
* significant op 10%
standaardfouten tussen haakjes

Conclusie

Het empirisch onderzoek wil een antwoord vinden op volgende vraag: "Welke karakteristieken van advocaten hebben een significante invloed op de veroordelingbeslissing en strafmaat van een beklaagde in een zedenzaak behandeld door een correctionele rechtbank in België?". Als eerste werd er gekeken of karakteristieken van advocaten een invloed hebben op de veroordelingsbeslissing. Hierbij kan geconcludeerd worden dat enkel hypothese zeven en hypothese één bevestigd kunnen worden. Namelijk dat de opleiding van de advocaat een impact heeft op de veroordelingsbeslissing. De parameter Universiteit van Gent is significant op het 10% niveau in model 1. Wanneer er dan extra controlevariabelen aan worden toegevoegd die ook een

invloed hebben op de veroordelingsbeslissing, merken we op dat de karakteristiek Universiteit van Gent significant wordt op het 5% niveau. In het laatste model, waarin de meeste controlevariabelen werden toegevoegd, nemen we waar dat advocaten afgestudeerd aan de Universiteit van Gent zorgen voor een 36% lagere kans op een veroordeling of opschorting. Dit wil zeggen dat deze advocaten een bepaalde strategie sterker krijgen aangeleerd die een voordeel oplevert voor de beklaagden in het proces. Dit geldt ook voor advocaten met meer ervaring. In het laatste model stellen we vast dat de parameter ervaring significant wordt op het 10% niveau. Een advocaat met meer ervaring zorgt dus voor een kleinere kans op veroordeling en opschorting. Een verklaring hiervoor ligt bij de bekwaamheid die deze advocaten verwerven doordat ze hun job reeds enkele jaren uitvoeren. Ze weten welke argumenten belangrijk zijn. Bijkomend zijn ze ook op de hoogte van de argumenten die de tegenpartij zeker zal aanhalen en hoe ze deze moeten weerleggen. Verder zijn ze ook op de hoogte van de procedures en regels die van kracht zijn binnen een rechtbank. Als laatste kan worden gesteld dat ze ook vertrouwd zijn met de magistraten en welke verwachtingen, waarden en gedragingen waar zij belang aan hechten. De strategie die ze toepassen kan dus worden aangepast om binnen deze regels, procedures, gedragingen, waarden en verwachtingen te passen. Hierbij kunnen we dus besluiten dat enkel opleidingsniveau en ervaring een invloed heeft op de veroordelingbeslissing die de rechter neemt.

De strafmaat werd gemeten door de duur van de effectieve gevangenisstraf en de bijkomende straf die werd toegewezen aan de beklaagde. Echter kan worden vastgesteld dat geen enkel effect in deze modellen zijn significante invloed kan behouden naarmate er meerdere controlevariabelen worden toegevoegd. Deze controlevariabelen zijn wel belangrijk aangezien dit elementen zijn die ook een invloed hebben op de beslissing die de rechter neemt in verband met de beslissing rond de strafmaat. Geen enkele hypothese kan bevestigd worden en dus zal een advocaat zijn beklagde geen lagere strafmaat kunnen bezorgen bij zedenzaken behandeld door een Belgische correctionele rechtbank. Hierbij kan besloten worden dat de strafmaat in grote mate beïnvloed wordt door harde bewijzen en (buiten)wettelijke criteria waarop een advocaat weinig vat heeft. Bijvoorbeeld het gerechtelijk verleden van de dader, de relatie die er was tussen het slachtoffer en de dader, het gebruik van een wapen tijdens het misdrijf, een minderjarig slachtoffer etc. Dit zijn factoren die een advocaat dus niet kan verdraaien om zo een gunstigere uitkomst te bekomen voor zijn cliënt. Ook voor de bijkomende straf kunnen we specifiek vermelden dat een rechter dit zal toekennen op basis van een objectief elementen aanwezig in de zaak zoals het gebruik van een wapen.

Hoofdstuk 6: Conclusie

Conclusie

Dit onderzoek behandelt volgende centrale onderzoeksvraag: "In welke mate hebben de karakteristieken van een advocaat invloed op de veroordelingbeslissing en strafmaat die beklaagden toegewezen krijgen in zedenzaken behandeld door een correctionele rechtbank?" Deze werd opgesplitst in verschillende deelvragen. Om dit onderzoeksthema nauwgezet te analyseren werden er drie deelvragen opgesteld. In dit hoofdstuk zullen al deze deelvragen beantwoord worden.

1. Welke karakteristieken van advocaten hebben een significante invloed op de veroordelingbeslissing, type straf en strafmaat volgens internationale onderzoeken?

Om een inzicht te krijgen in de karakteristieken die een invloed kunnen hebben op de veroordelingsbeslissing en strafmaat, werd als eerste een literatuuronderzoek uitgevoerd. Zoals beschreven in de eerste deelvraag werden alle internationale onderzoeken opgenomen ongeacht de onderzochte uitkomst. Zo was het mogelijk om een selectie te maken van alle karakteristieken die mogelijk een significante invloed hebben op veroordelingsbeslissing en strafmaat.

Uit de bestaande literatuur kan besloten worden dat de straftoemeting beïnvloed wordt door advocaten. Als eerste kan besloten worden, op basis van literatuuronderzoek, dat het geslacht van de advocaat een significante invloed heeft. Mannen en vrouwen bezitten een ander stijl van communiceren. Dit geldt ook voor de communicatie naar de rechter toe. Mannen zullen eerder agressief en assertief hun standpunt verdedigen. Vrouwen daarentegen hanteren een minder directe aanpak. Afhankelijk van de rechter is een andere presentatiestijl gewenst. Daarenboven is uit onderzoek ook gebleken dat mannen sneller opteren voor een ruilstrategie, namelijk de beklaagde laten bekennen om zo een lagere straf te kunnen afdwingen. Als laatste speelt de geloofwaardigheid van de advocaat zelf mee. Een vrouw die de belangen van een verkrachter verdedigt, is minder overtuigend. Een volgende karakteristiek met een significante impact is de afkomst van de beklaagde. Hierbij duidde onderzoek aan dat Latijns-Amerikaanse advocaten een voordeel hebben ten opzichte van alle andere advocaten. Een verklaring hiervoor wordt gevonden in de cliëntenkring van deze advocaten. Noodgedwongen oefenen zij hun beroep vaak uit in een lager marktsegment waar ze betere resultaten halen. In dit segment is er geen sprake van communicatiestoornissen aangezien de advocaat en de cliënt dezelfde moedertaal hebben. Verder zal een advocaat ook een gunstigere uitkomst behalen wanneer hij gespecialiseerd is in het vakgebied waartoe de zaak behoort. Het aantal jaren ervaring waarover een advocaat beschikt, zorgt ook voor een positievere uitkomst. Deze advocaten hebben immers enige bekwaamheid opgedaan in hun vak. Hierdoor zijn ze beter op de hoogte van de procedures en regels die van kracht zijn binnen een rechtbank waardoor ze minder fouten maken. Bovendien zijn ze vertrouwd met de magistraten die de zaken behandelen. Bijgevolg kunnen ze inspelen op de waarden, verwachtingen en gedragingen van deze personen om een gunstige uitkomst te behalen.

Onderzoek duidt in feite aan dat advocaten met ervaring beter in staat zijn om te bepalen welke argumenten hun zaak ten goede zouden komen, welke argumenten van de tegenpartij zeker weerlegd moeten worden en welke elementen best niet of slechts kort worden vermeld op het proces. Daarnaast kunnen advocaten die in een advocatenkantoor werken zich beter voorbereiden. Advocatenkantoren hebben een grotere (institutionele) kennis. Advocaten werkzaam in dergelijk kantoor worden ondersteund met betrekking tot de argumenten die ze moeten aanhalen en de argumenten die de tegenpartij zal opwerpen. Daarbij sluit aan dat deze kantoren in het bezit zijn van middelen waarmee ze hun zaak degelijk kunnen voorbereiden en zelfs indien nodig experts kunnen aanstellen. Als laatste stelde onderzoek vast dat advocatenkantoren een netwerk hebben waarop ze kunnen bouwen. Zo zijn ze sneller op de hoogte van de nieuwe wetgeving waaraan ze zich kunnen aanpassen maar ook hebben ze zelf een invloed op deze nieuwe wetgeving. Ook succesvolle advocaten zorgen voor een positieve uitkomst. Ze zijn in staat om het *prisoner's dilemma* weg te werken door in te spreken op hun cliënt. Een goed ingelichte cliënt kan zo akkoord gaan met een strategie die zorgt voor de beste uitkomst. Als laatste zorgen eliteadvocaten voor een positieve uitkomst van de zaak. Deze titel wordt verleend aan advocaten met ervaring of die reeds veel succes behaalden.

Er werden echter ook karakteristieken gevonden die tegen de verwachtingen in geen invloed hadden op de uitkomst van de zaak. Zo had opleidingsniveau geen significante invloed. Het is volgens auteurs enkel mogelijk om bekwaamheid op te bouwen via werkervaring en zo een significante impact uit te oefenen op een uitkomst van de zaak. Zo kan een advocaat ook niet via zijn voorbereiding de straftoemeting beïnvloeden. Om via voorbereiding een extra invloed te kunnen uitoefenen op de straftoemeting zijn er extra uren nodig om aan de zaak te werken. Echter zal een advocaat meerdere zaken opnemen om voldoende inkomen te garanderen. Een extra inspanning leveren in de zaak voor een gunstigere uitkomst blijkt dus niet mogelijk. Als laatste werd er ook geen verschil gevonden tussen een pro deo of private advocaat ondanks de hypothese van de auteurs.

2. *Welke criteria volgen rechters op in hun keuze omtrent de veroordelingbeslissing en strafmaat die ze toekennen aan een beklaagde in zedenzaken?*

Het is aan de rechter om een beslissing te nemen omtrent de veroordeling en indien nodig de strafmaat te bepalen die de beklaagde krijgt toegewezen. Het is bijgevolg ook van belang om na te gaan welke criteria de rechter ter harte neemt om tot een beslissing te komen. Als eerste zijn er bepalingen in de wet omschreven waar de rechter rekening mee dient te houden. De strafverzwarende en strafverminderende bepalingen zijn de twee wettelijke reguleringen die een rechter ondersteunen in zijn beslissing. Verzwarende omstandigheden, bijvoorbeeld zware gevolgen van een misdrijf of de relatie tussen dader en slachtoffer en wettelijke herhalingen wanneer de dader opnieuw een strafbaar feit pleegt, zorgen voor een hogere straf. Indien er strafverminderende verschoningsgronden zijn zoals een minderjarige beklaagde of verzachtende omstandigheden, zal de straf lager liggen. Bovendien kan een samenloop van misdrijven ook zorgen voor een lagere straf alsook indien een zaak niet werd behandeld binnen een redelijke termijn.

Deze wettelijke criteria volstaan echter niet om te voldoen aan het gelijkheidsbeginsel. Een rechter moet een gelijke straf opleggen in gelijke zaken. Bijgevolg nemen de rechters nog buitenwettelijke criteria ter harte om een strafmaat te kunnen bepalen. Deze kunnen worden onderscheiden in daadgebonden, dadergebonden en rechtergebonden factoren. Daadgebonden factoren worden opgenomen om de ernst van het misdrijf op te nemen in de beslissing. Het kan hier gaan om de gevolgen van het misdrijf voor zowel de maatschappij als voor het slachtoffer. Dadergebonden factoren bevatten criteria van de dader zelf zoals het geslacht van de dader of getoonde medewerking tijdens het proces. Als laatste zijn er ook rechtergebonden factoren. Zo heeft elke rechter een verschillend doel dat hij wil bereiken met een strafmaat. Ze zullen dus ook een andere strafmaat opleggen om hun eigen doel te bereiken. Het openbaar ministerie heeft een invloed op de straftoemeting aangezien zij de strafeis opstellen. Dit kan de rechter gebruiken als referentiepunt om zijn beslissing te nemen. Daarnaast bevat de werking van het openbaar ministerie aspecten die indirect een invloed uitoefenen op de straftoemeting. Zo heeft het openbaar ministerie de mogelijkheid om in beroep te gaan wanneer ze de strafmaat niet gepast achten. De rechter zal dit willen vermijden en bijgevolg zijn straf niet te ver laten afwijken van de strafeis gesteld door het openbaar ministerie.

3. In welke mate hebben de karakteristieken van een advocaat invloed op de veroordelingsbeslissing en strafmaat die beklagden toegewezen krijgen in zedenzaken behandeld door een correctionele rechtbank?

We zijn echter vooral geïnteresseerd hoe de straftoemeting in België beïnvloed kan worden. Anders dan in de literatuurstudie, kunnen we besluiten dat veel van de factoren uit het empirisch gedeelte geen significante impact hebben bij zedenzaken behandeld door een correctionele rechtbank.

De parameter Universiteit van Gent is de enige waarvan gesteld kan worden dat deze een blijvende significante impact heeft op de veroordelingsbeslissing na het toevoegen van controlevariabelen. Hieruit kan toch worden geconcludeerd dat de plaats waar de advocaat afstudeert, van invloed kan zijn op de veroordeling van de beklagde. Bijgevolg kan de hypothese worden bevestigd dat opleidingsniveau een impact heeft op de veroordelingsbeslissing. Advocaten afgestudeerd aan de Universiteit van Gent zorgen voor een 36% lagere kans op veroordeling wanneer alle elementen die een belangrijke invloed kunnen hebben op veroordeling worden toegevoegd. Dit effect is enkel gemeten aan één correctionele rechtbank in België. Aan deze rechtbank zorgen advocaten afgestudeerd aan de universiteit van Gent dus voor een kleinere kans op veroordeling. Dit zal als gevolg hebben dat cliënten met een zedenzaak aan deze correctionele rechtbank zullen kiezen voor een advocaat afgestudeerd aan de universiteit van Gent voor hun verdediging. Deze advocaten kunnen dit bereiken doordat een bepaalde strategie in hun opleiding sterk aan bod is gekomen met een gunstige uitkomst bij zedenzaken als gevolg.

Verder bleek in de laatste analyse dat het aantal jaren ervaring ook een significante invloed heeft op de veroordelingsbeslissing. Dit model bevat alle elementen die van invloed zijn op de veroordelingsbeslissing waardoor we kunnen concluderen dat aantal jaren ervaring ook een kleine

invloed heeft op de veroordelingsbeslissing. Een extra jaar ervaring zorgt voor een 0,5% lagere kans op veroordeling. Ook deze hypothese kan dus bevestigd worden. Deze advocaten bezitten dus een grotere bekwaamheid door de jarenlange uitoefening van hun job. Ze zijn in staat, door de kennis die ze hebben verworven over de procedures en regels van kracht binnen een rechtbank alsook over de waarden, gedragingen en verwachtingen van de rechters die de zaak voorzitten, om een gunstigere uitkomst te bekomen. Mede doordat deze de advocaat in staat stellen om minder fouten te maken en argumenten te kunnen winnen.

In het tweede model werd de impact nagegaan op de effectieve gevangenisstraf. Er zijn verschillende elementen uit een zaak die impact hebben op deze afhankelijke variabele. Bijgevolg zijn er vier analyses gedaan waarbij steeds extra controlevariabelen werden opgenomen. Zo kon bepaald worden welke karakteristieken hun significante invloed behouden. Zo merken we op dat de significante invloed van aantal jaren ervaring uit analyse 1 verdwijnt in de volgende drie analyses. Ook de impact op de afhankelijke variabele, bijkomende straf, werd dus onderzocht. Hier kunnen we uit model 3 vaststellen dat geen enkele karakteristiek van advocaten een significante impact heeft op deze afhankelijke variabele. We kunnen hieruit besluiten dat geen enkele hypothese bevestigd kan worden met betrekking tot de strafmaat aangezien duur van de effectieve gevangenisstraf en bijkomende straf niet worden beïnvloed door karakteristieken van advocaten. Hieruit kunnen we dus besluiten dat de strafmaat door de rechter vooral bepaald wordt op zaken die objectief beoordeeld kunnen worden. Dit zowel voor de effectieve gevangenisstraf als de bijkomende straf neemt de rechter zijn beslissing dus op basis van bewijs dat aanwezig is, de relatie tussen het slachtoffer en de dader, gebruik van een wapen etc. Elementen in het proces die door de advocaat beïnvloed zouden kunnen worden, zijn dus van minder belang in de beslissing van de rechter.

Enkel de karakteristiek opleidingsniveau is dus in beperkte mate van invloed op de veroordelingsbeslissing. Alle overige karakteristieken hebben dus geen invloed op de strafmaat en veroordelingsbeslissing die aan een beklagde wordt toegekend door de rechter. Ondanks het feit dat de rechter een discretionaire bevoegdheid heeft, zal de advocaat dus zeer weinig invloed kunnen uitoefenen op de beslissing van de rechter.

Limieten en verder onderzoek

Er zijn wel enkele kritische bedenkingen die kunnen gemaakt worden bij dit onderzoek. Als eerste is de dataset verzameld aan dezelfde rechtbank. We kunnen wel opmerken dat de steekproef van zedenzaken representatief kan zijn voor zedenzaken die worden behandeld door een andere correctionele rechtbank. De karakteristieken van advocaten kunnen echter wel beïnvloed worden door de rechtbank waar de steekproef is afgenomen. Zo meet de karakteristiek, verbonden balie, aan welke balie de advocaten verbonden zijn. Verwacht wordt dat advocaten verbonden aan de balie in hetzelfde arrondissement als waar de rechtbank gelegen is een gunstigere uitkomst kunnen bekomen. In deze analyse is dit effect slechts gemeten van de enige balie die in hetzelfde arrondissement ligt als de rechtbank. Voor verder onderzoek valt er aan te bevelen dat dit effect

nog geanalyseerd kan worden bij andere correctionele rechtbanken. Op die manier kan het resultaat van dit onderzoek bevestigd worden. Verder is er een volgende karakteristiek die ook hierdoor beïnvloed kan worden, namelijk opleidingsniveau. Deze wordt ook gemeten door na te gaan waar de advocaten zijn afgestudeerd. Aangezien de universiteiten verspreid zijn over het hele land zullen niet alle universiteiten gelijk vertegenwoordigd zijn in de dataset. Het effect van de Universiteit van Gent kan verschillend zijn voor een andere correctionele rechtbank. Het is dus noodzakelijk om in ander onderzoek deze analyse verder te zetten. Op die manier is het mogelijk om een duidelijk beeld te krijgen van de invloed van de universiteit waar een advocaat is afgestudeerd alsook de bijhorende verklaringen. Verder onderzoek dient dus na te gaan of de universiteit van Gent eenzelfde significante invloed heeft bij andere correctionele rechtbanken.

Een volgende aanbeveling kan gevonden worden in de determinatiecoëfficiënten die niet voor elke analyse hoog zijn. Een lagere determinatiecoëfficiënt wil zeggen dat de afhankelijke variabelen door nog andere variabelen wordt verklaard dan degene opgenomen in de analyse. Het is dus van belang om deze elementen ook op te nemen aangezien deze de beslissing van de rechter ook beïnvloeden. Indien de determinatiecoëfficiënt groter is, kan de invloed van karakteristieken van advocaten op de afhankelijke variabele met meer zekerheid worden bepaald. Verder onderzoek kan uitwijzen welke variabelen hier nog extra moeten worden opgenomen.

Ook bevat onze dataset enkel zedenzaken. In deze zaken zijn er vaak harde bewijzen die leiden tot een veroordeling en bijgevolg een strafmaat. Zoals DNA-bewijs, fysiek bewijs, getuigen etc. zijn elementen die toch op een regelmatige basis aanwezig zijn in een dossier. Dit in tegenstelling tot zaken met betrekking tot aansprakelijkheid. Hierbij moet bijvoorbeeld als je op basis van art. 1382 BW iemand aansprakelijk wil stellen eerst aantonen dat deze persoon een fout heeft begaan, de schade die je hierdoor hebt geleden en het oorzakelijk verband tussen de fout en de schade. Het is duidelijk omslachtiger om dit aan te tonen.

Daarnaast bevat onze dataset enkel de eerste procedure. Indien de zaak in beroep werd behandeld werd dit buiten beschouwing gelaten. Indien je als cliënt niet tevreden bent over het verloop van het proces of de uitkomst van de zaak, kan je in hoger beroep gaan. Hier zal een rechter van een hoger rechtscollege opnieuw volledig de zaak herbekijken en een nieuwe beslissing nemen. Het is mogelijk dat advocaten voor hun zaken in beroep een nieuwe voorbereiding treffen aangezien ze reeds een proces achter de rug hebben. Op die manier kunnen ze de zaak op een andere manier voorbereiden. Karakteristieken van advocaten kunnen hierbij van invloed zijn om de zaak op een alternatieve manier te kunnen opmaken en voorbereiden. Het is dus een mogelijkheid voor verder onderzoek om na te gaan hoe de karakteristieken van advocaten een invloed hebben op de procedure in hoger beroep.

Als laatste nog een aanbeveling voor verder onderzoek. We merken uit dit onderzoek op dat er eigenlijk zeer weinig karakteristieken van advocaten een significante impact hebben op de veroordelingsbeslissing en strafmaat. Echter blijkt uit de probleemstelling dat er wel advocaten meer in de media-aandacht staan. Mogelijk kan het dat karakteristieken van advocaten wel een invloed hebben op andere strafzaken of burgerzaken. Daarnaast kan het interessant zijn om te

onderzoeken of het wel een verschil maakt tussen jezelf verdedigen of verdediging met behulp van een advocaat. Dit is een interessante denkpiste aangezien advocaten toch een meerwaarde hebben door hun job uit te voeren. Indien dit niet bevestigd kan worden, zal dit grote maatschappelijke gevolgen hebben.

Lijst van geraadpleegde werken

- Abrams, D. S., & Yoon, A. H. (2007). The Luck of The Draw: Using Random Case Assignment to Investigate Attorney Ability. *The University of Chicago Law Review*, 74(4), 1145-1178.
- Anderson, J. M., & Heaton, P. (2011). How much difference does the lawyer make? The effect of defense counsel on murder case outcomes. 1-43.
- Belga. (2016). Nieuw mes duikt op in zaak van O.J. Simpson. *Knack*.
- Beyens, K. (2000). Straffen als sociale praktijk *VUBpress*.
- Boutellier, J. (2011). Misdad en straf in populistische context. *Justitiële verkenningen*.
- Bracke, A. (2010). Mogelijke beperkende werking van het Europees mededingingsrecht op de beroepsregulering voor advocaten.
- Callaert. (z.j.). steekproefmethoden.
- Daicoff, S. (1997). Lawyer Know Thyself: A Review of Empirical Research on Attorney Attributes Bearing on Professionalism. *The American University Law Review*, 46, 1340-1428.
- De Bock, S. (2016a). Analyse van onze assisenverslaggever Steven De Bock: "Dit arrest is één grote kaakslag voor onderzoekers". *Het Nieuwsblad*.
- De Bock, S. (2016b). Hoe de advocaat van Wesphael steen voor steen het dossier tegen zijn cliënt afbreekt. *Het Nieuwsblad*.
- De Busscher, M., Meese, J., Van Der Kelen, D., & Verbist, J. (2015). *Strafrecht Duiding 2015*. Hoogstraten: Larcier.
- De Smedt, W. (2015). Alle gevangenisstraffen uitvoeren: de tjevenstreek van Koen Geens. *Knack*.
- Decaigny, T. (2003). Plea-bargaining in België: een koekoeksei? *Jura Falconis*, 39(3), 457-476.
- Duker, M. (2003). Legitieme straftoemeting.
- Englich, B., Mussweiler, T., & Strack, F. (2006). Playing Dice with Criminal Sentences: The Influence of Irrelevant Anchors on Experts' Judicial Decision Making *Personality and Social Psychology Bulletin*.
- Europese Unie. (2006). Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:292E:0105:0109:NL:PDF>
- Flemming, R. B., & Krutz, G. S. (2002). Repeat Litigators and Agenda Setting on the Supreme Court of Canada. *Canadian Journal of Political science* 35(4), 811-834.
- Fox, C., & Birke, R. (2002). Forecasting trial outcomes: Lawyers assign higher probability to possibilities that are described in greater detail. *Law and Human Behavior*.
- Hahn, P. W., & Clayton, S. D. (1996). The Effect of Attorney Presentation Style, Attorney Gender and Juror Gender on Juror Decision. *Law and Human Behavior*, 20(5), 533-553.
- Haire, S. B., Lindquist, S. A., & Hartley, R. (1999). Attorney Expertise, Litigant Success and Judicial decisionmaking in the U.S. Courts of Appeals. *Law & Society Review*, 33(3), 667-685.
- Harris, C. T., Peeples, R., & Metzloff, T. B. (2005). Who Are Those Guys? An Empirical Examination of Medical Malpractice Plaintiffs' Attorney. *SMU Law review*, 58, 225-250.
- Haynie, S. L., & Sill, K. L. (2007). Experienced Advocates and Litigation Outcomes. *Political Reserach Quaterly*, 60(3), 443-453.
- Huybrechts, L. (2001). Plaats en rol van de strafrechter in de strafrechtsbedeling. *Panopticon*, 65-79.
- Justitie. (2016). Criminaliteit. Retrieved from <http://www.belgium.be/nl/justitie/veiligheid/criminaliteit>
- Lederman, L., & Hrung, W. B. (2006). Do Attorneys do their clients justice? An empirical study of lawyers' effects on tax court litigation outcomes. *Wake Forest review*, 41, 62.
- Murayama, M. (1999). Does a lawyer make a difference? Effects of a lawyer on mediation outcome in Japan. *International journal of law, policy, and the family*, 13(1), 52.
- Nagel, S. (1973). Effects of Alternative Types of Counsel on Criminal Procedure Treatment. *Indiana Law Journal*, 48(3).
- Nijboer, H. (2005). Legitieme straftoemeting. *Tijdschrift voor criminologie*, 47(1).
- Orde van advocaten Balie Hasselt. (2016). taakomschrijving advocaat. Retrieved from http://baliehasselt.be/Taakomschrijving_advocaat/4158/baliehasselt
- Raats, S. (2011). De motiveringsverplichting als waarborg tegen rechterlijke willekeur? *NC*, 230-242.
- Rozie, J. (2007). Actualia omtrent de bepaling en motivering van de straf. *NC*(177).
- Rozie, J., Monsieurs, A., & Vanderhallen, M. (2010). Consistente bestraffing: utopie of realiteit? De houding van magistraten tegenover consistentie in de strafvordering doorgelicht. *RW*(90).
- Shinall, J. B. (2010). Slipping Away from Justice: The effect of Attorney Skill on Trial Outcome. *Vanderbilt Law Review*, 63(1), 40.

- Sigal, J., Braden-Maguire, J., Hayden, M., & Mosley, N. (1985). The effect of presentation style and sex on lawyer on jury decision-making behavior *Psychology: A Quarterly Journal of Human Behavior*, 22(3-4), 13-19.
- ssj. (2016). Rechter geeft beklaagde nog allerlaatste kans. *Het Nieuwsblad*.
- Stock, J., & Watson, M. (2014). *Introduction to econometrics*: Pearson Education Limited.
- Stroobants, J. (2013). *Hebben strafrechters een beleid?* (Master in de criminologische wetenschappen), KULeuven, Leuven.
- Szmer, J., Johnson, S. W., & Sarver, T. A. (2007). Does the Lawyer Matter? Influencing Outcomes on the Supreme Court of Canada. *Law & Society Review*, 41(2), 26.
- Teerlinck, E. (2014). *De relatie tussen strafeis en vonnis*. (Master in de rechten), Universiteit Gent, Gent.
- Trebilcock, M., & Yoon, A. (2016). Equality Before the Law? Evaluating Criminal Case Outcomes in Canada. *Osgoode Hall Law Journal*, 53.
- Van Daele, D. (2003). *Het openbaar ministerie en de afhandeling van strafzaken in Nederland*. Leuven: Universitair pers Leuven.
- Van Kerckvoorde, J. (1981). Straftoemeting bij winkeldiefstal. *Panopticon*, 335-347.
- Van Velthoven, B. C. J., & Van Wijck, P. C. (2011). *Recht en Efficiëntie* (Vol. 5): Kluwer.
- Vander Beken, T., & Balcaen, A. (2009). Dossiervoering door de rechter: beperkingen op de discretionaire bevoegdheid van de rechter bij de straftoemeting. *Environmental lawforce*, 5.
- Vanderbeken, T., & Balcaen, A. (2009). Dossiervoering door de rechter: beperkingen op de discretionaire bevoegdheid van de rechter bij de straftoemeting. *Enviromental lawforce working paper*.
- Vanhamme, F., & Beyens, K. (2007). La recherche en sentencing: un survol contextualisé. *Déviance et Société*, 199-205.
- Verbruggen, F., & Verstraeten, R. (2014). *Strafrecht en strafprocesrecht*. Antwerpen: Maklu.
- Vervaele, J. (1991). Het openbaar ministerie in de strafrechtspleging. *rechtskundig weekblad*, 30, 1014-1023.
- Wauters, R. (2015). Orde van Vlaamse Balies hard voor media-advocaten: "Rechtspraak is geen spektakel". *De Morgen*.
- Wermink, H., De Keijser, J., & Schuyt, P. (2012). Verschillen in straftoemeting in soortgelijke zaken. Een kwantitatief onderzoek naar de rol van specifieke kenmerken van de dader. *NJB*, 199-205.

Bijlagen

Bijlage 1: controlevariabelen

Variabelen beklagde	Soort	Kwalificatie
Voorhechtenis bij vonnis	Dummy variabele	1 = in voorhechtenis bij vonnis 0 = niet in voorhechtenis bij vonnis
Beklaagde geslacht	Dummy variabele	1 = man 0 = vrouw
Beklaagde geboren in buitenland of in België	Dummy variabele	1 = België 0 = buitenland
Beklaagde gehuwd	Dummy variabele	1 = gehuwd 0 = andere burgerlijke staat
Beklaagde ongehuwd	Dummy variabele	1 = gehuwd 0 = andere burgerlijke staat
Beklaagde gescheiden	Dummy variabele	1 = gescheiden 0 = andere burgerlijke staat
Beklaagde weduwstaat	Dummy variabele	1 = weduwstaat 0 = andere burgerlijke staat
Beklaagde vernietigd huwelijk	Dummy variabele	1 = vernietigd huwelijk 0 = andere burgerlijke staat
Aantal vroegere veroordelingen zedenmisbruik	Continue variabele	Aantal vroegere veroordelingen betreffende zedenmisbruik
Beklaagde onder invloed	Dummy variabele	1 = Beklaagde onder invloed 0 = Beklaagde niet onder invloed
Beklaagde alle zittingen aanwezig	Dummy variabele	1 = alle zittingen aanwezig 0 = niet alle zittingen aanwezig
Bekentenis dader	Dummy variabele	1 = bekentenis 0 = geen bekentenis

Tabel 5: overzicht controlevariabelen beklagde

Variabelen zaak	Soort	Kwantificatie
Gebruik wapen	Dummy variabele	1 = gebruik wapen 0 = geen gebruik wapen
Fysiek bewijs	Dummy variabele	1 = fysiek bewijs 0 = geen fysiek bewijs
Slachtoffer en dader: relatie ex-partners	Dummy variabele	1 = ex-partners 0 = andere relatie

Slachtoffer en dader: relatie familie	Dummy variabele	1 = familie 0 = andere relatie
Slachtoffer en dader: relatie kennissen	Dummy variabele	1 = kennissen 0 = andere relatie
Slachtoffer en dader: relatie kennissen en familie	Dummy variabele	1 = kennissen en familie 0 = andere relatie
Slachtoffer en dader: relatie leerkracht	Dummy variabele	1 = leerkracht 0 = andere relatie
Slachtoffer en dader: relatie partners	Dummy variabele	1 = partners 0 = andere relatie
Slachtoffer en dader: relatie vreemden	Dummy variabele	1 = vreemden 0 = andere relatie
Kwalificatie misdrijf: kinderpornografie	Dummy variabele	1 = (bezit) kinderpornografie 0 = andere kwalificatie
Kwalificatie misdrijf: aanranding van de eerbaarheid	Dummy variabele	1 = aanranding van de eerbaarheid 0 = andere kwalificatie
Kwalificatie misdrijf: aanslag tegen de zeden	Dummy variabele	1 = aanslag tegen de zeden 0 = andere kwalificatie
Kwalificatie misdrijf: misdaad van verkrachting	Dummy variabele	1 = misdaad van verkrachting 0 = andere kwalificatie
Kwalificatie misdrijf: openbare zedenschennis	Dummy variabele	1 = openbare zedenschennis 0 = andere kwalificatie
Kwalificatie misdrijf: belaging	Dummy variabele	1 = belaging 0 = andere kwalificatie
Kwalificatie misdrijf: prostitutie	Dummy variabele	1 = prostitutie 0 = andere kwalificatie
Kwalificatie misdrijf: andere	Dummy variabele	1 = andere 0 = andere kwalificatie
Aantal tenlasteleggingen	Continue variabele	Aantal tenlasteleggingen
Aantal rechters	Dummy variabele	1 = 3 rechters 0 = 1 rechter
DNA-bewijs	Dummy variabele	1 = DNA bewijs aanwezig 0 = geen DNA bewijs

Tabel 6: overzicht controlevariabelen zaak

Controlevariabelen slachtoffer	Soort	Kwantificatie
Slachtoffer risicovol gedrag	Dummy variabele	1 = risicovol gedrag 0 = geen risicovol gedrag
Slachtoffer onder invloed	Dummy variabele	1 = slachtoffer onder invloed 0 = slachtoffer niet onder

		invloed
Slachtoffer verwondingen	Dummy variabele	1 = slachtoffer heeft verwondingen 0 = slachtoffer heeft geen verwondingen
Slachtoffer weerstand	Dummy variabele	1 = slachtoffer biedt weerstand 0 = slachtoffer biedt geen weerstand
Slachtoffer jonger dan 10 jaar	Dummy variabele	1 = < 10 jaar 0 = andere leeftijd
Slachtoffer 10 tot 14 jaar	Dummy variabele	1 = 10-14 jaar 0 = andere leeftijd
Slachtoffer 14 - 16 jaar	Dummy variabele	1 = 14-16 jaar 0 = andere leeftijd
Slachtoffer 16 tot 18 jaar	Dummy variabele	1 = 16-18 jaar 0 = andere leeftijd
Niet nader te bepalen minderjarigen	Dummy variabele	1 = Niet nader te bepalen minderjarige 0 = andere leeftijd
Meerderjarig	Dummy variabele	1 = meerderjarig 0 = andere leeftijd

Tabel 7: overzicht controlevariabelen slachtoffer

Bijlage 2: correlaties

Model 1

	Veroordeling beslissing	Aantal jaren ervaring	Geslacht advocaat	VUB	KUL	UGENT	Extra Diploma
Veroordeling beslissing	10.000						
Aantal jaren ervaring	0.0158	10.000					
Geslacht advocaat	0.0074	0.3567	10.000				
VUB	-0.0916	0.0779	0.0700	10.000			
KUL	0.0385	0.1300	-0.3238	-0.1845	10.000		
UGENT	-0.1445	0.1798	-0.0228	-0.0734	-0.1562	10.000	
Extra Diploma	-0.0819	-0.0624	-0.0152	0.0040	-0.1296	0.3166	10.000
Grootte advocatenkantoor	0.0968	-0.0262	0.1740	-0.0833	-0.0640	-0.0632	-0.1323
Aantal vakgebieden	0.0061	0.0456	-0.0165	0.0503	0.1438	0.1357	0.3108
Strafrecht	0.0538	-0.1424	-0.0250	0.1108	-0.0613	0.0793	-0.1761
Verbonden balie	-0.0320	0.1033	0.0009	0.0244	-0.1734	-0.1585	-0.2775
Bekentenis dader	0.4006	-0.0313	0.0150	-0.0795	0.0519	-0.0522	0.0987
Fysiek bewijs	0.5918	0.0182	0.0659	-0.1451	-0.0085	0.0690	-0.0331
Voorhechtenis bij vonnis	0.1330	-0.1486	-0.0822	-0.1433	-0.0646	-0.0061	-0.0118
Beklaagde geslacht	-0.0312	0.0569	-0.0404	0.0215	0.0458	0.0182	0.0434
Beklaagde afkomst	-0.0222	0.2769	0.1177	-0.0733	0.0879	-0.0261	-0.0229
Aantal rechters	-0.0544	-0.0454	0.0299	0.0375	-0.0146	-0.1491	-0.0211

<

Effectieve	10.000								
gevangenisstraf									
Aantal jaren ervaring	-0.1852	10.000							
Geslacht	0.0819	0.3654	10.000						
advocaat									
VUB	-0.0703	0.0434	0.0941	10.000					
KUL	-0.1617	0.1383	-0.2096	-0.2036	10.000				
UGENT	0.1291	0.2518	0.1407	-0.0638	-0.1407	10.000			
Extra	0.2893	-0.0558	-0.0296	-0.0607	-0.1104	0.3604	10.000		
Diploma									
Grooote	0.1264	-0.0307	0.2608	-0.0682	0.0182	-0.0214	0.0069		
advocatenkantoor									
Aantal	0.0909	0.0427	-0.0631	0.2158	0.0892	0.1641	0.4970		
vakgebieden									
Strafrecht	-0.0859	-0.1241	0.1489	0.1639	-0.0760	-0.0543	-0.1506		
Verbonden balie	-0.2411	0.0478	-0.0722	-0.0364	-0.1109	-0.1304	-0.3618		
Aanslag tegen de zeden	-0.0626	0.0152	-0.0700	-0.0517	0.2541	-0.0358	0.0965		
Misdaad van verkrachting	0.3045	0.0145	0.0668	-0.0207	0.1229	-0.0143	0.0947		
Openbare zedenschennis	0.0539	-0.0535	-0.1784	0.3934	-0.0801	-0.0251	-0.0697		
Belaging	-0.0440	-0.0150	0.0801	-0.0363	-0.0801	-0.0251	0.2051		
Prostitutie									
Ander	-0.0371	-0.0720	-0.1871	-0.1005	-0.1194	-0.0695	-0.1927		
Aantal tenlaste-									
leggingen									
Beklaagde onder invloed	-0.0288	-0.1227	-0.1871	0.0694	-0.0173	-0.0695	0.1331		
Gebruik wapen	0.0628	-0.0122	0.1141	-0.0517	-0.1141	-0.0358	-0.0992		
Slachtoffer <10jaar	0.0641	0.2533	0.1024	0.1040	0.1272	-0.1041	-0.0447		
Slachtoffer 10-14jaar	0.0492	0.2236	0.0925	-0.2171	0.2294	0.1459	0.0627		
Slachtoffer 14-16jaar	-0.1049	-0.0546	-0.0597	-0.0207	0.1861	-0.0143	-0.2414		

Slachtoffer 16-18jaar Niet nader te bepalen minderjarigen	0.0640	-0.1705	-0.1696	-0.0607	-0.0404	0.0385	0.1069
Slachtoffer verwondingen	0.0720	-0.1457	-0.0498	-0.1301	-0.1186	0.1036	0.1084
Ex-partners	-0.0626	-0.1585	-0.0700	-0.0517	0.0700	-0.0358	-0.0992
Familie	0.1137	-0.0827	0.1298	-0.1837	0.0765	0.0312	-0.0597
Partners	-0.0520	-0.1227	-0.0849	-0.1005	-0.0173	-0.0695	-0.0841
Vreemden	0.0878	0.1181	-0.0296	0.0557	-0.2505	0.1995	0.1813
Slachtoffer weerstand	-0.0467	-0.0425	0.1045	0.1693	0.0202	0.1170	0.0597
Vroegere veroordelingen zedenmisdrijf	0.5607	-0.1874	-0.1294	0.0458	-0.0407	-0.0661	-0.0025
Bekentenis beklaagde	0.1223	-0.0656	0.0664	-0.1319	0.1785	-0.0912	0.0073
Voorhechtenis bij vonnis	0.5176	-0.2198	0.0810	-0.1438	-0.2385	0.0816	0.0590
Aantal rechters	0.0626	-0.1432	0.0700	0.0517	-0.0700	-0.3874	-0.0965
Beklaagde geslacht	0.0440	0.0792	-0.0801	0.0363	0.0801	0.0251	0.0697
Beklaagde afkomst	-0.1201	0.2051	0.1438	-0.1249	0.1197	-0.0107	-0.0996
Beklaagde alle zittingen aanwezig	-0.1147	0.0872	-0.1230	-0.3389	0.1230	0.1087	0.0637

VII

	Grootte advocaten-kantoor	Aantal vakgebieden	Strafrecht	Verbonden ballie	Aanslag tegen de zeden	Misdad van ver-krachting	Openbare zeden-schennis
Grootte advocatenkantoor	10.000						
Aantal vakgebieden	-0.2862	10.000					
Strafrecht	0.1854	-0.1859	10.000				

Verbonden balie	-0.1620	-0.2796	0.1998	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Aanslag tegen de zeden	-0.0777	-0.1462	-0.1119	-0.1910	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Misdaad van verkrachting	0.0932	0.0978	-0.0099	-0.0619	-0.1294	10.000	10.000	10.000	10.000
Openbare zedenschennis	0.0921	0.0252	0.0645	-0.3137	-0.0203	-0.0909	-0.0909	10.000	10.000
Belaging	-0.0741	0.0764	0.0645	0.0455	-0.0203	-0.0909	-0.0909	-0.0143	-0.0143
Prostitutie	0.0423	-0.1931	-0.0478	0.1260	-0.0563	-0.2514	-0.2514	-0.0395	-0.0395
Ander	-0.0226	-0.0659	0.1639	-0.0364	-0.0517	-0.2309	-0.2309	-0.0363	-0.0363
Aantal tenlasteleggingen	-0.1413	-0.0205	0.0291	0.1209	0.0219	0.1828	0.1828	-0.1154	-0.1154
Beklaagde onder invloed	-0.1045	0.1708	0.0653	0.1260	-0.0563	-0.0552	-0.0552	-0.0395	-0.0395
Gebruik wapen	0.0546	-0.1462	0.0918	0.0649	-0.0290	-0.1294	-0.1294	-0.0203	-0.0203
Slachtoffer < 10jaar	-0.0610	0.0591	0.0131	-0.2368	-0.0844	0.3581	0.3581	0.2412	0.2412
Slachtoffer 10-14jaar	-0.1190	0.1890	-0.0422	-0.0857	0.0583	0.0131	0.0131	-0.0854	-0.0854
Slachtoffer 14-16jaar	-0.1793	-0.0398	0.0601	0.2017	0.0473	0.0897	0.0897	-0.0909	-0.0909
Slachtoffer 16-18jaar	0.0916	-0.0987	-0.1506	0.0274	0.2921	-0.0398	-0.0398	-0.0697	-0.0697
Niet nader te bepalen minderjarigen	-0.1073	0.0743	-0.0543	0.0800	0.3874	-0.1597	-0.1597	-0.0251	-0.0251
Slachtoffer verwondingen	-0.0425	-0.0429	0.1378	0.0461	-0.0729	-0.0023	-0.0023	-0.0512	-0.0512
Ex-partners	-0.0916	-0.1462	0.0918	-0.1910	-0.0290	-0.1294	-0.1294	-0.0203	-0.0203
Familie	-0.0285	-0.0767	0.0976	0.0391	-0.1029	0.3330	0.3330	-0.0722	-0.0722
Partners	-0.0272	-0.0515	0.0653	0.1260	-0.0563	-0.0552	-0.0552	-0.0395	-0.0395
Vreemden	0.0095	-0.0295	-0.0731	-0.1672	0.0965	-0.2414	-0.2414	0.2051	0.2051
Slachtoffer weerstand	0.1222	0.0716	0.2283	0.0476	0.0368	-0.0152	-0.0152	-0.0964	-0.0964
Aantal vroegere veroordelingen zedenmisdrijf	-0.0052	-0.0851	0.0756	-0.2348	0.1842	0.0058	0.0058	0.2963	0.2963
Bekentenis beklaagde	-0.0521	0.0270	0.0534	0.0803	-0.0169	0.1010	0.1010	-0.1319	-0.1319

Voorhechtenis bij vonnis	0.2248	-0.1183	-0.0933	-0.0385	-0.0806	0.1693	-0.0566
Aantal rechters	0.0011	0.0005	-0.0918	-0.0649	0.0290	0.1294	0.0203
Beklaagde geslacht	0.0447	0.0259	-0.0645	-0.0455	0.0203	0.0909	0.0143
Beklaagde afkomst	-0.0755	-0.0501	0.0031	0.0193	-0.0700	0.0668	0.0801
Beklaagde alle zittingen aanwezig	-0.0546	-0.1092	-0.1140	0.1139	0.0881	-0.1079	-0.2309

X

	Belaging	Prostitutie	Anderere	Aantal tenlaste- leggingen	Beklaagde onder invloed	Gebruik wapen	Slachtoffer <10jaar
Belaging	10.000						
Prostitutie	-0.0395	10.000					
Anderere	-0.0363	-0.1005	10.000				
Aantal tenlaste- leggingen	-0.0282	0.0252	-0.0718	10.000			
Beklaagde onder invloed	-0.0395	-0.1094	0.0694	0.1975	10.000		
Gebruik wapen	-0.0203	-0.0563	0.2543	0.2081	-0.0563	10.000	
Slachtoffer <10jaar	-0.0592	-0.1639	-0.1506	0.0636	-0.1639	-0.0844	10.000
Slachtoffer 10-14jaar	0.1673	-0.2363	-0.2171	0.3305	-0.0366	-0.1217	0.0949
Slachtoffer 14-16jaar	-0.0909	-0.0552	-0.1258	0.3107	-0.0552	-0.1294	-0.2298
Slachtoffer 16-18jaar	-0.0697	0.1331	-0.1771	0.1692	-0.1927	-0.0992	-0.2888
Niet nader te bepalen minderjarigen	0.5690	-0.0695	-0.0638	0.2567	-0.0695	-0.0358	-0.1041
Slachtoffer verwondingen	-0.0512	-0.0110	0.5696	0.1259	0.3807	0.1624	-0.1144
Ex-partners	-0.0203	0.2292	0.2543	-0.0402	-0.0563	-0.0290	-0.0844

Familie	-0.0722	-0.1999	-0.1837	0.0892	0.0135	-0.1029	0.2602
Partners	-0.0395	0.2076	0.4091	0.0941	0.3661	0.2292	-0.1639
Vreemden	0.2051	-0.0841	0.0557	-0.2321	-0.1927	0.0965	-0.1261
Slachtoffer weerstand	0.1481	-0.2669	0.1693	-0.1696	0.1198	0.0368	-0.3275
Vroegere veroordelingen	-0.0376	-0.1041	-0.0956	-0.2752	-0.1041	-0.0536	0.2396
zedemisdrijf							
Bekentenis beklaagde	0.1083	-0.1752	-0.1319	0.0901	0.1097	-0.1880	0.0932
Voorhechtenis bij vonnis	-0.0566	0.2099	0.1180	0.1537	-0.0344	0.1395	-0.0516
Aantal rechters	0.0203	0.0563	-0.5604	0.1023	-0.2292	0.0290	0.0844
Beklaagde geslacht	0.0143	0.0395	0.0363	0.0282	0.0395	0.0203	0.0592
Beklaagde afkomst	0.0801	-0.2892	-0.1249	0.0250	-0.1871	-0.0700	0.1790
Beklaagde alle zittingen aanwezig	0.0619	0.0554	0.1572	0.0468	-0.0603	0.0881	-0.0904
	Slachtoffer 10-14jaar	Slachtoffer 14-16jaar	Slachtoffer 16-18jaar	Niet nader te bepalen minder-jarigen	Slachtoffer verwon-dingen	Ex-partners	Familie
Slachtoffer 10-14jaar	10.000						
Slachtoffer 14-16jaar	0.1367	10.000					
Slachtoffer 16-18jaar	-0.0742	0.0947	10.000				
Niet nader te bepalen minderjarigen	0.2939	0.1310	0.1995	10.000			
Slachtoffer verwondingen	-0.2237	-0.2447	-0.1601	-0.0899	10.000		
Ex-partners	-0.1217	0.0473	-0.0992	-0.0358	0.1624	10.000	
Familie	0.2406	0.2009	-0.1329	-0.1270	-0.0830	-0.1029	10.000

Partners	-0.2363	-0.2514	-0.1927	-0.0695	0.6418	-0.0563	-0.1999
Vreemden	0.0627	-0.1742	0.0325	0.0385	-0.1601	-0.0992	-0.3523
Slachtoffer weerstand	-0.2111	-0.0750	-0.0065	-0.0262	0.2120	0.0368	-0.1623
Vroegere veroordelingen zedenisdrijf	-0.1417	-0.2393	-0.0025	-0.0661	-0.1348	-0.0536	-0.0125
Bekentenis beklaagde	0.2882	0.2772	-0.0577	0.1903	-0.0815	0.1542	0.3557
Voorhechtenis bij vonnis	-0.1073	-0.2087	0.0590	-0.0994	0.3005	-0.0806	-0.0394
Rechters	0.1217	0.1294	0.0992	0.0358	-0.3976	0.0290	0.1029
Beklaagde geslacht	0.0854	-0.1572	-0.2051	0.0251	0.0512	0.0203	-0.1977
Beklaagde afkomst	0.2213	0.2564	-0.0996	0.1407	-0.2181	0.1141	0.1986
Beklaagde alle zittingen aanwezig	0.1510	-0.1796	0.2223	-0.0628	0.1262	0.0881	-0.0768
	Partners	Vreemden	Slachtoffer verwon -dingen	Vroegere veroor- delingen zeden- isdrijf	Bekentenis beklaagde	Voor- hechtenis bij vonnis	Aantal rechters
Partners	10.000						
Vreemden	-0.1927	10.000					
Slachtoffer weerstand	0.0231	0.0597	10.000				
Vroegere veroordelingen zedenisdrijf	-0.1041	0.2688	-0.0125	10.000			
Bekentenis beklaagde	-0.1752	-0.3831	-0.0220	-0.0312	10.000		
Voorhechtenis bij vonnis	0.4542	-0.1085	-0.0094	0.1562	-0.0835	10.000	
Aantal rechters	-0.2292	-0.0965	-0.2110	0.0536	0.0169	0.0806	10.000
Beklaagde geslacht	0.0395	0.0697	0.0964	0.0376	-0.1083	0.0566	-0.0203

Beklaagde afkomst	-0.3914	0.0404	-0.0825	-0.0443	0.2500	-0.3915	0.0700
Beklaagde alle zittingen aanwezig	0.1712	-0.0156	-0.0060	-0.1262	0.0166	0.1558	-0.0881

	Beklaagde geslacht	Beklaagde afkomst	Beklaagde alle zittingen aanwezig
Beklaagde geslacht	10.000		
Beklaagde afkomst	-0.0801	10.000	
Beklaagde alle zittingen aanwezig	-0.0619	0.0263	10.000

Tabel 12: overzicht correlaties model 2

IX

Model 3

	Bijkomende straf	Aantal jaren ervaring	Geslacht advocaat	VUB	KUL	UGENT	Extra Diploma
Bijkomende straf	10.000						
Aantal jaren ervaring	-0.1894	10.000					
Geslacht advocaat	-0.1681	0.3292	10.000				
VUB	-0.0508	-0.0024	0.0745	10.000			
KUL	0.0771	0.1391	-0.3051	-0.1728	10.000		
UGENT	-0.0928	0.2774	0.1289	-0.0587	-0.1484	10.000	
Extra Diploma	-0.0265	0.0335	0.0295	0.0012	-0.1379	0.3043	10.000

Grootte advocaten kantoor	0.0294	-0.0220	0.2129	-0.0702	-0.0699	-0.0280	-0.0905
Aantal vakgebieden	0.0155	-0.0048	-0.0896	0.1781	0.1767	0.0783	0.4423
Strafrecht	0.1255	-0.1436	0.0252	0.1340	-0.0470	0.0229	-0.1621
Verbonden balie	-0.0886	0.0823	-0.0743	-0.0180	-0.1737	-0.1687	-0.2898
Vroegere veroordelingen	0.1331	-0.0101	0.0069	-0.0365	0.0130	-0.0837	-0.0069
Zedenmisdrif Ex-partners	-0.0129	-0.1208	0.0227	-0.0534	-0.0462	0.1451	0.0718
Familie	0.1121	-0.1296	0.0191	-0.0704	-0.0049	-0.0386	-0.0191
Partners	-0.1178	-0.0278	0.0136	-0.0891	-0.0542	-0.0765	-0.0743
Vreemden	0.0156	0.1015	-0.0029	-0.0219	-0.1131	0.1878	0.0439
Slachtoffer <10jaar	0.1584	0.0952	-0.0265	0.0508	0.0599	-0.1038	-0.0708
Slachtoffer 10-14jaar	-0.0142	0.1334	0.0171	-0.1018	0.1682	0.0143	-0.0171
Slachtoffer 14-16jaar	0.1684	-0.0055	-0.0232	0.0404	0.1304	-0.0670	-0.1782
Slachtoffer 16-18jaar	0.2230	-0.1517	-0.0876	-0.0785	-0.0290	-0.0460	0.0452
Niet nader te bepalen minderjarigen	0.0886	0.0496	0.0136	-0.0891	0.0597	-0.0765	0.0471
Slachtoffer verwondingen	-0.0315	-0.0683	-0.0834	-0.1307	0.0609	0.0748	-0.0093
Slachtoffer weerstand	-0.0037	-0.0191	0.0880	0.0021	0.0401	0.0766	-0.0139
Aantal rechters	-0.0725	-0.0593	0.0310	0.0410	-0.0100	-0.2093	-0.0310
Beklaagde geslacht	-0.0415	0.0708	-0.0516	0.0235	0.0594	0.0202	0.0516
Beklaagde afkomst	0.0393	0.2598	0.0545	-0.1281	0.1023	0.0567	-0.0545
Grootte advocaten kantoor	Grootte advocaten kantoor	Aantal vakgebieden	Strafrecht	Verbonden balie	Vroegere veroordelingen Zedenmisdrif	Ex-partners	Familie

Grootte advocaten kantoor	10.000								
Aantal vakgebieden	-0.3649	10.000							
Strafrecht	0.1371	-0.1613	10.000						
Verbonden ballie	-0.1038	-0.2987	0.2128	10.000					
Vroegere veroordelingen zedenmisdrijven	-0.0338	0.0145	0.0808	-0.0684	10.000				
Ex-partners	-0.0563	-0.0643	0.1046	-0.1979	-0.0761	10.000			
Familie	-0.0332	0.0136	-0.0351	0.0687	-0.0349	-0.1147	10.000		
Partners	0.0212	-0.1886	0.0455	0.1161	-0.0781	-0.0695	-0.1915		
Vreemden	-0.0010	-0.0675	0.0212	-0.0727	-0.0066	-0.1298	-0.3574		
Slachtoffer < 10jaar	-0.0273	0.0775	-0.0219	-0.1178	0.1018	-0.0943	0.2814		
Slachtoffer 10-14jaar	-0.0476	0.0689	-0.0041	-0.0027	-0.0519	-0.1349	0.1987		
Slachtoffer 14-16jaar	-0.0905	0.0381	-0.0470	0.0542	0.0130	-0.0462	0.1987		
Slachtoffer 16-18jaar	0.0791	0.0261	-0.0607	-0.0404	0.0205	-0.1197	-0.0721		
Niet nader te bepalen minderjarigen	-0.0821	0.1479	0.0455	0.1161	0.2637	-0.0695	0.0540		
Slachtoffer verwondingen	-0.0650	-0.0691	0.1084	-0.0262	-0.0745	0.1021	-0.1405		
Slachtoffer weerstand	0.0706	-0.0294	0.1536	0.0235	0.0477	0.1241	-0.1828		
Aantal rechters	-0.0062	0.0494	-0.0804	-0.0534	0.0584	0.0320	0.0881		
Beklaagde geslacht	0.0319	0.0283	-0.0460	-0.0306	0.0335	0.0183	-0.1598		
Beklaagde afkomst	-0.0228	-0.0085	0.0755	0.0210	0.0664	0.0364	0.0584		

	Partners	Vreemden	Slachtoffer < 10jaar	Slachtoffer 10-14 jaar	Slachtoffer 14-16 jaar	Slachtoffer 16- 18 jaar	Niet nader te bepalen minderjarigen
--	----------	----------	----------------------	------------------------	------------------------	-------------------------	-------------------------------------

Partners	10.000								
Vreemden	-0.2167	10.000							
Slachtoffer < 10jaar	-0.1575	-0.2012	10.000						
Slachtoffer 10-14 jaar	-0.2252	-0.0747	0.1513	10.000					
Slachtoffer 14-16 jaar	-0.2252	-0.1515	-0.1684	0.0926	10.000				
Slachtoffer 16- 18 jaar	-0.1398	0.0317	-0.1748	-0.0290	0.1702	10.000			
Niet nader te bepalen	-0.1161	-0.1009	0.1866	0.1737	0.0597	0.1605	10.000		
minderjarigen									
Slachtoffer verwondingen	0.6159	-0.0972	-0.0735	-0.2435	-0.2000	-0.1100	-0.0393		
Slachtoffer weerstand	0.0813	0.1818	-0.3324	-0.2730	-0.0643	0.0780	-0.0759		
Aantal rechters	-0.2890	-0.0157	0.0725	0.1036	0.1036	0.0920	0.0534		
Beklaagde geslacht	0.0306	0.0571	0.0415	0.0594	-0.1359	-0.1531	0.0306		
Beklaagde buitenlands	-0.3129	0.0031	0.1478	0.2185	0.2185	-0.0833	0.2125		

XI

	Slachtoffer verwondingen	Slachtoffer weerstand	Aantal rechters	Beklaagde geslacht	Beklaagde buitenlands
Slachtoffer verwondingen	10.000				
Slachtoffer weerstand	0.2240	10.000			
Aantal rechters	-0.3136	-0.1581	10.000		
Beklaagde geslacht	0.0449	0.0891	-0.0141	10.000	
Beklaagde buitenlands	-0.1336	-0.1297	0.0186	-0.0560	10.000

Tabel 13.: overzicht correlaties model 3

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:
De invloed van karakteristieken van advocaten op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in zedenzaken

Richting: **master in de toegepaste economische wetenschappen-beleidsmanagement**
Jaar: **2017**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Vercaigne, Katoo

Datum: **31/05/2017**